

Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark

Møteinnkalling

Utvalg: Raet nasjonalparkstyre
Møtested: 101, Statsforvalteren i Agder, Arendal
Dato: 22.09.2023
Tidspunkt: 08:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 20/23	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 21/23	Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder		
ST 22/23	Orienteringer Referatsak		
RS 17/23	Tilsagnsbrev til marin kartlegging i Bevar Raet - Havforskningsinstituttet		2023/1036
RS 18/23	Fortøyningsbolter i verneområder		2023/1036
RS 19/23	Søknad - Raet nasjonalpark - sjøkabel - ny fibertrase mellom Bergen og Oslo - N0r5ke Fibre AS		2023/3948
RS 20/23	Utlysning av oppdrag med restaurering av Vaodden - Grimstad- Raet nasjonalpark Delegerte saker til forvalter		2023/1037
DS 7/23	Søknad om kjøring samt uttak av tang i RAET np.		2023/6232
DS 8/23	Søknad om forlenget tillatelse - Raet nasjonalpark - bruk av drone til naturfotografering - Øystein Paulsen		2019/1113
DS 9/23	Søknad - Raet nasjonalpark - motorferdsel - droneflyging - Sky-Fly & Roos		2023/3977
DS 10/23	Svar på søknad om femårig dispensasjon for båtrace i Arendal - Raet nasjonalpark - Arendal kommune		2023/6233
DS 11/23	Svar på søknad om kjøring samt uttak av tang i Raet np.		2023/6232
DS 12/23	Svar - Raet nasjonalpark - Arendal - Store Torungen fyr - utskifting av dieseltank til nødaggregat - Kystverket		2023/2000
DS 13/23	Svar på søknad - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Wannado - Roar Laugerud		2023/3381
DS 14/23	Svar på søknad - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Rock Balancing Meditation		2023/3868
ST 23/23	Søknad om utsettelse på midlertidig tillatelse til bryggeanlegg på 201/7 Hoveodden - HDU- Raet NP		2021/4741
ST 24/23	Høringsuttalelse Tvedestrand kommunes Arealplan 2023-2033		2023/8045
ST 25/23	Høring av endringer av forskrift for sjøfuglreservater inkl sone A		2023/1036
ST 26/23	Klage på avslag om tiltak i Raet NP og Søm LVO - Vessøyveien 105- Lillenes- Grimstad kommune gnr 57/4		2017/6364
ST 27/23	Eventuelt		

ST 20/23 Godkjenning av innkalling og sakliste
ST 21/23 Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder
ST 22/23 Orienteringer

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN
FLØDEVIGEN
Flødevigveien 20
4817 HIS

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/1036-0 432.3

Deres ref.

Dato 10.08.2023

Tilsagnsbrev til marin kartlegging i Bevar Raet - Havforskningsinstituttet

Raet nasjonalparkstyret har fått tildelt 500 000 kr fra Miljødirektoratet til marin kartlegging. Disse skal i henhold til søknad og avtale med HI og Agder fylkeskommune benyttes til marine kartlegginger og undersøkelser i prosjektet Bevar Raet (ledet av Agder Fylkeskommune). HI står ansvarlig for de marinfaglige vurderingene i prosjektet.

Vi vil dermed be Havforskningsinstituttet fakturere Raet Nasjonalpark for 500 000 kr innen utgangen av september.

Elektronisk fakturaadresse er Statsforvalteren i Agders organisasjonsnummer: 974 762 994.

Her finner dere informasjon om bruk av elektronisk faktura EHF:

<https://dfo.no/efb>

Papirfaktura godtas i unntakstilfeller. Adressen er da:

Raet nasjonalparkstyret, Statsforvalteren i Agder, Fakturamottak DFØ,
Postboks 4746 Torgarden, 7468 Trondheim

Ref.: 2330jmg

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Agder fylkeskommune

Postboks 788 Stoa

4809

ARENDAL

Fra: Gulbrandsen, Jenny Marie[]

Sendt: 11.09.2023 15:21:00

Til: merkevare@miljodir.no;hans.tore.hovikstrand@politiet.no;Henrik Jortveit;Randi Boe[merkevare@miljodir.no;hans.tore.hovikstrand@politiet.no;Henrik.Jortveit@politiet.no;randi.boe@miljodir.no]

Kopi: Skansen, Ronny[ronny.skansen@statsforvalteren.no];Kvalshaug, Ole-Jakob[ole-jakob.kvalshaug@statsforvalteren.no];Wika, Jannike Elise[jannike.wika@statsforvalteren.no];Haavik, Astrid Bakke[astrid.haavik@statsforvalteren.no];Dobbedal, Eirik Johansen[Eirik.Dobbedal@statsforvalteren.no];Johannessen, Morten[fmtemjo@fylkesmannen.no];Olsen, Monika[monika.olsen@statsforvalteren.no];Sjømæling, Anne[anne.sjomaling@statsforvalteren.no];Skjelbostad, Isa[isa.skjelbostad@statsforvalteren.no];Skjemstad, Oddrun[oddrun.skjemstad@statsforvalteren.no];
Tittel: Fortøyningsbolter i verneområder

Vi har fått en interpellasjon fra Arendal kommune (Atle Svindal) med en ide som er skikkelig god:

En egen fortøyningsbolt i skjærgården som viser at man er i Raet nasjonalpark! Jeg drøftet dette med Arild og vi kom frem til at dette bør jo utvikles av Miljødirektoratet for alle de marine områdene som en del av merkevaren!

Fordeler:

-Bevisstgjøring på inni/utenfor grensen i et område som er vanskelig å skilte i felt (sjøkart får ikke opp vernegrenser/ grensa forsvinner ved zooming, må legges inn manuelt)

-Bevisstgjøring på at man er i et verneområde og kanskje sjekker man reglene i området...

Det er lov å håpe

-Tydelig skille mellom offentlig etablerte bolter og andre (pdd er det et begrenset utvalg typer på markedet og private handler inn de samme som OFR og SKTj).

-Anbefaler også en egen variant for offentlige bolter utenfor verneområdet – et annet merke? Kommunevåpen /OFR

Da kan man fjerne alle gamle og ulovlige bolter, gjenbruke de plassene der man ønsker den type tilrettelegging- og ha restarealene urørt.

Nye lovbrudd jf ulovlige bolter blir lett å oppdage ettersom disse skiller seg fra merkevaren. Dette kan monteres og følges opp av SKTj/SNO.

Der det er aktuelt så kan jo disse også brukes på innsjø, for eksempel Femunden?

Jeg har lagt ved en skisse som kan benyttes vederlagsfritt til inspirasjon.

Med vennlig hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen

Nasjonalparkforvalter

Raet
nasjonalpark

Tlf: 984 60 618/ 370 17 845

Epost: jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no

Hjemmeside: www.nasjonalparkstyre.no/raet

www.raetnasjonalpark.no

Ikke send konfidensiell informasjon med epost.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

N0R5KE FIBRE AS
Sørkedalsveien 6
0369 OSLO

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/3948-0 432.3

Deres ref.

Dato 16.06.2023

Foreløpig svar på søknad - Raet nasjonalpark - sjøkabel - ny fibertrase mellom Bergen og Oslo - N0r5ke Fibre AS

Jeg viser til søknad mottatt 31.3.23.

Av søknaden fremgår det at det skal legges fiber fra Oslo til Kristiansand- Bergen, og at man skal innom Larvik og Arendal. Statsforvalteren har påpekt at tiltaket må søkes inn etter verneforskriften i raet nasjonalpark, der havbunn, vannsøyle og geologi mm er fredet mot forstyrrelser.

Søknaden viser til dialog med lokale fiskere og at de har godtatt en trase som ikke er i konflikt med rekefisket/tråling.

Vedlagt ligger en kopi av omsøkt trase og detaljer om fiberen som skal legges ned.

For å behandle søknaden må jeg vite:

- Hvilken metode skal benyttes til nedleggelse?
- Hvordan skal man kartlegge og undersøke havbunnen før nedleggelse?
- Hvordan vil denne påvirke marine naturtyper og havbunn generelt?
- Hvordan vil dette påvirke geologien på havbunnen? Hva med områder med rullestein og fast fjell? Hvordan skal dette løses?
- Hvor ofte må tiltaket fornyes?
- Hvilken tid på året planlegges tiltaket gjennomført mtp ålegress, gytefelt osv?

Ettersom vi har en funksjon som veileder i søknadsprosesser, har jeg noen tilbakemeldinger:

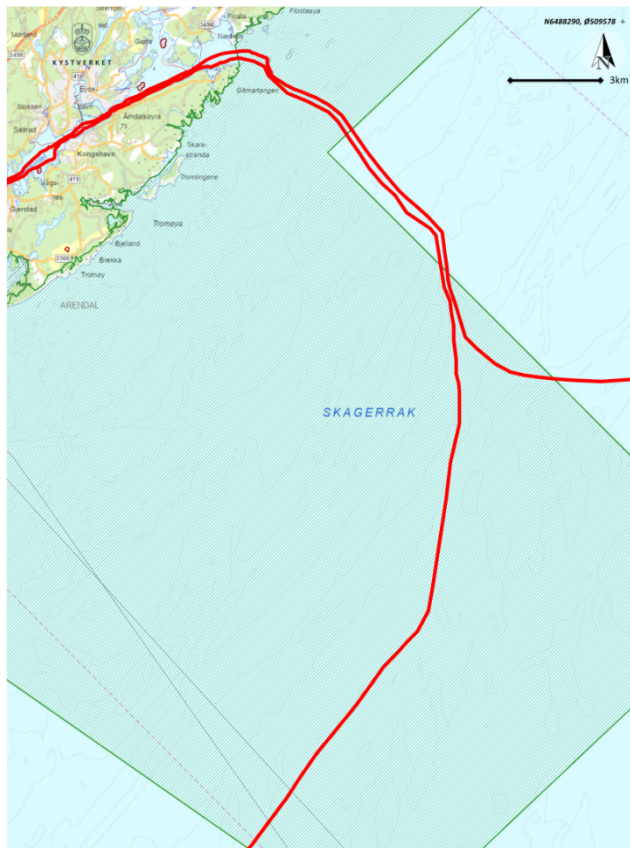
- § 1 4.ledd *I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.*

Og § 5 2. ledd *Det er tillatt å høste villlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven, men likevel forbudt i sone C å høste med redskaper som slepes under fiske og som kan berøre bunnen.*

Her er formålet å ta vare på en uberørt havbunn som referanseområde. Etter hva jeg kan se av det nokså mangelfulle kartet som ligger ved søknaden, så er den omsøkte traseen rett gjennom sone C referanseområdet i kløfta nordøst for «Arendals terrasse».

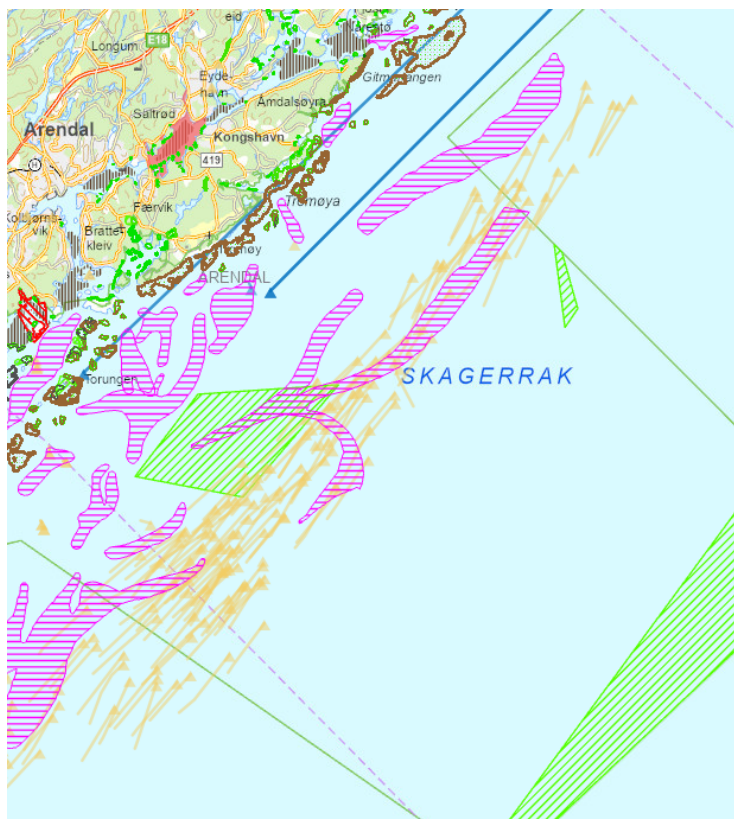

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

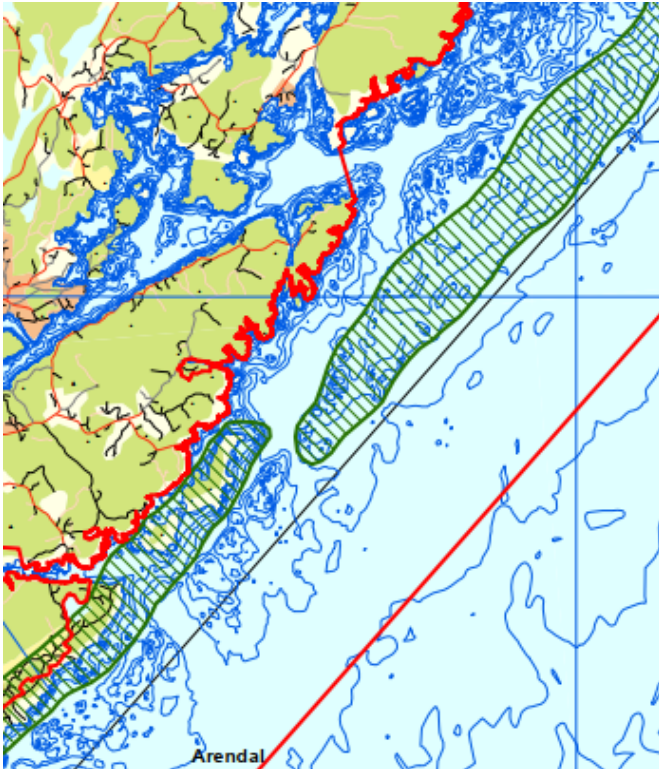
På kartet nederst på siden har jeg satt inn et kartutsnitt som viser Sone C med grønn skravur. En søknad om tiltak i referanseområdet vil nok bli avslått av styret, da dette er ett av de få områdene i nasjonalparken med strengere vern.

I tillegg viser kartet blant annet marine naturtyper, gytefelt, rekefelt (rosa) m.m. Dypere enn 30 meter er det ikke gjennomført marine naturtype registreringer, så her har vi ingen mulighet til å vurdere konsekvenser av tiltak uten undersøkelser.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Videre så er traseen planlagt rett over moreneryggen utenfor Gitmertangen lengst øst på Tromøy som både har høy geologisk verdi og A-verdi taeskog. Moreneryggen er tegnet inn med grønt på karet på denne siden. Taeskogen følger moreneryggen- se også naturbase kart eller fiskeridirektoratets karttjeneste.

Nasjonalparken har som gjeldende prinsipp å ikke tillate tiltak som er i konflikt med viktige marine naturtyper eller som kan forringe verneverdig geologi.

Ettersom morenemassene i dette området beveger seg mye, vil det potensielt medføre skade på fiberen om den legges her.

Jeg har lagt ved vedtak i en tilsvarende sak fra Tampnet som fikk innvilget dispensasjon tidligere i år, slik at dere kan se hva som var grunnlaget for tillatelsen som ble gitt. Selve søknaden er også offentlig, og kan deles på forespørsel.

Vi er klare til å behandle en søknad som dekker kunnskapsbehovet, metodikk og konsekvenser av tiltaket.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Arendal kommune
Statsforvalteren i Agder
Fiskeridirektoratet
Kystverket

Postboks 123
Postboks 504
Postboks 185 Sentrum
Postboks 1502

4891 GRIMSTAD
4804 ARENDAL
5804 BERGEN
6025 ÅLESUND

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	5/23	03.03.2023

Søknad om fiberkabel gjennom Raet NP 4nm og tilkobling Eydehavn

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 11 tillatelse innenfor en avgrenset ramme til nedleggelse av fiberkabel tvers over verneområdet 4 nautiske mil fra land og fra 4nm og inn til Tromlingene og Gitmertangen.

Tillatelsen er gitt på følgende vilkår:

- Tiltaket etableres i tråd med kart vedlagt søknad og innenfor en ramme på +/- 100 meter fra foreløpig trase jf vedlagt kart.
- Hovedkabelen kan legges på ca 400 meters dyp 4 nm fra fastlandet jf kart.
- Tilførselskabel fra fastlandet kan legges fra hovedkabel (4nm) kan legges fra 400 meters dyp og inn mot Tromøy. Den skal legges i kløft rett nordøst for Tromlingene og Brenningenepå ca 80 meter dyp, følge utsiden av tromøy nordøstover og runde Gitmertangen.
- Kartlegging i forkant (mars-april 2023) skal finne trase som sikrer gode havbunnsforhold for nedspyling og som unngår kulturminner, biologisk viktige områder og geologisk viktige områder.
- Sjøkabel kan legges nedspylt i sedimenter inntil 150 cm under havbunn.
- Sjøkabelen skal legges i tidsrommet september-april for å unngå forstyrrelser på havbunn i vekstsesong.
- Graving skal foregå så skånsomt som mulig og det skal brukes stedegeen masse dersom tildekking er nødvendig.
- Rullestein tilbakeføres i traseer
- Alt avfall fra traseen skal fjernes fra nasjonalparken og leveres på egnet avfallsmottak. Det oppfordres til et samarbeid med HI og Green-bay.

- Frakt og tilkjøring av materialer skal foregå så skånsomt som mulig uten å skade vegetasjon og geologi.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år fra denne dispensasjonen ble gitt.
- Det skal sendes inn en rapport med bilder etter fullført tiltak.
- Videoopptak, scanninger og kartlegginger over havbunnen skal gjøres tilgjengelig for forskning og forvaltning.

Søker har tilbudt å kartlegge områder etter forvaltningens ønske mens de er i området i mars-april. Forvalter avklarer behovet med pågående prosjekter i regi av Havforskningsinstituttet, men det er aktuelt å undersøke Sone C Trålforbud (de to nærmeste områdene).

Det gjøres oppmerksom på at tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksprotokoll i Raet nasjonalparkstyre - 03.03.2023

Behandling

Vedtak

Styret har vedtatt forvalters innstilling med følgende tillegg: Ekstra kartlegginger og undersøkelser er aktuelt i hele nasjonalparken.

Saksopplysninger

Tampnet AS og Cecon Contracting AS søker om tillatelse til å legge fiberkabel gjennom Raet nasjonalpark på vegne av Norfest. Kontaktpersoner er Geir Holmer and Chris Solheim Allen.

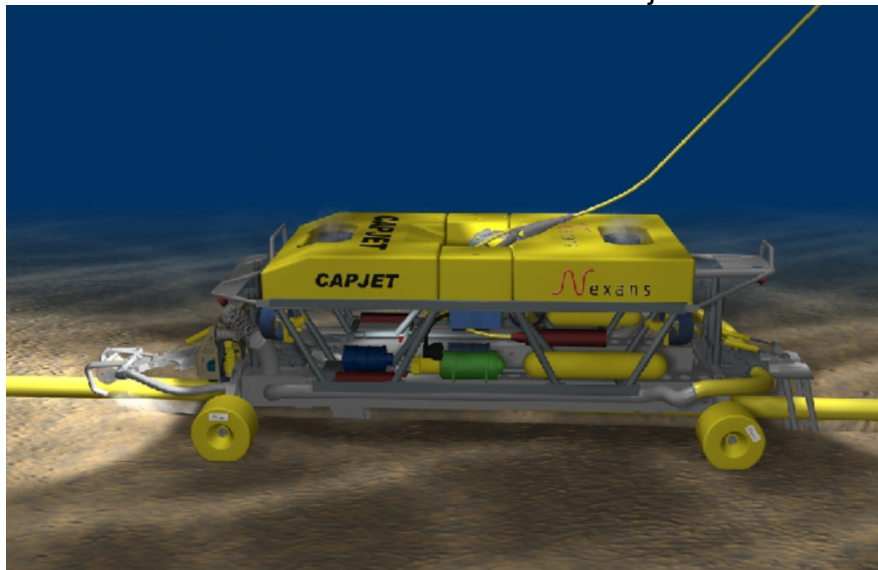
Kabelen er 21/28 mm tykk og søkes lagt tvers over nasjonalparken 4 nautiske mil (nm) fra fastlandet og ca 400 meters dyp. I tillegg søkes det om å lege en påkoblingskabel (samme dimensjon) inn mot Tromøy og rundt Gitmertangen for fastlandsforbindelse ved Eydehavn.

Fiberkabelen skal legges ned i sedimentene på ca 150 cms dybde og skal spyles ned med en vannjetdrevet undervannsdroner. Spylegrøften er på ca 26 cm. Dronen har en navigeringsradius på 5 m.

Søknaden inkluderer en ønsket trase, men det vil gjøres en kartlegging med blant annet Sub bottom profiler (SBP), sidescan sonar og multistråle ekkolodd fra ROV. ROV modellen som brukes heter Sperre SUB-Fighter med lys og HD camera.

Traseen vil undersøke type sedimenter på havbunnen og eventuelle artssamfunn eller naturtyper. Det er særlig morenemasser med stein og hardbunn som er utfordrende.

Nedleggingen vil foregå med skipet Edda Fjord, der kablet nedsenkes med et lodd og så spyles ned av en ROV med «sverd» med vanddyser. Ved sandbunn vil traseen lukkes nesten umiddelbart (innen få dager), mens ved leire/slam så kan det ta noe lengre tid. Nedspylingen sikrer at fiberkablet ikke havner i konflikt med fiskeri eller dregging, og metoden med nedspyling med vanddyser gir svært lite påvirkning av havbunnen. Spylegrøften er 26 cm bred, og CapJet ROV har liten påvirkning på havbunnen ettersom den drives frem av vannjet. ROV veier 300-600 kg.

I indre deler av farvannet vil et mindre fartøy benyttes, eventuelt vil kablet flytes inn til land ved hjelp av luftputer.

Fiberkabelen går fra Stockholm-Gotland- Strømstad-Moss- Oslo – Larvik-Arendal-Lista- Egersund- Renensøy. Den vil gå igjennom verneområdene Kosterhavet NP (Sverige), Ytre Hvaler, Raet NP og Lista LVO.

Undersøkelsene på sjøbunn starter i Rennesøy 8.mars og fortsetter i ca 6-8 uker østover. Nedleggingen av fiberkabelen vil starte opp juli 2023 og de regner med å være i Raet NP ca oktober 2023.

Som en del av kartleggingen vil multisonardata, SBP og videopptak av bunnen gjøres tilgjengelig for forskning og forvaltning. De har også tilbudt seg å gjøre kartlegginger i aktuelle områder som et avbøtende tiltak på møte 26.2.23.

I søknaden har de lagt frem vurderinger basert på naturmangfoldloven § 8-12. Vedlagt ligger søknad og to kart.

Søker er opptatt av at kabelen ikke skal være i konflikt (risiko) med friluftsliv (ankring) og fiskeri (trål). Ved behov kan de være aktuelt å dekke til kabelen med grus der man ikke oppnår ønsket grøftedyp – for eksempel i områder med hardbunn. Dette ønsker de å unngå så langt mulig, da kabelen ligger mye tryggere nedgravd. For å finne optimal trase som både har ønsket bunntype og for å navigere bort fra eventuelle

Det har vært presentasjon av tiltaket på styremøtet 19.11.22 og forvalter hadde møte med ansvarlige søkere fra Cecon og Tampnet 24.2.23.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Verneforskriften § 3 pkt. 1.1 Vern mot inngrep i landskapet
Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (...) Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 fjerde ledd bokstav l) gi tillatelse til; innlegging av strøm, vann og avløp til boliger og fritidsboliger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten vurderer at omsøkte tiltak ikke faller inn under disse spesifiserte unntaksbestemmelsene. Tiltaket må dermed vurderes etter den særskilte unntaksbestemmelsen i verneforskriften § 11:

§ 11. Generell dispensasjonsbestemmelse

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom

sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurderinger

Det er forvalters vurdering etter samtaler med Kommunal- og Distriktsdepartementet (KDD) at det foreligger en vesentlig samfunnsinteresse i etablering av fiberkabel både for utvikling av næringer, kommunikasjon og sikkerhet.

Verneverdiene i området er stort sett ukjente ettersom ingen systematiske kartlegginger er gjort utenfor den kystnære sonen. I den kystnære sonen er det kartlagt naturtyper etter håndbok 13 i 2008 og det er kartlagt gyteområder for torsk.

Det er kartlagt rekefelt, men dette er i pelagiske områder. En del artsregistreringer i artsdatabankens kart viser pigghå (VU), ål (CR) torsk, dvergulke, flekket fløyfisk, havabbor, havkaruss, lange, havbrasme, hyse, kolmule, hvitting og tykkleppet multe. Området er gjenstand for tråling etter reker.

Søker har lagt til grunn at området skal kartlegges nøye før man fastsetter endelig trase med tanke på å unngå verneverdier og for å finne egnete bunnsedimenter.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8 nml) er dermed svakt på det nåværende tidspunkt, men vil bli svært godt som følge av kartlegginger som tiltakshaver vil gjøre for å finne egnet trase. Som en forutsetning av innhenting av kunnskap så vil føre-var prinsippet tillegges liten vekt (§ 9 nml).

Samlet belastning på verneverdiene (§ 10 nml) er ukjent, men det er i følge KDD liten sannsynlighet for tilsvarende tiltak. Ved å finne en trase som omgår eventuelle viktige verneverdier vil belastningen minimeres så langt mulig. Eventuelle kostnader knyttet til miljøforringelser skal dekkes av tiltakshaver jf nml § 11, dette gjelder for eksempel opprydding av trase. Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder ettersom dette er mest mulig skånsom teknologi tilgjengelig (utsagn fra søker) jf nml § 12.

Gjennom vilkår og nøye planlegging av trase etter kartlegging kan man sikre at tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Det er dessuten en vesentlig samfunnsinteresse i utvikling av fibernettverk.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernomsråde å gi tillatelse med vilkår til ramme for omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 11.

Raet
nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/1942-7

Deres ref. «REF»

Dato 14.03.2023

Vedtak Søknad om fiberkabel gjennom Raet NP 4nm og tilkobling Eydehavn

Jeg viser til søknad om fiberkabel på tvers av Raet NP på 4 nm, og landtilkobling via Tromlingene- Gitmertanger til Eydehavn i Raet NP. I forbindelse med søknaden har det vært flere presentasjoner og drøftingsmøter med forvalterfør styret behandlet saken 3.3.23.

Det er innvilget en rammetillatelse for tiltaket med vilkår. Tiltakshaver må lese vilkårene nøye og følge anvisninger fra forvalter og Havforskningsinstituttet.

Vi ser frem til et godt samarbeid og tilgang på ny informasjon om havbunnen i Raet NP.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

1 Saksframlegg med vedtak

Mottakere:

CECON CONTRACTING AS	Nedre Vollgate 1	0158	OSLO
Chris Solheim Allen			
NORFEST AS	Torggata 5	0181	OSLO
Chris Solheim Allen			

Kopi til:

Tvedestrand kommune	Postboks 38	4901	TVEDESTRAND
Statsforvalteren i Agder			
Grimstad kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Kystverket	Postboks 1502	6025	ÅLESUND

Raet
nasjonalpark

Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Arendal kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/1037-1

Deres ref. «REF»

Dato 06.09.2023

Utlysning av oppdrag med restaurering av Vaodden - Grimstad- Raet nasjonalpark

Raet nasjonalparkstyre utlyser en anbudsrunde der følgende er kontaktet gjennom kopi av dette brevet:

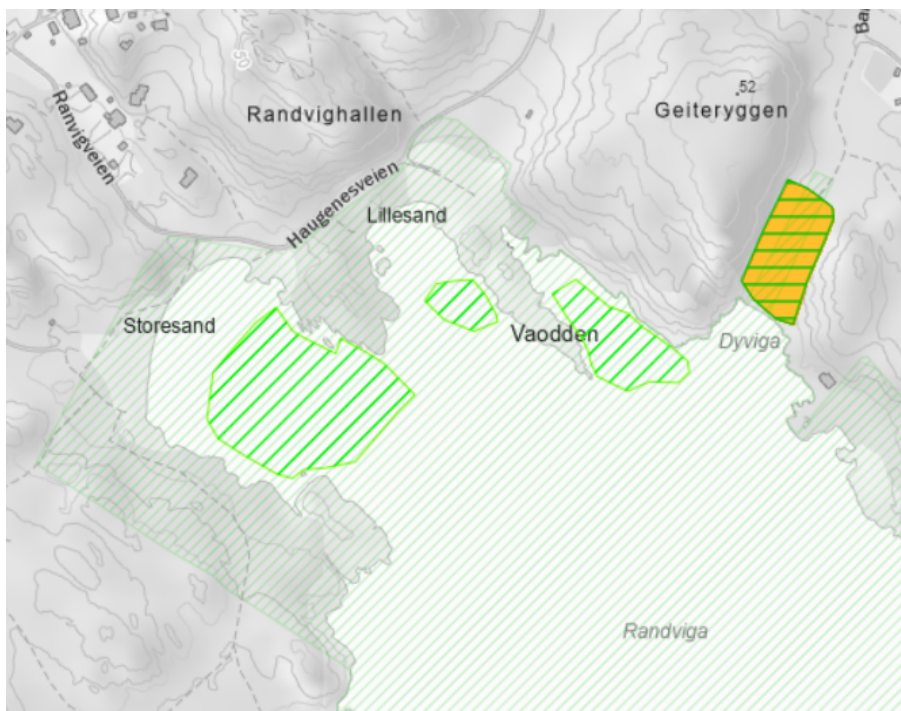
- PS Anlegg AS
- Alt i Anlegg AS
- Skagerak Trepleie Sivert Wille Svane
- Olav Lindstøl AS
- Sandås Anlegg AS
- Torstein Odden AS
- Ager- Wick AS
- Ragg As

Raet nasjonalparkstyre forbeholder seg retten til å signere kontrakt med flere tilbydere ved behov – fordelt enten i tid eller rom. Vi vil imidlertid foretrekke å få en totalentreprenør. Prosjektet skal ledes og følges opp av Arild Pfaff fra Statens Naturoppsyn (SNO).

Raet nasjonalpark har fått tildelt 350 000 kr til restaurering av Vaodden fra Miljødirektoratet. Arbeidet må utføres primært i 2023, noe etterarbeid kan utføres i januar 2024.

Vaodden er en halvøy Ved Randviga/ Storesand i Grimstad kommune (se kart). En privateid hytte på kommunens eiendom har blitt brent ned for flere år siden. Detaljer i saken er ikke kjent for undertegnende. Området er et svært viktig friluftareal i Grimstad kommune og inngår i sin helhet i Raet Nasjonalpark.

På Vaodden er det registrert marine naturtyper av ålegress (HB 13) på begge sider (i sjø se kart 2) og Eplerose (NT) er registrert på land. Vaodden har det som vil betegnes som artsrike strandberg etter gammel kartleggingsmetode (HB19) med artsrike pytter og mindre strandenger/sump i fuktige søkk. Det er et krav om at disse bevares.

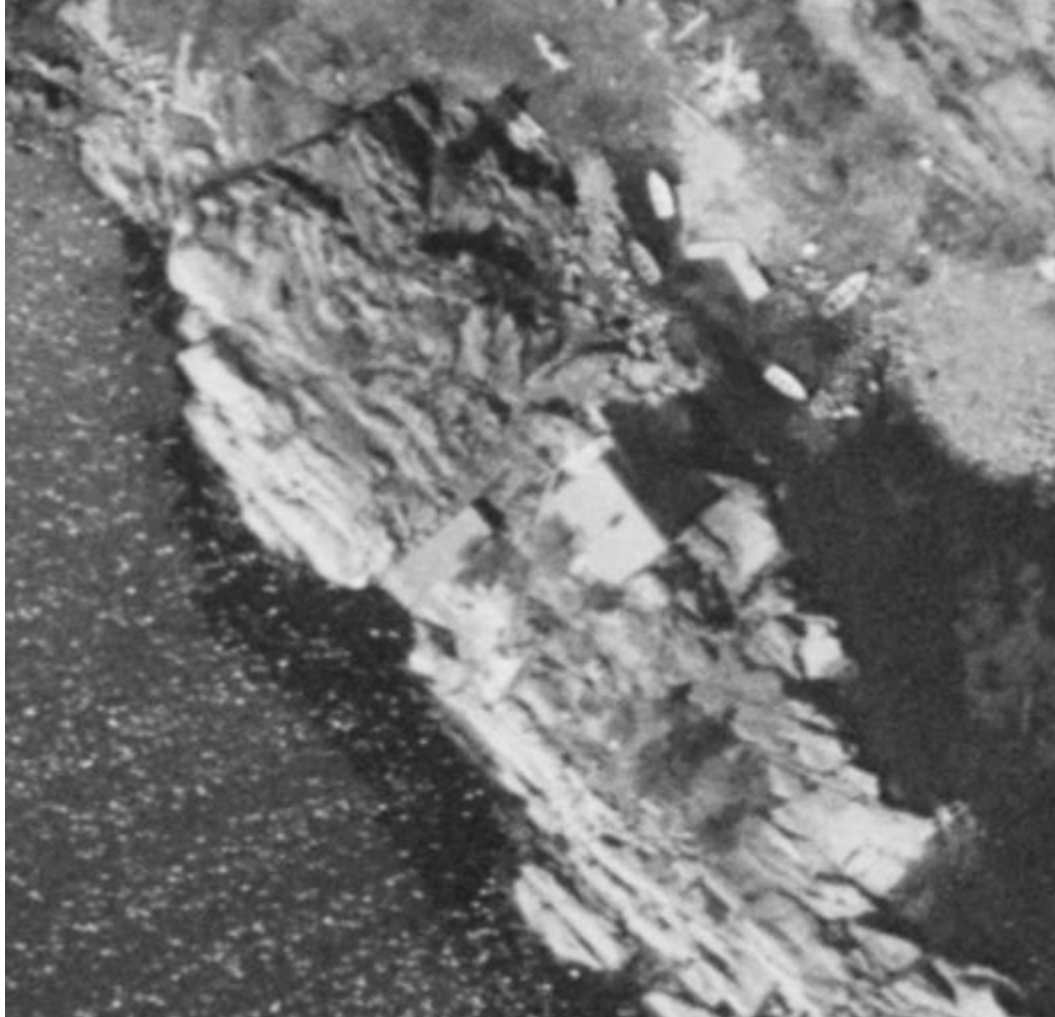

Fra østsiden er det laget til trapper opp til en fritidsbolig, og det er omfattende eldre betongarbeider på odden. Disse er hovedsakelig på nordre del av halvøya. På befaring med SNO i sommer vurderte vi det som mulig å komme til med en større gravemaskin som må stå på østsiden. Her kan det også plasseres en konteiner. EN del manuelt arbeid må nok

uansett påregnes da det ikke er mulig å komme til med maskiner på selve halvøya slik vi vurderer det.

Flyfoto fra 1967:

Flyfoto 2021

Arbeidet omfatter i prioritert rekkefølge:

1. Fjerning av hyttefundament
2. Fjerning av plattinger med fremmed stein/betong
3. Fjerning av oppstøpte bed og trapper inne på selve halvøya (sør for hyttefundament)
4. Fjerning av flaggstangfeste sør på halvøya
5. Fjerning av fremmede planter
6. Fjerning av mindre tiltak og natursteintrapper.

Flyfoto fra 2021 der murer og trapper er farget gult, Større flater/fundament er orange og mulig adkomst med maskin (på matter?) er blått.

NB: Området er et mye brukt friluftslivområde og det må påregnes at uvedkommende forsøker å komme inn på arealet. Vi forventer at enkelte ikke er enige i tilbakeføringen, eller er nyskjerrige på tiltaket. Kritikk kan henvises til forvalter (undertegnende).

Vi forventer:

Kostnadskontroll og jevnlig rapportering til prosjektleder (Arild Pfaff SNO)
Skånsom gjennomføring uten skade på stedegen vegetasjon og svaberg.
Tydelig merking og sikring mot skader, særlig for uvedkommende.
Opprydding i etterkant og lavering av avfall til godkjent mottak.

Tiltaket er et skjøtsels- og restaureringstiltak i Raet nasjonalpark og er ikke søknadspliktig etter naturmangfoldsloven eller plan- og bygningsloven. Det foreligger tillatelse til motorferdsel i forbindelse med tiltaket jf verneforskriften § 9 3.ledd a).

Dette inkluderer helikoptertransport dersom nødvendighet, men dette skal avklares med vår prosjektleder fra SNO (Arild Pfaff) i forkant.

Innsendt tilbud må inkludere

1. Tidsplan for gjennomføring i 2023
2. Hvilke tiltak som kan gjennomføres innenfor ramme på 350 000kr. (Denne er absolutt).
3. Kort beskrivelse av metoder
4. Kort beskrivelse av kompetanse hos prosjektleder og eventuelt andre ressurspersoner (for eksempel gartner)
5. Sertifiseringer for de ulike redskapene som skal benyttes
6. Plan og garanti for rydding i etterkant av eventuelle skader og forsøpling
7. HMS- ivaretagelse
8. Beskrivelse av erfaring fra tilsvarende arbeid/ referanser inntil 3 stk av hver.
9. Bekreftelse på registrert foretak (org nr).

Med unntak av vedlegg (5.-9) så bør tilbudet være på maks 5 sider.

Vurderingsgrunnlag

- Kvalitet vil bli vektlagt fremfor pris
- Erfaring fra tilsvarende arbeid vil bli vektlagt, samt kompetanse og sertifikater.

Dersom det oppstår uforutsette hendelser underveis vil omfanget nødvendigvis bli avgrenset for å holde budsjett på 350 000..

Tilbud vil bli vurdert etter følgende kriterier:

1. Kompetanse 40 % (Prosjektleder, andre ressurser, tilsvarende oppdrag)
2. Metodebeskrivelse 30 % (Vektlegging av skånsom rydding)
3. Andel oppdrag jf prioritert liste innenfor prisramme 30 %

Frist for innsendelse av tilbud er 25.9.23

Spørsmål rettes til forvalter (undertegnende). Det er satt av tid til befaringer på området 15.9, 19.9 og 21.9 etter avtale. Vi vil inngå kontrakt så snart som mulig og anslår at det vil ta ca en uke å vurdere tilbudene.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Grimstad kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL

Jon Ramsvatn
Gnr 218. Bnr 4

Bjelland 7. mars 2023

**Jenny Gulbrandsen
Nasjonalparkforvalter
RAET nasjonalpark.**

Søknad om tillatelse til kjøring

Det søkes med dette om tillatelse til å kjøre i RAET nasjonalpark med landbrukstraktor. Kjøring er nødvendig i forbindelse med uttak av tang på Bjellandstrand samt under hogst i skogen. Hogst skal utføres ved rydding av trasse for vann og avløp til hytter i Alvekilen og på Botne samt uttak av ved.

Tillatelsen ønskes for 5 år. Tillatelsen ønskes automatisk forlenget med 5 år etter utløp av første 5 års periode.

Søknad om tillatelse til uttak av tang.

Det søkes med dette om tillatelse til uttak av tang på Bjellandstrand. Tangen skal brukes til gjødsling. Uttak gjøres med liten landbrukstraktor. Uttak av tang er en gammel rettighet beskrevet i vernefoskriftene. Tillatelse ønskes for 5 år. Tillatelsen ønskes automatisk forlenget med 5 år etter utløp av første 5 års periode.

Med vennlig hilsen
Bjellandstrand Gård

Jon Ramsvatn

Fra: Jon Ramsvatn[jon@bjellandstrand.no]
Sendt: 07.03.2023 10:27:21
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Søknad om kjøring samt uttak av tang i RAET np.

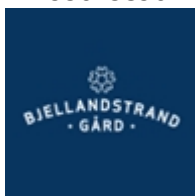

Hei Jenny!

Vedlagt søknad om kjøring samt uttak av tang.

Med vennlig hilsen
Bjellandstrand Gård-Ramsvatn

Jon Ramsvatn
Tlf: 95025896

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

ØYSTEIN PAULSEN
Vessøyneiset 50
4870 FEVIK

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2019/1113-0 432.3

Deres ref.

Dato 12.07.2023

Svar på søknad om forlenget tillatelse - Raet nasjonalpark - bruk av drone til naturfotografering - Øystein Paulsen

Jeg viser til søknad om forlengelse av tillatelse til å fly drone i Raet nasjonalpark mottatt 16.3.23.

Vedtak

Forvalter, med delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde, avslår med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 søknad om dispensasjon for flyving med drone i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632) og tilhørende utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde har ikke hjemmelsgrunnlag for å tillate bruk av drone.

Verneforskriften § 10. *Forbud mot forurensing og støy*, 3. ledd lyder:
Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevet modellfly o.l. er forbudt. Forbudet gjelder ikke bruk av motordrevne hageredskaper i tilknytning til fritidsboliger.

Bruk av drone omfattes av denne bestemmelsen. Det kan gis en dispensasjon etter naturmangfoldloven §48.

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene som er mest relevante i forhold til droneflyging i omsøkte område er relatert til sjøfugl og det er viktige lokaliteter for sjøfugl i området, både i hekkesesongen og under trekk. Drone opptrer som en rovfugl når de kretser i luften og er svært forstyrrende på sjøfugl. Også allment friluftsliv kan oppleve bruk av drone som forringende på naturopplevelsen (nml. § 8).

Nasjonalparkstyret gav i 2019 en tillatelse til Øystein Paulsen med følgende ordlyd:

Forvalter, med delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde, innvilger med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 dispensasjon for flyving med drone i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde i en periode på fem år fra 1.1.19 til 1.1.2023. Tiltaket kan gjennomføres på følgende vilkår:

- Flyvingen skal gjennomføres så skånsomt som mulig.
- Dette innebærer at det ikke skal flys i nærheten av hekkeområder i hekkesesong 15.3.xx- 30.07.xx.
- Man skal også unngå furasjerende og rastende fugler og andre dyr som kan forstyrres av dronen.
- Personvern skal ivaretas

- Søker må selv innhente eventuelle andre nødvendige tillatelser etter annet lovverk

Forvalter oppfatter at det er en tilsvarende tillatelse som søkes forlenget- dvs med samme vilkår.

I etterkant har nasjonalparkstyret strammet inn vilkårene for bruk av drone, særlig har man ønsker å redusere dronebruk knyttet til opparbeidelse av fotoarkiv. Bakgrunnen for dette er økt antall droneoperatører og hyppigere tilfeller av tvilsom eller ulovlig bruk av drone. Det gis unntaksvis dispensasjoner knyttet til journalistiske oppdrag, salg av eiendom og arrangementer dersom dette ikke er i konflikt med dyrelivet – da særlig sjøfugl.

Ettersom søknaden beskriver opparbeidelse av fotoarkiv over deler av verneområdet, så faller dette inn under den typen bruk av drone som styret har vurdert som ikke ønskelig. Ved konkrete behov for bilder til et prosjekt vil det derimot vurderes å gis dispensasjon.

Forvalter vurderer av vilkårene etter naturmangfoldsloven § 48 ikke er oppfylt ettersom en åpen tillatelse kan påvirke verneverdier knyttet til dyreliv og friluftsliv negativt.

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig og føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning (støy og forstyrrelser) som følge av dronetrygning har man p.t. ikke oversikt over, men den er økende. Forvalter vet at det pågår en del flygning uten at det er omsøkt, men har ikke vurdert dette som et stort problem i nasjonalparken så langt, selv om vi iblant får tips og sier ifra til personer som bruker drone (nml. § 10).

Konklusjon

Det gis ikke dispensasjon etter nml § 48.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

SKY-FLY & ROOS
Bergemoveien 55
4886 GRIMSTAD

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/3977-0 432.3

Deres ref.

Dato 12.07.2023

Søknad - Raet nasjonalpark - motorferdsel - droneflyging - Sky-Fly & Roos

Jeg viser til søknad om å benytte drone mottatt 2.4.23.

Vedtak

Forvalter, med delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde, avslår med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 søknad om dispensasjon for flyving med drone i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Kent-Roger Roos har et firma Sky-fly&Roos og søker om tillatelse til å fly med drone i Raet nasjonalpark i perioder på 2 timer per tur. Han vil unngå dyreliv og hekkeområder, og eventuelt andre restriksjoner i verneområdet.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og

marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, taeskog og gyteområder for fisk. I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632) og tilhørende utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde har ikke hjemmelsgrunnlag for å tillate bruk av drone.

Verneforskriften § 10. *Forbud mot forurensing og støy*, 3. ledd lyder: *Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevet modellfly o.l. er forbudt. Forbudet gjelder ikke bruk av motordrevne hageredskaper i tilknytning til fritidsboliger.*

Bruk av drone omfattes av denne bestemmelsen. Det kan gis en dispensasjon etter naturmangfoldloven §48.

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene som er mest relevante i forhold til dronetrygning i omsøkte område er relatert til sjøfugl og det er viktige lokaliteter for sjøfugl i området, både i hekkesesongen og under trekk. Men også hensynet til allment friluftsliv bør vurderes (nml. § 8).

Drone opptre som en rovfugl når de kretser i luften og er svært forstyrrende på sjøfugl. Dronebruk oppleves også som særlig forstyrrende på gjester i verneområdet. Det er gitt noen få dispensasjoner til drone tidligere, men da knyttet til konkrete oppdrag (journalistiske saker, salg av eiendom, arrangementer o.l.) som er vurdert å være offentlige tilstelninger eller uten å forstyrre verneverdier. Disse har fått strenge vilkår mtp dyrelivet.

Kent-Roger beskriver ikke bakgrunnen for behovet for å benytte drone i verneområdet. Hjemmesiden til firmaet på facebook har ikke hatt aktivitet siden september 2021.

Nasjonalparkstyret har praktisert et prinsipp der det ikke gis tillatelser til opparbeidelse av fotoarkiv eller rekreasjonsflygning.

Vilkårene i § 48 om ikke forstyrrende på verneverdier anses som ikke oppfylt ettersom det ikke er ført opp begrensninger ut over 2 timers varighet i søknaden.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig og føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning (støy og forstyrrelser) som følge av droneflyging har man p.t. ikke oversikt over. Forvalter antar at det pågår en del flygning uten at det er omsøkt, men har ikke vurdert dette som et stort problem i nasjonalparken så langt, selv om vi iblant får tips og sier i fra til personer som bruker drone (nml. § 10).

Konklusjon

Det gis ikke dispensasjon etter nml § 48.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Arendal kommune
Statsforvalteren i Agder

Postboks 123
Postboks 504

4891
4804

GRIMSTAD
ARENDAL

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Arendal Båtsportklubb

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/6233-0

Deres ref.

Dato 19.06.2023

Delegert vedtak

Delegasjonssak

Svar på søknad om femårig dispensasjon for båtrace i Arendal - Raet nasjonalpark - Arendal kommune

Jeg viser til søknad mottatt 1.3.23. Det ble anmodet om behandling på styremøtet 3.3.23, men vi må ha søknad inn helst 1. mnd før styremøtet for å forberede saken. Dersom det er mange saker til behandling, kan søknaden bli prioritert ned.

Arrangementer er delegert til forvalter dersom det finnes etablert forvaltningspraksis.

Vedtak

Forvalter gir etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde tillatelse til Arendal Båtsportklubb til båtracearrangement for 5 år (2023-2027) etter søknad med hjemmel i Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12- 16-1632), § 9 4. ledd f)

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Arrangementene skal gjennomføres som omsøkt i tidsrommet mai-august.
- Arrangementet skal gjennomføres som en trase fra havnebassenget, rundt Lille Torungen og tilbake. Avstand til Lille Torungen skal til enhver tid være 300 meter. Passering mellom Lille og Store Torungen skal være minst 300 meter fra begge øyer.
- Førere og personell skal informeres om at deler av regattaen er i Raet nasjonalpark.

- Oppsett av hindre og bøyer skal gjennomføres dagen før og tas ned senest påfølgende dag.
- Oppvarming/øvelse skal legges utenfor nasjonalparken.
- Øvrig ferdsel i området skal ikke hindres unødig.
- I hekkesesongen mars- ut juli skal en avstand på minst 300 meter til utvalgte hekkelokaliteter gitt av SNO hvert år og følges opp ved utplassering av bøyer/vaktbåter. Dette avklares i forkant årlig 1 mnd før arrangement.
- Sikringstiltak mot brann og akutte utslipp skal være tilgjengelig
- Sikringsbåter/vaktbåter skal ivareta sikkerhet og hindre ilandstigning på hekkelokaliteter.
- Hele området benyttet av deltakere og publikum skal ryddes i etterkant.
- En enkel rapport som oppsummerer arrangementet skal sendes til nasjonalparkstyret v/forvalter i etterkant.
- Endringer i arrangementsoppsett skal kommuniseres til forvaltningen så snart som mulig, slik at tillatelsen kan revurderes.

Styret vil anbefale Arendal Båtsportklubb å inngå et samarbeid med Våre strender /Sjøsjukt om rydding av avfall i skjærgården.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre

Søknaden

Arendal Båtsportklubb ABSK søker om fornyelse av tillatelse til båtrace. Den forrige var gitt for tidsrommet 2018- 2023.

ABSK har ett årlig arrangement og tidspunktet varierer ut ifra nasjonal terminliste. I 2023 vil arrangementet være i slutten av august, mens andre år kan det falle på datoer tidligere på sommeren.

Flere løp arrangeres utenfor nasjonalparken i Arendal havnebasseng. Et av løpene har tradisjonelt gått rundt Store og Lille Torungen. ABSK reduserte omfanget av løpet i 2018, da til å kun runde Lille Torungen. I fornyelse av søknaden er begrensningen opprettholdt.

ABSK presiserer at dette er profesjonelle båtrace båter med lavutslipps firetakts motor med lite støy. De bråker ikke mer en vanlige båter i skjærgården.

ABSK har selv fremmet strengere vilkår en tidligere tillatelse med 300 meter til Lille Torungen.

ABSK har også foreslått vilkår om at publikum ikke får gå i land på Lille Torungen.

Verneforskrift og verneformål

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder: *Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.*

Ferdsl og friluftsliv er regulert i § 7, her femte og sjette ledd: *Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen. Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.*

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til større arrangementer når det ikke er i strid med verneformålet.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt. Det er forbud mot motorbåtrace og øvingskjøring med racingbåter.

Miljødirektoratet kan ved særskilt forskrift innføre bestemmelser om fartsregulering på sjøen i nærmere angitte deler av nasjonalparken.

4.ledd: *Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til:
f) båtrace som var etablert før vernetidspunktet, jf. forvaltningsplanen.*

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Retningslinjer for arrangementer (fra Utkast til forvaltningsplan) sees nedenfor. Disse er under revidering, men utkastet er fortsatt gjeldende.

Arrangementer:

Hva er et arrangement?

Et arrangement kan være en forestilling, en konsert, en festival, et stort møte, et idrettsstevne/leir eller lignende. Det er med andre ord mange typer arrangementer. Et arrangement, uansett hvilken type arrangement det er, har gjerne noen fellestrekk og det mest sentrale fellestrekket er: Arrangøren ønsker å samle flere mennesker, på et eller flere steder, og disse menneskene skal delta eller oppleve noe sammen. Ofte vil arrangementer avhenge av en form for tilrettelegging; informasjon/skilting, søppelhåndtering, midlertidige installasjoner osv.

Krav til arrangementer

Arrangementer skal være kortvarige og ikke legge unødige beslag på, eller vesentlig hindre andre besøkende i nasjonalparken. Fare for forstyrrelse, slitasje, støy og forstyrrelse vil også være avgjørende for om et arrangement kan gjennomføres.

Arrangøren skal alltid ha en ansvarlig søker som står ansvarlig for at vilkår til dispensasjonen følges opp før, under og etter arrangementet.

Flerårige tillatelser

Unødvendig regulering og kontroll av aktiviteter skal unngås. Faste arrangementer bør derfor kunne få flerårige tillatelser hvis det ikke oppstår konflikter i forhold til naturmiljøet.

Arrangementer som alltid krever tillatelse

Ofte vil det være en sammenheng mellom omfanget av den organiserte aktiviteten og faren for skade på naturmiljøet. Følgende typer arrangementer krever alltid tillatelse:

- Grupper med minst 100 deltagere. Skoleklasser på tur omfattes normalt ikke av denne regelen.
- Arrangementer med færre enn 50 deltagere, når aktiviteten planlegges gjennomført minst tre ganger pr. år på samme sted. Alminnelig turaktivitet i mindre grupper i regi av familie og venner krever likevel ikke tillatelse etter denne regelen.
- Arrangementer som har behov for midlertidige installasjoner som f.eks.: telt, skilt, gjerder, søppelhåndtering osv.
- Teltleirer med minst 10 telt.

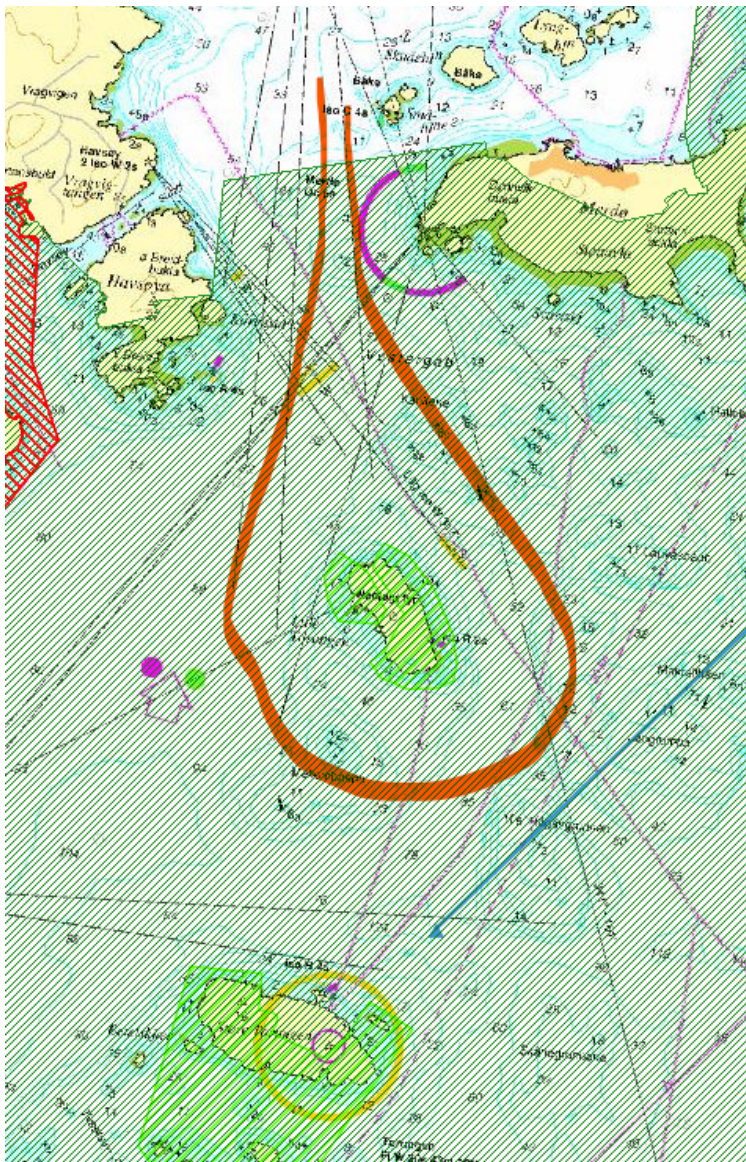
Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget (jf nml § 8) vurderes som tilstrekkelig da området er godt kartlagt og undersøkt blant annet med sjøfugltellinger hvert 3. år og jevnlig besøk av SNO for å overse sjøfuglkoloniene. Forstyrrelse på sjøfugl fra menneskelig aktivitet er godt dokumentert. Føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning av båtrace i nasjonalparken er svært begrenset ettersom det kun er båtrace med tradisjoner fra før vernetidspunkt som kan søke om dispensasjon fra forbud. Dette er begrenset til noen få aktører spredt på ulike deler av året og ulike deler av nasjonalparken. Økosystembelastningen anses som liten dersom man setter vilkår som ivaretar dyrelivet, fare for utslipp og friluftslivet. Den totale varigheten per arrangement er avgrenset (nml. § 10).

§ 12 i nml. vurderes ivarettatt med vilkår i tillatelsen om forsvarlig drift og opprydding. Eventuelle kostnader ved miljøforringelse, skal bæres av tiltakshaver, jf. nml. § 11. Dette innebærer at tiltakshaver må stille med gode sikringstiltak mot brann og akutte utslipp.

Søknaden inkluderer ikke detaljert løypekart, men beskrivelsen omfatter området Galtiesund – Lille Torungen og tilbake. Forvalter har skissert anslått trase i verneområdet:

Lille Torungen er en del av et svært viktig hekkeområde i nasjonalparken, og ligger ca 1100 meter fra Store Torungen, et tilsvarende viktig hekkeområde. Begge har ferdselsforbud i perioden 15.april -15.juli, men flere av artene hekker både tidligere og senere på sommeren. Det er svært viktig at hekkekoloniene ikke blir forstyrret av

båter, publikum, sikringskjøretøy og støy. ABSK har selv foreslått strengere vilkår enn forvaltningen har satt tidligere med 300 meter avstand til passering/sikringsbåter rundt Lille Torungen

ABSK har foreslått at de skal holde publikum borte fra Lille Torungen også. Det er veldig aktuelt (og ikke minst er det ilandstigningsforbud for alle 15.mars – 15.juli) i hekkesesong ut juli, men etter dette er det anledning til å benytte både Store og Lille Torungen til publikum. Begrensningene er satt for å skjerme fugler under hekketiden, og opphører da hekketiden er over. Dato for dette kan imidlertid variere avhengig av art/ år, derfor bør det settes vilkår om en felles vurdering med forvaltningen 1 mnd før gjennomføring. Dette kan gjøres per epost eller telefon til forvalter.

I 2023 er arrangementet planlagt i august, og da er det ikke lengre aktiv hekketid. Man bør imidlertid være obs på flokker med mytende andefugl som kan samles i skjærgården sent på sommeren. Disse bør skånsomt drives bort før oppstart. I mytetiden feller andefugler vingefjær og kan ikke fly bort fra fare.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at det gis tillatelse til tiltak som omsøkt med vilkår.

Klage

Vedtaket kan klages inn for Miljødirektoratet av partene i saken eller andre som har rettslig klageinteresse med en frist på 3 uker jf. forvaltningsloven § 28. En eventuell klage skal rettes til Miljødirektoratet, men sendes til nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Arendal kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Arendal Havn KF	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Jon Ramsvatn

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/6232-0

Deres ref.

Dato 20.06.2023

Delegert vedtak

Delegasjonssak	
----------------	--

Svar på søknad om kjøring samt uttak av tang i Raet np.

Jeg viser til søknad mottatt 7.3.23.

Vedtak

Forvalter gir etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark § 9 fjerde ledd e) og h) tillatelse til motorisert ferdsel med ATV og traktor i Raet nasjonalpark til /og fra offentlig vei til Bjellandstrand og på skogeiendommer tilhørende Jon Ramsvatn i Raet nasjonalpark.

Tillatelsen innvilges for 5 år i tidsrommet 2023- 2027.

Tiltaket kan gjennomføres på følgende vilkår:

- Tillatelsen omfatter nyttekjøring til og fra Bjellandstrand for henting av tang i tråd med retningslinjer og tangrett. Traktorvei ned til Bjellandstrand skal benyttes, og kjøring skal ikke skade furutrærne som rammer inn traktorveien.
- Motorferdsel skal benyttes til vedhogst eller hogst i tråd med retningslinjer gitt for dette.
- Det skal kjøres på tørr eller frossen mark som ikke medfører dypere kjørespor en 30 cm.
- Det anbefales å skilte om pågående aktivitet under rydding/motorferdsel.

Rekreasjonskjøring er ikke tillatt. Det skal føres kjørebok over henting av tang.

Forvalter gir etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark § 4 tredje ledd c) tillatelse til uttak av ilanddrevet tang og tare i tråd med retningslinjer på Bjellandstrand i Raet nasjonalpark.

Tillatelsen innvilges for 5 år i tidsrommet 2023- 2027.

Søker må selv innhente eventuelle andre nødvendige tillatelser etter annet lovverk. Tillatelsen må medbringes og være tilgjengelig for fremvisning.

Søknaden

Jon Ramsvatn eier en større LNF eiendom «Bjellandstrand Gård» i Arendal kommune gnr 218 bnr 4 der deler av eiendommen inngår i Raet nasjonalpark. Fra tidligere har gårdene på Bjelland hatt beiterett og tangrett på det som kalles «Utsia», utmarken utenfor gårdenes innmark. For Bjellandstrand gård har denne retten vært knyttet til Bjellandstrand.

Ramsvatn søker om tillatelse til motorferdsel for hogstarbeid i skogen og henting av ilanddrevet tang på Bjellandstrand. Hogsten er i forbindelse med trase for VA til Botstangen og samt uttak av ved jf retningslinjene.

Tang skal benyttes til gjødsling, og henting vil utføres med liten landbrukstraktor. Hogst ellers vil være med standard landbrukstraktor. Ramsvatn ber om at søknadene innvilges for 5 år og med automatisk fornyelse.

Verneforskrift og verneformål

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:
Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632) og tilhørende utkast til

forvaltningsplan for Raet nasjonalpark har hjemmelsgrunnlag for å gi dispensasjon til transport i nasjonalparken.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

f. hogst av ved til eget bruk i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

c) uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B

§ 9 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt. Det er forbud mot motorbåttrace og øvingskjøring med racingbåter

4.ledd Forvaltningsmyndighet kan gi dispensasjon til:

e) motorferdsel i forbindelse med hogst og rydding etter § 4 andre ledd e), f) og § 4 tredje ledd a).

h) motorferdsel ved uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde finnes følgende retningslinjer:

Uttak av tang og tare

Uttaksmengden skal tilpasses slik at det blir liggende igjen tilstrekkelig med tang og tare til at vollen i hele sin lengde opprettholder sin økologiske funksjon, blant annet som næringskilde for fugler.

Etter søknad kan det brukes landbrukstraktor med redskap eller kjøretøy mindre enn det. Det er avgjørende at uthenting av tang og tare ikke går på bekostning av andre viktige verneverdier i nasjonalparken. Det skal ikke settes varige kjøre- eller gravespor. Sporvidden til traktorer skal ikke være større enn eksisterende kjørespor (se retningslinjer for motorferdsel kap. 3.3.8.).

Vedhogst og rydding av vegetasjon utenfor sone B:

Unntaksbestemmelsen for vedhogst omfatter vanlig privat forbruk av ved til oppvarming lokalt i fritidsbolig eller bolig. Med lokalt menes fritidsboliger i NP, og boliger i umiddelbar nærhet til NP med skogteiger innenfor NP. Uttak av ved til kommersielt salg eller bruk i fritidsboliger/boliger utenfor nasjonalparken omfattes ikke.

- Vedhogst til eget bruk er tillatt dersom det ikke hogges korridorer eller flater. En del trær og buskvegetasjon skal stå igjen for å sikre at busk- og feltsjiktet har økologisk funksjon (leveområde for fugler, smådyr og insekter), og for å bevare et sammenhengende landskap. Hogstkorridorer er forbudt fordi de fører til vesentlige brudd i landskapsbildet. Grunneiers tillatelse må alltid foreligge før hogst.
- Retningslinjene for «trivselshogst» gjelder.
- Oppkvisting av trær skal unngås
- Grove eller hule løvtrær og andre spesielle trær skal ikke hogges.

Man skal være spesielt aktsom med eiketrær. Store eiketrær («hule eiker») er en utvalgt naturtype som har egen forskrift etter naturmangfoldloven. I nasjonalparken er det ønskelig at eiketrærne får utvikle seg til å bli store, flotte og viktige trær for naturmangfoldet.

Med hule eiker menes, etter forskrift om utvalgte naturtyper, eiketrær som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule defineres til å være eiketrær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm. Også andre spesielt store, vakre eller hule trær som preger landskapet skal bevares i nasjonalparken.

Nye retningslinjer er under utarbeidelse og vil være gjeldende fra og med faglig godkjent status hos Miljødirektoratet.

Etter § 7 i naturmangfoldsloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene som er mest relevante i forhold til motorferdsel i omsøkte område er relatert til insekter, geologi, vegetasjon, fugler under trekket som søker mat, friluftsliv og støy.

For ilanddrevet tang er det gitt retningslinjer som skal ivareta det biologiske mangfoldet. De reviderte retningslinjene er mer detaljerte og vil gjelde fra og med godkjent status fra Miljødirektoratet. Retningslinjene skal ivareta verneverdiene i området, og særlig ivareta behovet for at en gjenværende andel tangvoll oppfyller sin økologiske funksjon og er særlig viktig som kilde til mat for fugler under høst- og vårtrekket.

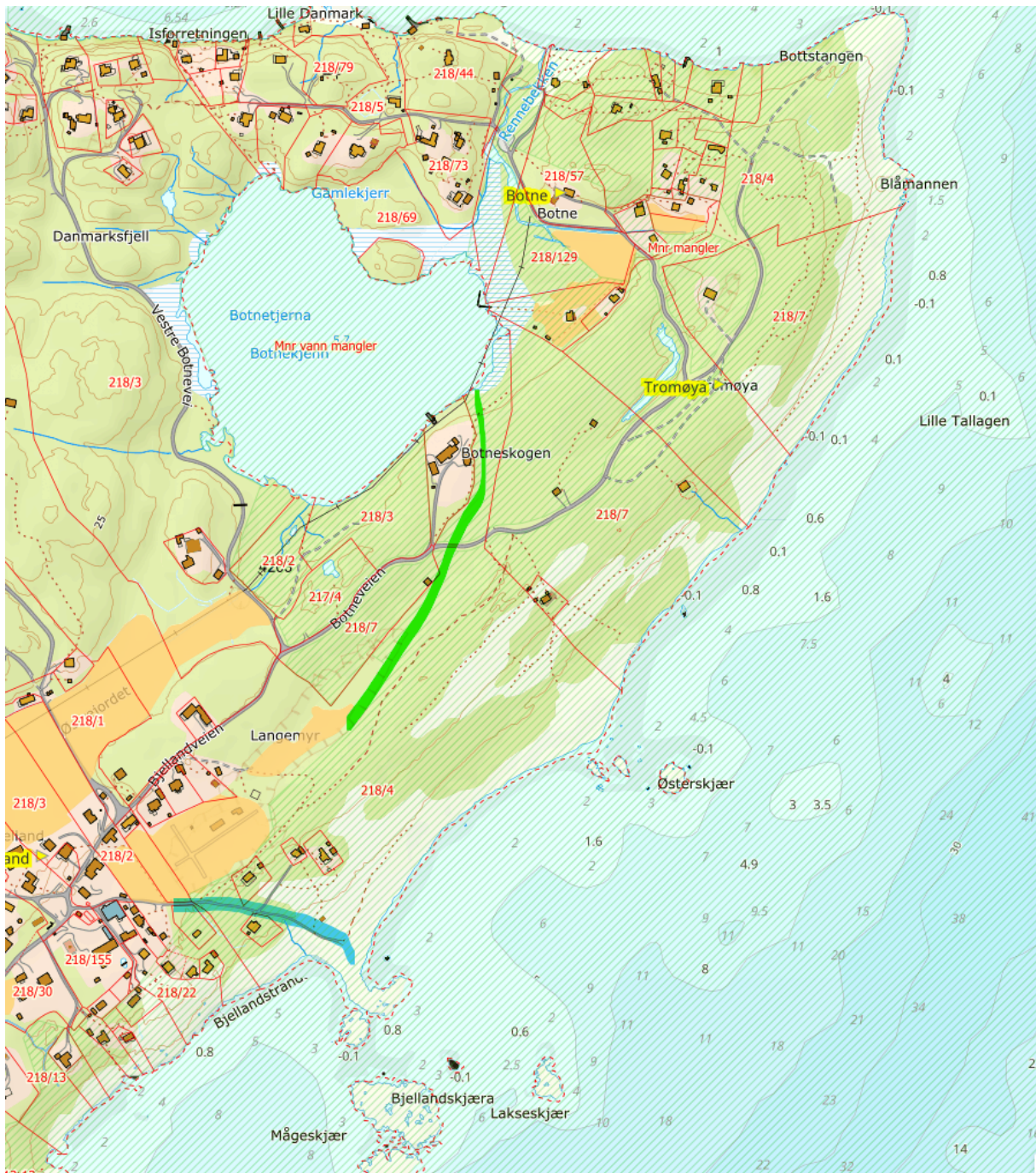
Søknaden omhandler nyttekjøring til et område der det foreligger tangrett og hvor det er gitt en særskilt anledning til å søke gjennom verneforskriften. Det går en gammel traktorvei ned til Bjellandstrand, men med furutrær som er bøyd over veien. Kjøretøyet må være lite og lett nok til å ikke skade vegetasjonen i området, og det er ikke ønskelig at overhengende trær ryddes bort for fremkommelighet. Det vil derfor være hensiktsmessig å inkludere ATV i en tillatelse.

Det er videre søkt om tillatelse til motorferdsel i tråd med verneforskriften bestemmelser om vedhogst og rydding av trase som er gitt dispensasjon til nedleggelse av VA til Botstangen/Botne. Her vil det bli benyttet standard landbrukstraktor for uthenting av virke til ved. Retningslinjer er gitt for at dette skal gjøres uten å påvirke skogens økologiske funksjon og unngå uttak av særlig viktige habitater i skogen. Dette omfatter at flersjiktet skogstruktur skal bevares, samt at hule eiker og andre edellauvtrær settes igjen. Dette gjelder også gamle døde trær (gadd og læger), og karakteristiske krokfuruer. Det er ønskelig at gran tas ut fra området på «Utsia». Delvis gjengrodde natureng arealer må gjerne åpnes opp for å gi grunnlag for mer blomstring og beite. Forvalter kan bistå med en plan for dette ved behov.

På kartskissen er trase til Bjellandstrand angitt i blått og hovedtrase med VA angitt i grønt.

Det er foretatt er vurdering ut ifra tilgjengelige observasjoner i artsdatabanken og eksisterende kunnskap om området, og det er ingen naturtyper registrert i området. Dette skyldes trolig mangelfull kartlegging, ettersom området har store naturkvaliteter. Det er registrert en rekke rødlistede arter på området, særlig av insekter (sommerfugl 168 arter) og fugl. Fugler er primært knyttet til havområdene og sommerfugler er knyttet til det semiåpne landskapet på Bjellandstrand. Det er også gjort funn av barlind og blåstarr i området. Fremmede arter som for eksempel edelgran bes fjernet ifm hogst.

Kjøringen må ha vilkår som ivaretar slitasje på jordsmonn og vegetasjon, men det er også i eiers interesse at uttaket gjøres så skånsomt som mulig (nml. § 8). Tiltaket vurderes å være med lav påvirkning på verneverdiene så lenge retningslinjene følges. Tiltaket med motorferdsel er kortvarig (hver enkelt tur) og vurderes å ha liten påvirkning på besøkende som kan oppholde seg i området. Det kan forekomme negative reaksjoner på hogst og motorferdsel, så dette bør eier vurdere å opplyse om i forkant eller skilte.

Søknaden er avgrenset til nyttetransport og drift av landbrukseiendom, og deler av ryddingen omfatter trase som er innvilget til nedlegging av VA i delvis gjengrodd dyrket areal og delvis i skog.

Kunnskapsgrunnet vurderes som tilstrekkelig og føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning (støy og forstyrrelser) som følge av motorferdsel på Bjelland og områdene rundt er svært begrenset. Det er et begrenset

antall LNF eiendommer i nasjonalparken og dette vurderes ikke som et problem så langt (nml. § 10). Det er foreløpig kun en liten andel av rettighetshavere som har søkt om å hente tang og uttransport. Dette er første søknad om motorferdsel til uttak av ved/ rydding av skog.

Ramsvatn ber om automatisk fornyelse av tillatelser, men dette kan så langt ikke forvaltningens systemer imøtekomme. Ved søknad om fornyelse må kjørebok fremlegges.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at det gis en tillatelse til omsøkte tiltak med vilkår.

Klage

Vedtaket kan klages inn for Miljødirektoratet av partene i saken eller andre som har rettslig klageinteresse med en frist på 3 uker jf. forvaltningsloven § 28. En eventuell klage skal rettes til Miljødirektoratet, men sendes til nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder
Arendal kommune

Postboks 504
Postboks 123

4804
4891

ARENDAL
GRIMSTAD

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyret.no/raet>

Kystverket
Postboks 1502
6025 ÅLESUND

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/2000-0 432.3

Deres ref.

Dato 12.07.2023

Svar - Raet nasjonalpark - Arendal - Store Torungen fyr - utskifting av dieseltank til nødaggregat - Kystverket

Jeg viser til brev mottatt 14.2.23 og tilleggsopplysninger mottatt 22.3.23 om utskifting av dieseltank på Store Torungen fyr.

På lik linje med Agder Fylkeskommune vurderer jeg at en ren utskifting går under ikke søknadspliktig vedlikehold av anlegget jf verneforskriften § 3:

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, (...) innretninger herunder anlegg for energiproduksjon (...), gass- eller oljeledninger, (...) o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

- a. vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.
- c. drift, tilsyn og vedlikehold av fyr, fyrlykter og sjømerker.
- h. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg.
Bruk av motorisert transport til lands krever særskilt tillatelse, jf. § 9 fjerde ledd b).

Eventuell motorferdsel vil fortsatt være søknadspliktig, både i luftrom og på land. Montering fra lekter vil ikke være søknadspliktig.

Jeg minner om at tiltaket må gjennomføres utenfor hekketid mars- ut juli.

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

WANNADO - ROAR LAUGERUD
Skarestrand 11
4812 KONGSHAVN

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/3381-0 432.3

Deres ref.

Dato 01.08.2023

Svar på søknad - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Wannado - Roar Laugerud

Jeg viser til søknad mottatt om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Roar Laugerud - Wannado til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Bedriften kan benytte logo i markedsføring og skal gi info om Raet nasjonalpark til sine kunder
- Opplevelsene skal formidle hensyn til verneverdier og aktivitetene skal gjennomføres med hensyn til særlig vegetasjon og dyreliv.
- Program for nasjonalparkpartnere skal følges opp (møter/kurs)

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf.

Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Wannado er en lokal bedrift i Arendal som lager driver naturbasert reiseliv i og ved Raet nasjonalpark. Den er eis og drevet av Roar Laugerud og Tone Pernille Syvertsen. De har arrangert guidete båtturer, utfordringer, teambuilding og har hesteopplevelser. Man kan dra å korte turer på land/ til havs, eller lengre ekspedisjoner.

Vurdering

Raet nasjonalparkstyre har vedtatt kriterier for bruk av merket.

1. Produktet /tjenesten skal ha en egenart for Raet nasjonalpark.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

---

2. Produktet/tjenesten skal være miljøvennlig.
3. Produktet/tjenesten skal kjennetegnes av kvalitet, gode råvarer og godt håndverk.
4. Produktet/tjenesten skal gi info om Raet nasjonalpark direkte eller indirekte.
5. Produktet/tjenesten skal ha sin opprinnelse i lokalt næringsliv
6. Produkter/tjenester kan være opplevelser og/eller bruks/forbruksvarer (mat/drikke)

Det er forvalters vurdering at RBM tilfredsstillere kriteriene 1-2-4-5-6. Forvalter vurderer at tjenesten innfrir krav fra både Miljødirektoratet og Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo.

Først og fremst vil «Det skjer i.. / Happening in..» være aktuelle.

Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Tamas Pocze
Vindholmheia 3B
4842 ARENDAL

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/3868-0 432.3

Deres ref.

Dato 01.08.2023

Svar på søknad - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Rock Balancing Meditation

Jeg viser til søknad om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Rock Balancing Meditation til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Bedriften kan benytte logo i markedsføring og skal gi info om Raet nasjonalpark til sine kunder
- Opplevelsene skal formidle hensyn til verneverdier og aktivitetene skal gjennomføres med hensyn til geologi.
- Program for nasjonalparkpartnere skal følges opp (møter/kurs)

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Tamas Pocze søker om tillatelse til å benytte den kommersielle logoen til Raet Nasjonalpark til sine aktiviteter med «rock balansing meditation», heretter kalt RBM, ulike steder i nasjonalparken. Aktiviteten består av å invitere deltagere til å meditere gjennom å balansere rullestein. Steinene tilbakeføres til området etter aktiviteten.

Vurdering

Raet nasjonalparkstyre har vedtatt kriterier for bruk av merket.

1. Produktet /tjenesten skal ha en egenart for Raet nasjonalpark.
2. Produktet/tjenesten skal være miljøvennlig.
3. Produktet/tjenesten skal kjennetegnes av kvalitet, gode råvarer og godt håndverk.

Nasjonalpark Raet
Landskapsvernområde Søm

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

---

4. Produktet/tjenesten skal gi info om Raet nasjonalpark direkte eller indirekte.
5. Produktet/tjenesten skal ha sin opprinnelse i lokalt næringsliv
6. Produkter/tjenester kan være opplevelser og/eller bruks/forbruksvarer (mat/drikke)

Det er forvalters vurdering at RBM tilfredsstillter kriteriene 1-2-5-6. Forvalter vurderer at tjenesten innfrir krav fra både Miljødirektoratet og Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo.

Først og fremst vil «Det skjer i../ Happening in..» være aktuelle.

Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Arkivsaksnummer: 2018/826-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 14.09.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	23/23	22.09.2023

Søknad om utsettelse på midlertidig tillatelse til bryggeanlegg på 201/7 Hoveodden - HDU- Raet NP

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) til midlertidig tillatelse til HDU for bryggeanlegg for friluftslivet på 210/1 i Arendal kommune for inntil 7.12.24 mens det arbeides videre med en bryggeløsning for friluftslivet i tråd med Mulighetsstudien for Universell utforming i Raet Nasjonalpark.

Vilkår

- Nåværende plassering kan benyttes frem til 7.12.24.
- Bryggen skal merkes med to dagers oppholdstid og man kan ikke ta betalt for plassen. Vilkår fra Arendal kommune om merking med «Offentlig brygge» skal også iverksettes.
- Deler av bryggen skal tilrettelegges for ikke-motorisert ferdsel og skiltes med dette, fortrinnsvis nærmest badeplass.
- Nåværende anlegg kan omdisponeres innenfor eksisterende fotavtrykk.

Det skal etableres møter/dialog med relevante parter for å arbeide med en ny bryggeløsning som ivaretar de ulike behovene og hensyn i Hovekilen, der hensynet til ålegress skal ivaretas. Her vil miljøoppfølgingsplanen for Hovekilen (vilkår for reguleringsplan Del av Hoveodden) være særlig aktuell og gi råd til forvaltningen.

Tiltaket kan være søknadspliktig etter andre lovverk.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlagt ligger søknad og tidligere behandlinger. Møtereferat fra arbeidsmøte 13.6.23 ligger vedlagt.

Brev fra Naturvernforbundet i Arendal (sammen med Bevar Hoveodden) ligger også vedlagt.

Saksopplysninger

Tillatelse til midlertidig brygge gikk ut 27.5.23.

Dette ble påpekt av Naturvernforbundet i Arendal og i etterkant av styremøtet den 13.6.23 var brygger i Hovekilen et tema på et arbeidsmøtet med verneområdeforvaltningen og partene på Hoveodden (HDU og Raet camping). Møtereferatet ligger vedlagt. På møtet ble det avklart at HDU vil sende en søknad om utsatt frist på brygger og at denne vil sammenfalle med fristen som ble gitt av Arendal kommune (planutvalget). Frist etter kommunens vedtak er 7.12.24.

Årsaken til at lite er gjort med bryggene er sammensatt, og fremgår av møtereferatet. Kort oppsummert:

- Manglende avklaringer rundt reguleringsplan på Del av Hoveodden
- Følgepunkt: Manglende oppstart av innfallsport på Hoveodden
- Søknad om statlig sikring ikke prioritert av Arendal eiendom KF
- Manglende finansiering av både planarbeid og tiltak
- Ulike meninger om plasseing og behov for brygger.

Hjemmelsgrunnlag

Dette er redegjort for i vedtaket av 28.5..21 (vedlagt). Søknaden er en videreføring av utgått vedtak.

Vurdering

Forvalter støtter styrets innstilling av 28.5.21 der man kom frem til at en midlertidig tillatelse er det beste for å unngå flere runder med tiltak i området. Tiltakshaver kan ikke belastes for at prosesser med innfallsport, statlig sikring og reguleringsplan har trukket ut i tid.

Det er kommet innspill på at ålegress er redusert/borte under bryggeanlegget, men samtidig viser en masterstudie fra UiB og HI (Pernille Nerlie, 2023) at Hovekilen har hatt stabil utbredelse av ålegress de siste 40 årene (analyser av flyfoto- ålegress grense mot grunnere farvann), og en økning fra 2012 til 2021 (Siste flyfoto).

Utbredelsen av ålegress i Hovekilen er en stor forekomst som strekkes seg fra Gjessøya til Sandum, og store deler av denne er truet av båter som dregger. Bryggeanlegg er dermed ikke den eneste trusselen, og kan redusere behovet for dregging på øvrige deler av ålegresset.

Som det fremgår av møtereferatet så finnes det bryggeanlegg som kan være mer skånsomme for ålegress. Forvalter anbefaler at slike hesnyn tas med videre i prosessen om brygger.

Fra: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Sendt: 23.06.2023 15:05:17
Til: Postmottak SFAG[sfagpost@statsforvalteren.no]
Tittel: VS: Søknad om forlenget midlertidig tillatelse til bryggeanlegg Hoveodden 200

Fra: terje.stalleland@hoveleirsenter.no <terje.stalleland@hoveleirsenter.no>
Sendt: torsdag 22. juni 2023 09:39
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie <jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>
Emne: Søknad om forlenget midlertidig tillatelse til bryggeanlegg Hoveodden 200

Til Raet nasjonalpark,

Hove Drifts- og Utviklingsselskap AS har reforhandlet leieavtalen med Raet Camping AS (tidligere Canvas Hove AS). Vi har nå ansvaret for bryggene.

Den innvilgede midlertidige tillatelsen etter nasjonalparkforskriften er utgått. Vi søker med dette om en forlenget midlertidig tillatelse frem til 7. desember 2024, slik at den er tidsmessig i tråd med dispensasjonen gitt av Arendal kommune i forhold til plan og bygningslov.

Vedlagt er saksprotokollen fra behandlingen i Arendal kommune.

Mvh
Hove Drifts- og Utviklingsselskap AS

Terje Stalleland

Saksprotokoll

Behandling av dispensasjon og søknad om tillatelse - Gnr 210 Bnr 1 - Hoveodden 200 - Bryggeanlegg - Hove Drifts og utviklingselskap AS

Arkivsak-dok. 21/11155
Saksbehandler Maiken Imeland Moen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommuneplanutvalget	07.12.2022	22/130

KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG TIL VEDTAK

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 avslås søknad om dispensasjon fra arealformål i sjø, LNF-formål og § 1-8 for moringer og rampe/platting.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 innvilges dispensasjon fra arealformål i sjø, LNF-formål og § 1-8 for landfast brygge/gangbro/pelebrygge med følgende vilkår:

- Ved landdelen/start av landfast brygge/gangbro skal det skiltes med «offentlig brygge». Minimumsstørrelse på skilt: 0,3 x 0,3 meter.
- Det skal skiltes med både (1) «offentlig brygge» og (2) «fortøyning forbudt» på ytterste del/pelebrygga. Hvert av skiltene skal ha en minimumsstørrelse på 0,3 x 0,3 meter. Dersom (1) og (2) samles på ett skilt skal størrelsen på skiltet være minimum 0,4 x 0,4 meter.

Vilkår for dispensasjon skal være oppfylt innen 2 måneder fra vedtaksdato.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 innvilges midlertidig dispensasjon fra arealformål i sjø, LNF-formål og § 1-8 for flytebrygge, med følgende vilkår:

- Flytebryggen skal skiltes som offentlig brygge. Skilt skal plasseres på yttersiden av hvert flyteelement, på begge sider. Minimumslengde på skilt lik 1 meter.
- Flytebryggen skal skiltes med forbud mot ankring/dregging. Det skal minimum oppføres 3 stående skilt, jevnt fordelt på flytebryggen. Størrelsen på skiltene skal minimum være 0,4 x 0,4 meter og forbudet skal fremgå av begge sider.

Vilkår for dispensasjon skal være oppfylt innen 2 måneder fra vedtaksdato.

Dispensasjonen gjelder i 2 år fra vedtaksdato.

Kommuneplanutvalget har behandlet saken i møte 07.12.2022 sak 22/130

Møtebehandling

Einar Krafft Myhren (SV) fremmet følgende endringsforslag:

Forslag:

Siste setning endres til «Dispensasjonen gjelder fram til 28.05.2023.»

Subsidiært forslag:

Siste setning endres til «Dispensasjonen gjelder fram til 01.09.2023.»

Benedikte Nilsen Glommen (H) fremmet følgende endringsforslag:

Ønske om at det kommer en tiltaksplan for bryggeanlegget i god tid før dispensasjonen utløper.

Votering

Kommunedirektørens forslag inkludert forslaget fra Benedikte Nilsen Glommen (H) ble satt opp mot kommunedirektørens forslag inkludert forslaget fra Einar Krafft Myhren (SV). Førstnevnte forslag ble vedtatt med 8 (Ap 2, FrP 1, Sp 1, H 2, V 1, KrF 1) mot 1 (SV 1) stemmer.

Kommuneplanutvalget vedtak

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 avslås søknad om dispensasjon fra arealformål i sjø, LNF-formål og § 1-8 for moringer og rampe/platting.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 innvilges dispensasjon fra arealformål i sjø, LNF-formål og § 1-8 for landfast brygge/gangbro/pelebrygge med følgende vilkår:

- Ved landdelen/start av landfast brygge/gangbro skal det skiltes med «offentlig brygge». Minimumsstørrelse på skilt: 0,3 x 0,3 meter.
- Det skal skiltes med både (1) «offentlig brygge» og (2) «fortøyning forbudt» på ytterste del/pelebrygga. Hvert av skiltene skal ha en minimumsstørrelse på 0,3 x 0,3 meter. Dersom (1) og (2) samles på ett skilt skal størrelsen på skiltet være minimum 0,4 x 0,4 meter.

Vilkår for dispensasjon skal være oppfylt innen 2 måneder fra vedtaksdato.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-2 innvilges midlertidig dispensasjon fra arealformål i sjø, LNF-formål og § 1-8 for flytebrygge, med følgende vilkår:

- Flytebryggen skal skiltes som offentlig brygge. Skilt skal plasseres på yttersiden av hvert flyteelement, på begge sider. Minimumslengde på skilt lik 1 meter.
- Flytebryggen skal skiltes med forbud mot ankring/dregging. Det skal minimum oppføres 3 stående skilt, jevnt fordelt på flytebryggen. Størrelsen på skiltene skal minimum være 0,4 x 0,4 meter og forbudet skal fremgå av begge sider.

Vilkår for dispensasjon skal være oppfylt innen 2 måneder fra vedtaksdato.

Dispensasjonen gjelder i 2 år fra vedtaksdato.

Ønske om at det kommer en tiltaksplan for bryggeanlegget i god tid før dispensasjonen utløper.

Fra: bevarhove2022@outlook.com[bevarhove2022@outlook.com]
Sendt: 12.09.2023 21:37:12
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Brev om bryggene på Hoveodden til Nasjonalparkstyret

Arendal 12.9.2023

Til styret i Raet nasjonalpark

Partsrettigheter

Naturvernforbundet i Arendal og Foreningen Bevar Hoveodden har partsrettigheter når Raet nasjonalpark vurderer brygger på Hoveodden. Vi krever å bli varslet i forkant av alle vedtak om brygger på Hoveodden. Spesielt krever vi bli varslet om bryggevedtak på styremøtet 22.9.2023, jf. fvl § 16. Søknad fra HDU om en ny midlertidig tillatelse ble sendt nasjonalparkforvalteren 22.6.2022 Det ble 13.6.2023 holdt et møte om bryggene hvor representanter fra nasjonalparken, HDU og Canvas Hove deltok. Foreningen Bevar Hoveodden ønsket å delta på møtet, men ble avvist av leder av nasjonalparkstyret. Foreningen ble lovet et referat fra møtet. Dette referatet finnes fortsatt ikke. Vi mener at manglende informasjon/varsling er i strid med fvl bestemmelser om partsrettigheter.

Brygga er i strid med nasjonalparkforskriften § 1 1. ledd, §3 1., 2. ledd og 3. ledd bokstav g § 4 1. ledd. og nml § 35

Vår vurdering er at bryggene er i strid med formålet til nasjonalparken. Den ødelegger for ålegraset, fuglelivet og årelang bruk av Hoveodden som badeplass. Det er også stilt spm om bryggene kan ha betydningen for grundtvannsområdet, strandengen innafor bryggene og størrelsen på odden. Siden det kom brygger, er den blitt vasket ut og er nå mye kortere, se historiske flyfoto.

Forrige midlertidige tillatelse ble gitt med hjemmel i nasjonalparkforskriftens § 3, 3. ledd bokstav g bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Md skriver i sin klagevurdering at: «*Det er derfor sentralt at en tillatelse til bryggeanlegg dekker behovet for det allmenne friluftslivet og ikke gis for å imøtekomme behov som skyldes enkeltaktørers kommersielle virksomhet .....*»

Verken historisk eller i dag, har atkomst med ferge eller småbåt har særlig betydning for atkomst til landskapsvernområdet eller nasjonalparken. Denne betydningen er blitt ytterligere redusert ettersom fergeskipperne har sluttet å anløpe fergebrygga. De mener at badende og vind og strøm gjør brygga risikabel å bruke. Dessuten er brygga, som nasjonalparkstyret er klar over, ikke universelt utformet.

Atkomst til nasjonalparken via bryggene utgjør mindre enn 1% av alle besøkende. Hvorfor vil nasjonalparkstyret gi en så liten del av de besøkende atkomst til nasjonalparken via en usikker og uegnet brygge?

Bryggene har funksjon som atkomst til kafeen som ikke ligger i nasjonalparken, og som gratis gjestehavn i konkurranse med kommunens og Seilforeningens avgiftsbelagte gjestehavner.

Forrige midlertidige tillatelse

Naturvernforbundet i Arendal klaget den forrige midlertidige tillatelsen til Miljødirektoratet. I direktoratets vedtak står følgende:

Styret må i god tid før utløpet av den midlertidige tillatelsen, og med bakgrunn i oppdatert og ytterligere kunnskap om verneverdiene i området, ta stilling til bryggesituasjonen og permanente bryggeløsninger slik at man unngår nye midlertidige løsninger uten at en har foretatt en vurdering av virkningene tiltaket har for verneverdiene.

Etter det vi kjenner til, er det arbeidet som Md forutsetter utført, ikke gjennomført. En sterk indikasjon på at det er slik, er at HDUs nye søknaden om midlertidig tillatelse ikke er begrunnet på noen måte. Vår vurdering er at et sentralt vilkår for en ny midlertidig tillatelse ikke er til stede. Vi bestrider også at å la bryggene bli liggende sparer annen natur i nasjonalparken for uønsket belastning. Det er ikke behov for en annen midlertidig brygge noe annet sted i nasjonalparken. De atkomstutfordringene som finnes i dag, personbiltrafikk og utfartsparkering, løses ikke med en ny midlertidig brygge.

Brygga er ikke godkjent etter plan og bygningsloven og det er grunn til å tro at den ikke kan oppfylle kravene til en offentlig brygge jf kravene i teknisk forskrift.

Rettstilstanden til bryggene på Hoveodden er følgende. Bryggene mangler tillatelse etter plan og bygningsloven og ferdigattest. Fergebygga hadde rammetillatelse fra 2012 til 2015. brygga fikk ikke byggetillatelse i et-trinns behandling fordi søker ikke kunne dokumentere at brygga oppfylte teknisk forskrifts krav. Fergebygga og flytebygga fikk rammetillatelse i 2021 fortsatt fordi søker ikke kunne dokumenter at det kunne gis byggetillatelse. Denne rammetillatelsen ble etter få måneder opphevet av Statsforvalteren. Nå har bryggene kun en dispensasjon fra byggeforbudet. Den venter på klagebehandling hos Statsforvalteren. Behandlingen er varslet på slutten av 2023. Bryggene som ikke har ferdigattest, kan ikke brukes. Det følger av pbl §§ 21-7, 7. ledd. og 21-10, 1. ledd.

Avslutning

Foreningen Bevar Hoveodden ber om å få tilsendt forvalteren innstilling til søknaden om ny midlertidig tillatelse i god tid før saken skal opp i nasjonalparkstyret. Vi ber også om å bli varslet om møtet slik at vi kan komme på det.

Vi vil også varsle at vi vil vurdere å klage en ny midlertidig tillatelse til Md.

Funksjonstiden for nasjonalparkstyret følger kommunevalget. Ettersom det nå har vært kommunevalg, burde saken kanskje bli håndtert av nytt styre?

Helene Thorstensen
Foreningen Bevar Hoveodden

Hilde Linea Haugenes
Naturvernforbundet i Arendal

Møte med HDU, Raet Camping og Raet NP

13.6.23 kl 1700, Raet Camping.

Til stede: Terje Stalleland, Vebjørn Haugerud, Robert Nordli og Jenny Marie Gulbrandsen.

Robert innleder om bakgrunnen for møtet og mål om en løsning for brygger i Hovekilen.

To årsaker til forsinkelse: Reguleringsplan for del av Hoveodden og ventetid på avgjørelse i klagesaken fra Miljødirektoratet.

Jenny har lagt til eksempler, bilder og referanser i etterkant.

Ferge: Ikke kommersielt grunnlag, rutebåt har ikke gått i pluss.

Leirskolen leier inn ferge (2000 elever). Ferge er mulig å få til på odden vest for strandhuset, dette er så vidt vurdert at Rune Hvass. Havnesjefen i Arendal kan etablere UU fergebrygge her. Må nok kompenseres med å fjerne andre tiltak. Omfattende tiltak, men få alternativer med langgrunne områder ellers. Fergebrygge med UU lar seg ikke kombinere med småbåtbrygge- standard anløp er 120 cm over havnivå. Best tilpasning til UU med flytemodul som sikrer ilandstigning på 120 cm uavhengig av tidevann. Jenny hører med Rune Hvass hva som er aktuelt (se epost under), men en flytemodul vil kunnet redusere det faste fysiske inngrepet og gi bedre sikkerhet for passasjerer og båten.

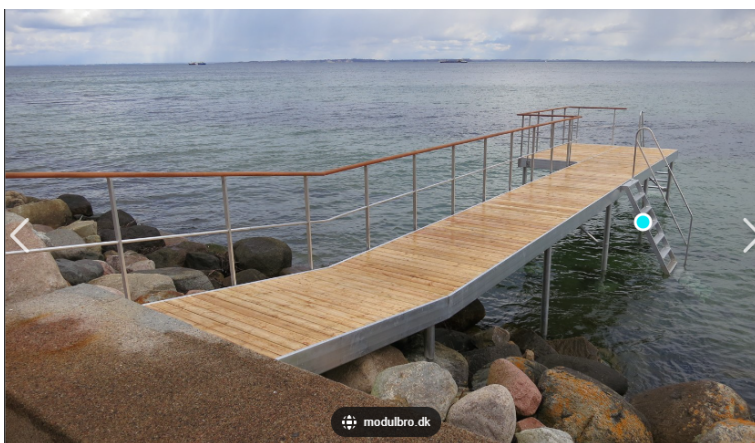
[Concrete Pontoon Docks - A-Laiturit](#) (Åbo, Finland)

Dimensions

- Width 2.4-4.0 m
- Length 8-20 m
- Height with concrete deck 1.0 m
- Height with wooden deck 1.23-1.33 m
- Floating height: concrete deck approx. 0.55 m above water surface, depending on anchoring and accessories

Fergene i Arendal 120-140 cm over vannflaten.

Eksempel

Småbåtbrygge:

Se på løsning med mer ålegressvennlige bryggemoduler. Fjerning av bryggeanlegg vil medføre at folk dregger eller kjører inn på stranda.

Flimra- HDU /Arendal Herregård fjernet 12 plasser ytterst. Gjenværende anlegg (utenfor NP) brukes av leietagere, Sandum Skole, Hovetun mm. Ikke kommersiell. Noe bading. Kan brukes av ferge, men ikke UU.

Strandhuset- off finansiert brygge, brukes mye av leirskolen, seilforeningen, skoleavslutninger og større grupper. Mye badegjester og gratis fortøyning av båter. Vurdere badebøyer for å avgrense?

Hoveodden: Mulig å fjerne landgang og pælebrygge, og se på nytt bryggeanlegg. Mulig at Arendal havn har ansvaret (betale for plasser) eller søke offentlige midler (statlig sikring søknad på Hoveodden ligger hos Arendal Eiendom). Vurdere helt nytt anlegg – kanskje med utgangspunkt i flytebrygger som går helt inn til land.

[8d4824_1ab9be84535d46d990db192758d1db98.pdf \(pontoonanddock.com\)](https://www.pontoonanddock.com/8d4824_1ab9be84535d46d990db192758d1db98.pdf)

Effekter på Ålegress, tiltak: [Recommendations-to-minimize-potential-impacts-to-seagrasses-from-single-family-residential-dock-structures-in-the-Pacific-Northwest.pdf \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net/publication/351111111/figure/fig/1/figure-fig1/1517211111111/Recommendations-to-minimize-potential-impacts-to-seagrasses-from-single-family-residential-dock-structures-in-the-Pacific-Northwest.pdf)

Råd:

1. Unngå ålegressforekomster
2. Samle bryggestrukturer i fellesanlegg fremfor mange små anlegg
3. Nord-sør retning gir mer sollys på bunnen
4. Bredde på brygge, smalere er bedre- mer lys
5. Opphevet bygge på stolper bedre enn flytebrygger, vurderer stolper i tidevannssonen
6. Selve bryggeanlegget dypere enn ålegress, landgang ut.
7. Alternative overflater- strekkmetall rist.
8. Sesongbasert anlegg bedre.

Plan: Jenny sjekker ut mulige løsninger for brygger med Rune Hvass (Havnesjefen). HDU søker om ny frist på midlertidige brygger som samsvarer med kommunens frist desember 2024.

Hvass, Rune <Rune.Hvass@arendalhavn.no>
Til Gulbrandsen, Jenny Marie

Svar

Svar

Hei

UU av fergeleier er en konkret vurdering av stedet, og de fartøy som skal anløpe.

Utfordringen er forskjellen på spring høyvann (høyeste høyvann) og nipp lavvann (laveste lavvann)

Astronomiske forhold i vårt område er insignifikant, det er trykkdrevne værphenomener som gir variasjon.

5 år forventede høyeste høyvann er ca 168cm over middelvannstand.

Skal man ta høyde for dette, må den faste bryggeinstallasjonen være lik innstegshøyden på fergen, og rampen ut til flyteren (Max 0,1 stigning være ca 16,8 meter lang)

Dette er utfordrende fordi så lange landganger blir krevende teknisk og økonomisk.

En kompensasjonsrampe ombord vil være enklere, fordi skipet ikke skal godkjennes etter plan og bygningslov, med skipssikkerhetsloven som ikke stiller krav til UU.

(Slikt krav vil komme fra bestiller: kommune/Fylkeskommune)

Det er gjennomført arkitekt konkurranse i regi av Fylkeskommune i sentrum, Skilsø, Kolbjørnsvik som kan gi gode råd.

Et råd fra meg: bygg rampehøyden over 168cm over middelvann, og gå for ferger med minimum 140cm innstegshøyde.

Da vil du kunne etablere en landgang/rampe på ca 10m som stort sett vil være innenfor kravene

Med vennlig hilsen

Rune Hvass

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2021/4741-0 432.2

Deres ref. «REF»

Dato 02.06.2021

Svar på søknad om tillatelse til bryggeanlegg på 210_1 Hoveodden - Raet NP- Arendal

Jeg viser til søknad mottatt 5.3.21. samt dialog i tiden frem mot styremøtet den 28.5.21.

Raet nasjonalparkstyre har behandlet søknaden på styremøtet den 28.5.21. Det ble fremført et ønske om at en midlertidig tillatelse til nåværende bryggeløsning ble fremmet som et alternativ til forvalters Alternativ 1, dette ble presentert av forvalter på møtet.

Som det fremgår av vedtaket i sak 21/21 om Mulighetsstudie for universell utforming i Raet Nasjonalpark, så har styret vedtatt en positiv innstilling til tiltakene som er skissert i mulighetsstudien og ber om at de respektive kommunene arbeider videre med statlig sikring og midler til prosjektering og realisering av disse tiltakene.

Det er uheldig for sjøbunnen med stadig flytting av brygger (fortøyninger og moringer må tas opp – og i påvente av prosjektering av en varig bryggeløsning slik som skissert i mulighetstudien – så har styret vedtatt en 2-årig midlertidig tillatelse til nåværende løsning. Det er satt vilkår for tillatelsen og den kan kreve tillatelse etter annet lovverk.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

(VEDLEGG)

Mottakere:			
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
Arendal kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Niels Kaastrup Nielsen			
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
HOVE DRIFTS- OG UTVIKLINGSSKAP	Hoveveien 100	4818	FÆRVIK
HOVE LEIRSENTER			
(MOTTAKERLISTE)			

Raet
nasjonalpark

Kopi til:
Kristina Stenlund Larsen
Jørgen Ubisch
(KOPITILTABELL)

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/4741-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 07.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	22/21	28.05.2021

Søknad om tillatelse til bryggeanlegg på 210_1 Hoveodden - Raet NP- Arendal

Forvalters innstilling

Alternativ 1

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) til Pollen Bygg og Eiendom på vegne av HDU tillatelse til bryggeanlegg for friluftslivet på 210/1 i Arendal kommune på følgende vilkår:

Bryggen skal legges i tilknytning til eksisterende bryggeanlegg på Strandhuset i tråd med mulighetsstudie for universell utforming i Raet nasjonalpark. Bryggen skal ivareta hensynet til universell utforming og utformes med utgangspunkt i bryggeanleggene i mulighetsstudien.

Tiltaket

- Omfatter fjerning av eksisterende bryggeanlegg på Hoveodden og etablering av en fritidsbrygge på Strandhuset som erstatning for disse. Deler av tidligere brygger kan gjenbrukes som base for ny fellesbrygge jf tegning såfremt tilgjengeligheten ivaretas.
- Moringer kan etableres i radius rundt bryggen for å redusere behovet for dregging.

- Utformingen skal være i tråd med veileder for naturvennlig tilrettelegging <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2019/mai-2019/naturvennlig-tilrettelegging-for-friluftsliv/> og mulighetsstudien. Skisser sendes inn til forvalter for godkjenning.
- Bryggen skal merkes med to dagers oppholdstid og man kan ikke ta betalt for plassen.
- Deler av bryggen skal tilrettelegges for ikke-motorisert ferdsel og skiltes med dette, fortrinnsvis nærmest badeplass.
- Alt avfall skal fjernes fra nasjonalparken og leveres på egnet avfallsmottak.
- Tiltaket skal meldes til forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken så snart det er ferdig gjennomført.
- Frakt og tilkjøring av materialer som foregår fra sjøsiden skal ikke skade sjøbunn eller føre til forurensning.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år og fullført innen fem år fra denne dispensasjonen ble gitt.

Alternativ 2

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) til Pollen Bygg og Eiendom på vegne av HDU tillatelse til bryggeanlegg for friluftslivet på 210/1 i Arendal kommune på følgende vilkår:

Bryggen kan utføres i tråd innsendt tegning, men med tilpasning tilsvarende mulighetsstudie for universell utforming i Raet nasjonalpark. Bryggen skal ivareta hensynet til universell utforming og utformes med utgangspunkt i bryggeanleggene i mulighetsstudien.

Tiltaket

- Omfatter fjerning av eksisterende bryggeanlegg på Hoveodden og etablering av nytt flytebryggeanlegg som erstatning for disse. Deler av tidligere brygger kan gjenbrukes som base for ny fellesbrygge jf tegning såfremt tilgjengeligheten kan ivaretas.
- Moringer kan etableres i radius rundt bryggen for å redusere behovet for dregging.
- Utformingen skal være i tråd med veileder for naturvennlig tilrettelegging <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2019/mai-2019/naturvennlig-tilrettelegging-for-friluftsliv/> og mulighetsstudien. Skisser sendes inn til forvalter for godkjenning.
- Bryggen skal merkes med to dagers oppholdstid og man kan ikke ta betalt for plassen.
- Deler av bryggen skal tilrettelegges for ikke-motorisert ferdsel og skiltes med dette, fortrinnsvis nærmest badeplass.
- Alt avfall skal fjernes fra nasjonalparken og leveres på egnet avfallsmottak.
- Tiltaket skal meldes til forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken så snart det er ferdig gjennomført.

- Frakt og tilkjøring av materialer som foregår fra sjøsiden skal ikke skade sjøbunn eller føre til forurensning.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år og fullført innen fem år fra denne dispensasjonen ble gitt.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksprotokoll i Raet nasjonalparkstyre - 28.05.2021

Vedtak

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) til midlertidig tillatelse til HDU for bryggeanlegg for friluftslivet på 210/1 i Arendal kommune for inntil 2 år mens det arbeides videre med en bryggeløsning for friluftslivet i tråd med Mulighetsstudien for Universell utforming i Raet Nasjonalpark.

Vilkår

- Nåværende plassering kan benyttes i inntil 2 år.
- Bryggen skal merkes med to dagers oppholdstid og man kan ikke ta betalt for plassen.
- Deler av bryggen skal tilrettelegges for ikke-motorisert ferdsel og skiltes med dette, fortrinnsvis nærmest badeplass.
- Nåværende annlegg kan omdisponeres innenfor eksisterende fotavtrykk.

Det skal etableres møter/dialog med relevante parter for å arbeide med en ny bryggeløsning som ivaretar de ulike behovene og hensynene i Hovekilen.

Tiltaket kan være søknadspliktig etter andre lovverk.

Saksopplysninger

Niels Kaastrup Nielsen fra Pollen Bygg og Eiendom søker på vegne av Hove Drift og Utvikling (HDU) om rammetillatelse til bryggeanlegg på 210/1 Arendal – Hoveodden.

Bryggeanlegget ble oppført /utbedret på 2000-tallet og det er blitt avdekket at det ble gitt tillatelse til landgang og pælebrygge i 2009, men at søknad om flytebrygger ble avslått. Bryggene har likevel blitt liggende.

Raet Nasjonalparkstyre gav i 2018 tillatelse til utskiftning og oppgradering av landgang og flytebrygger på blant annet dette anlegget. Forvalter antok at bryggeanlegget var godkjent av Arendal kommune og Fylkesmannen som hadde verneområdeforvaltningen i perioden 2006-2017.

Naturvernforbundet oppdaget at bryggene manglet tillatelse, og påklaget til Arendal kommune at bryggene fortsatt ligger ute i 2020. Bryggene ligger over en viktig ålegresslokalitet.

Søknaden omfatter flytebrygge-delen av bryggen, ettersom landgang og pælebrygge ble godkjent i 2011.

Rammetillatelsen søker om en ny utforming av flytebrygger som ikke er i direkte konflikt med ålegress. Det omsøkte tiltaket er 40 meter i nordlig retning og 35 meter i østlig retning.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger (...) opplag av båter, bøyelegging av båter (...) bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

- a) vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.*
- e) akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.*
- f) å trekke joller på land for midlertidig oppbevaring ved egen fortøyningsplass, i tråd med retningslinjer i forvaltningsplan.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- d) brygger som erstatning for eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.*
- g) bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i tråd med forvaltningsplan.*

Fra forvaltningsplanen om brygger:

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv, jf. kap. 3.3.1. Bestemmelsen i § 3 pkt. 1.3 d vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Vedlikeholdsmudring:

I NP skal vedlikeholdsmudring kunne fortsette for eksisterende brygger og anlegg, hvor mudring tidligere har vært gjennomført. Dette er søknadspliktig. Mudring er normalt strengt regulert i annet lovverk og må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Oppbevaring av båt på land:

Joller kan trekkes på land for midlertidig oppbevaring. Dette gjelder mindre båter som trekkes på land ved egen båtplass eller båtfeste uten bruk av motorredskap/kran. Det er ikke anledning for vinterlagring av båter på land i nasjonalparken.

Fra forvaltningsplanen om friluftsliv:

Valgfrihet og verneverdier

Friluftslivsutøveren skal i størst mulig grad kunne velge hvor han/hun vil ferdes innenfor nasjonalparken. Samtidig skal ikke friluftaktiviteten være til skade for verneverdiene. Ved behov skal derfor forvaltningsmyndigheten søke å styre ferdselen bort fra spesielt sårbare områder.

Hensynsfull forvaltning

Forvaltningstiltak skal i størst mulig grad utformes slik at brukeren ikke opplever at ferdselen blir unødig regulert. Nødvendig styring av ferdselen skal fortrinnsvis skje gjennom informasjon eller kanalisering gjennom positive tiltak. Strengere håndheving og reaksjoner skal først og fremst benyttes i forbindelse med bevisste overtredelser av reglene i sårbare områder. Merk likevel ferdselsforbudet i sone A.

Tilrettelegging

All tilrettelegging for friluftsliv og ferdsel skal være i tråd med DN-håndbok 27 Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv (2006) og Merkehandboka (2009). Nasjonalparken forvaltes i to hovedgrupper av øyer/områder med tanke på tilrettelegging: Tilrettelagte og ikke tilrettelagte. Graden av tilrettelegging vil variere. Ved all tilrettelegging skal det vurderes konkret om tiltaket kan og bør ha universell utforming. Der universell utforming ikke er forenelig med verneformål og/eller verneverdier, skal det tilstrebes så god tilgjengelighet som mulig.

Vedlikehold

Vedlikehold omfatter ikke ombygging og utvidelse, og skal skje på en slik at måte at stier, skilt, bruer og løyper opprettholdes uten å endre karakter. Dette innebærer bruk av materialer, løsninger og teknikker som ikke vesentlig skiller seg fra det som tidligere er benyttet.

Vurdering

Det omsøkte tiltaket er en rammetillatelse til bryggeanlegg etter at det har blitt gjort kjent at det eksisterende bryggeanlegget ikke er godkjent.

Verneforskriften § 3 fjerde ledd g) åpner for etablering av brygger til friluftslivet og det er på denne hjemmelen tiltaket er søkt inn. Forvaltningsplanen omtaler denne bestemmelsen, men angir ingen retningslinjer eller krav foreløpig. Denne bestemmelsen har vært benyttet tidligere, blant annet på Jerken og Tromlingene. I begge tilfeller var det Arendal kommune som søkte og bryggene var finansiert med midler til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder.

Forvalters vurdering er at omsøkt tiltak er i tråd med hjemmelsgrunnlaget i § 3 fjerde ledd g). Vurderingen videre vil basere seg på om påvirkning på verneverdier vil kunnet avveis med vilkår, og om tiltaket bør tillates.

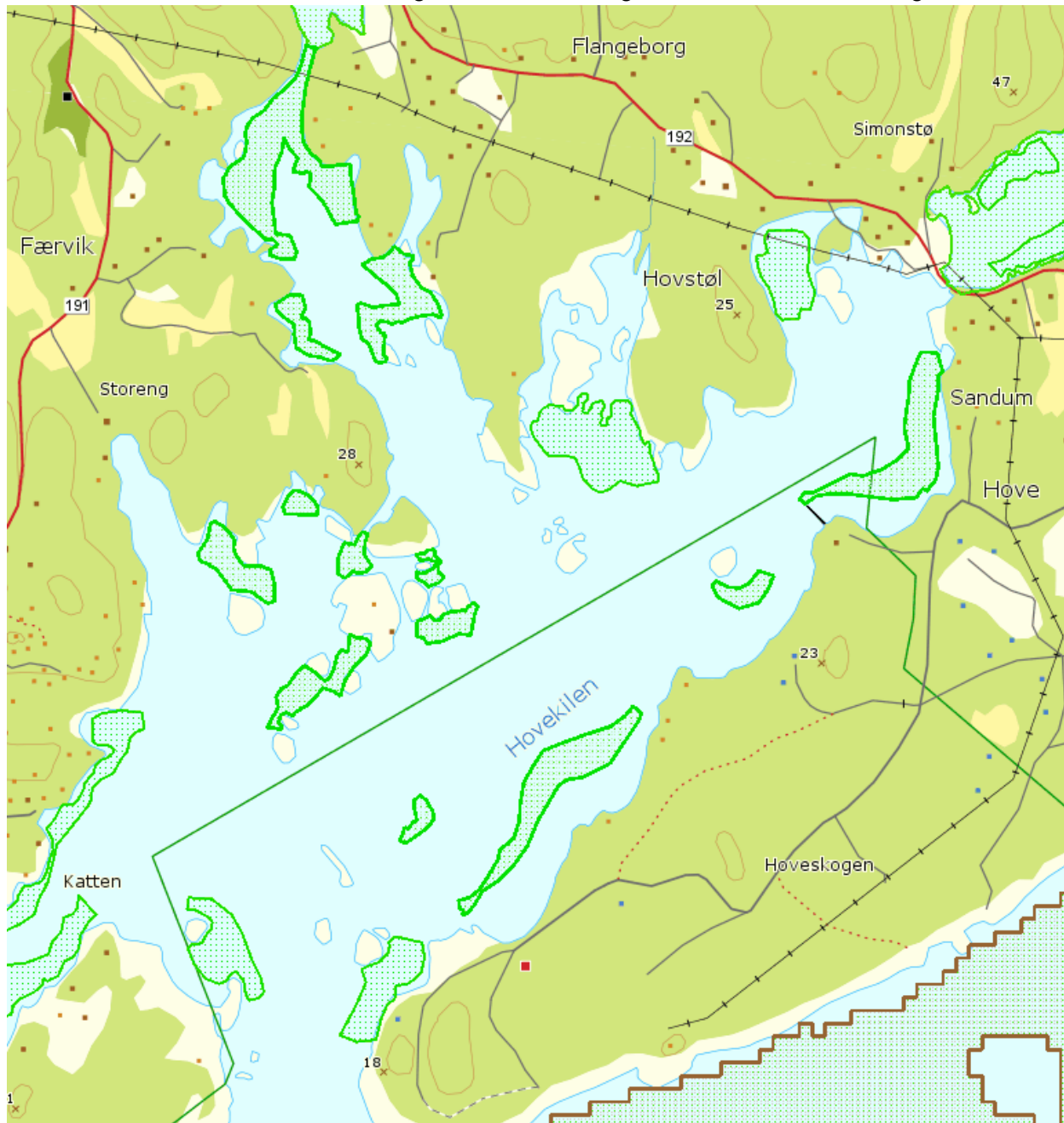
Verneverdiene i dette området er i godt dokumentert gjennom verneprosessen og naturdatabaser. Det er registrert flere viktige hekkelokaliteter i området, og årlig registreres

flere rødlistede fugler under hekkeperiode og trekk. Hovekilen har flere viktige ålegressforekomster, og disse er ikke blitt vektlagt ved tidligere vurderinger.

Ålegress er truet av flere typer tiltak, blant annet bryggekonstruksjoner. Uttalelser fra Havforskningsinstituttet tyder på at det er de faste byggeelementene som utgjør en trussel, båter har mindre negativ påvirkning. Et gunstig tiltak er å legge til rette med moringer for å redusere dregging. Dregging kan ha en svært negativ påvirkning på ålegress, spesielt dersom antallet og intensiteten er høyt.

Tiltakshaver har søkt om en utforming som søker å unngå direkte konflikt med ålegress.

<https://kart.fiskeridir.no/fiskeri> med marine naturtyper og marint biologisk mangfold

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold og effekter av omsøkte tiltak, jf. nml. § 8, anses på bakgrunn av dette som godt, og føre-var-prinsippet i nml. § 9 tillegges derfor ikke vekt i vurderingen.

Pælebrygge med landgang ble gitt dispensasjon i 2009 ettersom man anså det som viktig å ivareta adkomstmuligheten med ferje. Det ble også vektlagt at lokaliteten lange har hatt en bryggekonstruksjon. Det ble ikke gitt tillatelse til flytebrygger.

Friluftslivet er en del av de verdiene som skal ivaretas i nasjonalparken, og det er et stort antall fritidsbåter som ankommer Hovekilen hver t år, spesielt i høysesong juni-august. Tiltak i nasjonalparken og andre steder viser at man oppnår en samling av ferdsel og dermed redusert belastning på både sjøfugl og ålegress ved å tilrettelegge med friluftslivbrygger. Slik sett vil en gunstig plassert og godt tilrettelagt friluftslivbrygge redusere den smalede belastningen for naturverdiene. Landskapet er allerede preget av en del bryggekonstruksjoner i området, og både av hensyn til ulike grupper brukere og landskapsbildet vil det være gunstig å samle bryggekonstruksjonene til Strandhuset. Bukten utenfor strandhuset har ingen ålegressforekomster, et allerede eksisterende bryggeanlegg i lite bruk, en mindre attraktiv badeplass og er base for seilspportaktivitet. For gjester til Hove Leir og Canvas Hove vil det være en ubetydelig forskjell på å ligge ved bryggen på Strandhuset fremfor Hoveodden.

Dette er også i tråd med Mulighetsstudien for universell utforming i Raet Nasjonalpark som foreslår å tilrettelegge for myke brukere på Hoveodden. DVS med tilrettelegging for ikke-motorisert ferdsel og badende på Hoveodden, mens båter kanaliseres til Strandhuset.

Forslaget er drøftet med HDU, som mener at det vil være ugunstig å fjerne muligheten for båt plasser på Hoveodden. De ønsker å søke om en flytebryggekonstruksjon på Hoveodden. Innspillet fra HDU fremgår i saken om høring av mulighetsstudien. De foreslår at man har soner med ikke-motorisert ferdsel der badegjester kan hensyntas i sameksistens med flytebrygger.

Forvalter har derfor fremmet to ulike vedtak.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (nml. § 10) er vurdert til å være av begrenset omfang da tiltakene uansett utforming vil ha en samlende effekt på friluftslivet og ingen av de foreslåtte vedtakene vil være i direkte konflikt med ålegress. Bryggeanlegg med moringer vil gi en redusert forstyrrelse på sjøbunn rundt bryggeanlegget. For å sikre dette bør det settes vilkår om moringer og varighet på opphold i vedtaket.

§ 12 i nml. vurderes ivaretatt med vilkår i tillatelsen om forsvarlig drift og opprydding. Eventuelle kostnader ved miljøforringelse, skal bæres av tiltakshaver, jf. nml. § 11.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at tiltaket gis tillatelse med vilkår og har foreslått to ulike innstillinger- den ene i tråd med mulighetsstudien og den andre i tråd med søknad.

Begge innstillingene har forslag til endringer som ivaretar hensyn til ålegress (moringer) og tilgjengelighet for ulike typer brukere, og universell utforming.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Tvedestrand kommune
Postboks 38
4901 TVEDESTRAND

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/8045-0

Deres ref.

Dato 14.09.2023

Høringsuttalelse Tvedestrand kommunes Arealplan 2023-2033

Raet nasjonalparkstyre ønsker å gi innspill til Tvedestrand kommune i arbeidet med arealplan.

Arendal og Grimstad kommune har status som nasjonalparkkommune, og nasjonalparkstyret oppfordrer Tvedestrand kommune til å søke. En nasjonalparkkommune kan bruke merkevaren laget for nasjonalparkkommuner, men statusen sikrer også at hensyn til nasjonalparken ivaretas i flere ledd i forvaltningen, blant annet kommuneplaner (arealplaner, sammfunnsplaner o.l.), kundereise og kompetanse. Informasjon om kriterier og søknadsprosess finnes på:

[Om oss – Norges nasjonalparkkommuner](#)

Fra kriteriene:

1.4 I kommuneplanens arealdel skal det tas hensyn til verneområdene og verneverdiene i områdene. Det må komme fram hvordan kommunen gjør dette ved bruk av arealformål og eventuelt hensynssoner.

1.5 Nasjonalparkens plass som attraksjon og satsingsområde skal beskrives i kommuneplanen. Kommuneplanen skal støtte opp om besøksstrategien for nasjonalparken(e) og de øvrige verneområdene i kommunen og slik bidra til en funksjonell overgang mellom verneområdene og områdene utenfor.

2.4 Nasjonalparkkommunen skal ha turmuligheter og merkede stier

2.5 Nasjonalparkkommunen skal legge til rette for stedsnære aktivitets-, friluftslivs og opplevelsestilbud.

Raet nasjonalparkstyre vil anbefale Tvedestrand kommune å implementere kriteriene i nåværende rulling av arealplanen. Dette vil medføre at kommunen har et godt fundament for å søke status som nasjonalparkkommune og sikre målsetninger vedtatt i Besøksstrategien for Raet Nasjonalpark og Søm landskapsvernområde. Selv om kommunen

ikke ønsker å søke status som Nasjonalaprkommune, så kan inplementering av innspill gi en bedre brukeropplevelse av Raet NP og Tvedestrand kommune.

Raet nasjonalpark foreslår følgende tiltak:

- Inkludere verneområdet i arealkartet med linje slik at det tydelig fremgår hvor grensen går. Dette bør gjøres på alle offentlig kart slik at tiltakshavere får info om at tiltak er innenfor vernegrensen.
- Opprette en hensynssone der tiltak skal vurderes særlig opp imot hensyn til verneområdet. Her kan for eksempel LNFR ha sterk forrang.
- Bryggeanlegg i nærheten av verneområdet (aktuelle øyer som ligger i eller grenser til Raet NP) skal være fellesanlegg og med mulighet for allmenn adkomst både fra sjøen og langs land.
- Turstier i og til/fra verneområdet må sikres og skiltes.
- Naturhavner i verneområdet eller som gir adkomst til verneområdet må sikres mot privatisering i form av brygger, uttriggere, moringer og badebøyer.
- Vedtatte innfallsporter skal innarbeides og prioriteres i reguleringsplaner og kommunedelplaner.

I tråd med FNs bærekraftsmål, så bør tilgang til rekreasjonsområder sikres for alle innbyggere, og tiltaket med adkomst i strandsone og kyststi er viktige for å sikre dette. En økt nedbygging av strandsonen ved flytting av byggegrense vil redusere tilgangen til kystområder. Der det allerede er nedbygd bør kommunen ta grep for å sikre allmenn ferdsel langs strandsonen.

For ferdsel på sjø så vil det være behov for en avgrensning av farleder og sikre gode ferdselsårer, slik at man unngår både konflikt med for eksempel basing, kajakk og for eksempel SUP. Bryggeanlegg må ikke redusere ferdsel eller forringe attraktive rekreasjonsområder for for eksempel badende.

For besøkende i Raet nasjonalpark er særlig Lyngør (Speken) og Sandøya viktige destinasjoner, og nasjonalparkstyret etterlyser en mer offensiv holdning for tilrettelegging for offentlige brygger her.

Det samme gjelder behovet for en hensynssone rundt statlig sikrede friluftsområder jf innspill fra Agder fylkeskommune – mange av disse ligger i nasjonalparken.

Raet nasjonalparkstyre vil oppfordre Tvedestrand kommune til å undersøke hvordan kommunen kan oppnå målene i Naturavtalen, både med tanke på vernet natur og områder som kan restaureres. Dette omfatter areal på land og i sjø. Tvedestrand kommune har store forekomster av frisk taeskog, men også områder med mye forringet natur. Dette bør kartlegges.

Det ligger ute et arealregnskap, men det fremgår ikke hvordan Tvedestrand kommune vurderer sitt eksisterende og planlagte areal opp mot arealregnskapet. Hovedinntrykket er at mange nye perifere boligfelt tillates og at byggegrensen trekkes ned til sjø for å åpne opp for bryggeanlegg, også der dette er i konflikt med marine naturtyper.

På arealregnskapet er det ikke beregnet utslipp knyttet til arealer i sjø med unntak for småbåthavn. Dette er uheldig ettersom havområdene sørger for viktige økosystemtjenester

som for eksempel produksjon av O₂ og rensing av vannmassene (for eksempel blåskjell). Det samme gjelder naturområder 3020.

Vi savner en arealplan som omfatter ulike typer tiltak i sjø, for eksempel havbruk og akvakultur. Viktige områder for marine natyrtypene, fiskeri og rekreasjon på sjø bør inkluderes.

Hensyn til naturmiljø:

Av plankartet fremgår det at en del områder er tatt inn som Hensynssoner naturmiljø basert på tidligere innspill fra Statsforvalteren. En del av disse overlapper med hensynssoner friluftsliv og arealbruk Friluftsliv. Her er det en potensiell konflikt mellom hensynet til friluftsliv og hensynet til særlig ekkedne sjøfugl. Detaljer på dette kommer nedenfor.

Verneforskriften for Raet Nasjonalpark presiserer at sjøfuglene er gitt et særlig vern:

§ 1. Formål

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, **dyrelivet**, natyrtypene, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine natyrtypene som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare natyrtypene og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 5. Vern av dyrelivet

Dyrelivet med hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er vernet mot skade og unødvendige forstyrrelser. Utsetting av dyr på land, i vann og i sjø er forbudt.

§5 er ikke avgrenset til Sone A søfugl, men alle hekke- og reirplasser.

På grunn av endret hekkemønster så vil hekketiden i praksis strekke seg ut over disse datoene, og kombinert med økt bruk av skjærgården til rekreasjon (hovedtyngde påske-

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

---

høstferien, men også hele året for enkelte aktiviteter) så bør sårbare hekkeområder gis særlig hensyn opp imot friluftsliv. En endring i tidsavgrensning for ferdselsforbud på hekkefuglområder skal snart ut på høring nasjonalt, og anbefalingen fra forvaltningen er 15.3- 15.8.

I tillegg er det flere områder med viktige hekkeområder som ikke er gitt status som Sone A jf verneforskriften. Statsforvalteren har basert på tellinger hvert 3. år laget en oversikt over andre viktige hekkelokaliteter (A-lokaliteter) som revideres jevnlig. Hensynet til hekkefuglene på disse øyene er primært vår og sommer (hekketid), og lokaliteter kan endres fra år til år. Raet nasjonalpark er med i en nasjonal sjøfugltelling, og basert på tellinger fra 2019-2022 så er vår tilrådning at områdene gis status som hensynssone naturmiljø. Noen steder bør eksisterende avgrensning utvides, og en del steder mangler hensynssone. På en del lokaliteter bør man vurdere om det konflikt mellom friluftsliv og sjøfugl.

Oversikt over A-Lokaliteter (viktige hekkeplasser) som også er Arealbruk friluftsliv:

Flatskjæra ved Lyngør fyr/Kjeholmen (A) Utvide hensynssone
Ytre Nautholmen (A) – Ny hensynssone
Nautholmskjæra (A) – Utvide hensynssone
Flateskjæra-Askerøy-Stangholmene (Sone A fuglefredning)
Vestre Håholmen (B) -Ny hensynssone
Daumannsvika skjær (A) -Vurdere utvidelse av hensynssone
Vinodden Øytangen (A) – Ny hensynssone
Langbåen (B) – Ny hensynssone
Sandskjærøyene (A) -Utvidelse av hensynssone
Ytre Langbåen (Sone A Fuglefredning)
Lolta ved Furøya (A) Utvide hensynssone

Områder hvor det bør tas særlig hensyn mtp sjøfugl, men som ikke er satt av til Arealbruk
Friluftsliv (men mange har hensynssone friluftsliv)

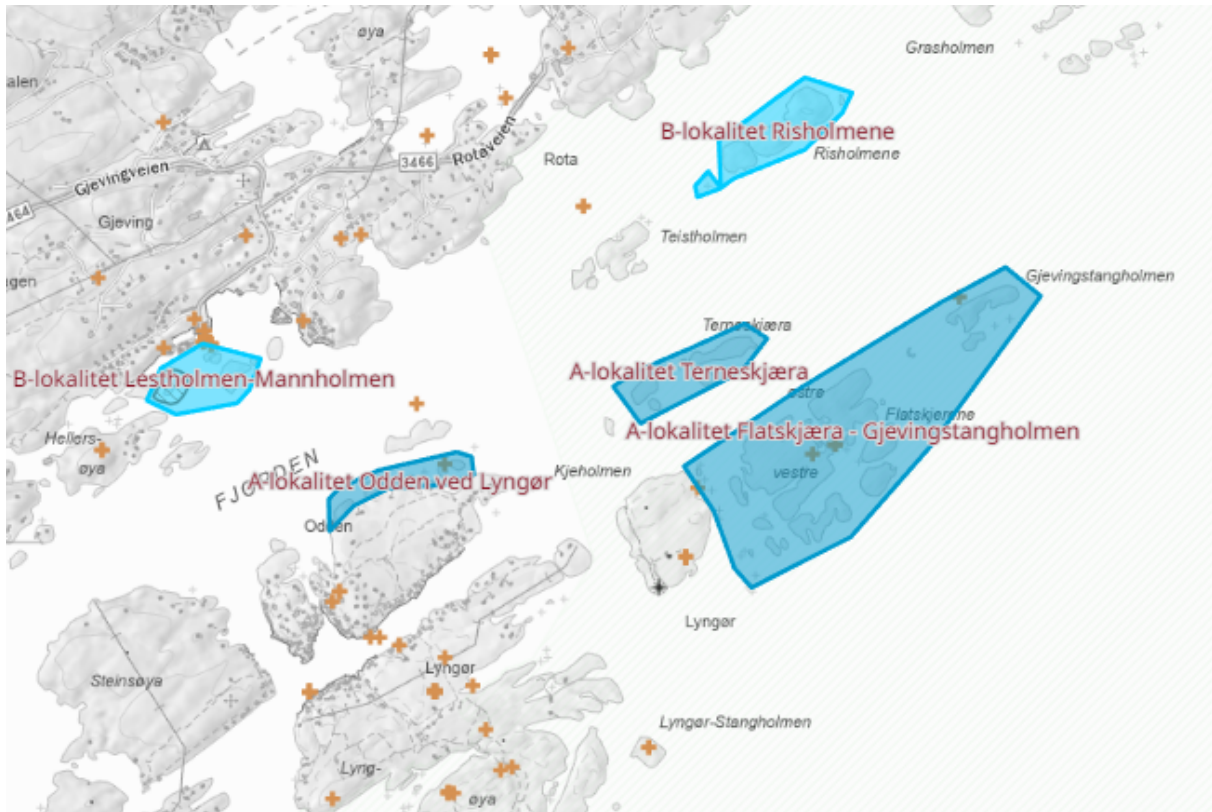
Risholmene (B) – Ny hensynssone
Gåsungene og Gåsholmen (B) – Utvide hensynssone
Lestholmen-Teistholmen – Nybrygga- Mannsholmen (B) Utvidelse og nye områder
Odden Nord v/Lyngør (A) Utvide hensynssone
Gjevingstangholmen (potensiell hekkeplass for teist) (A)
Ruholmen (Sjøfuglreservat)
Tangferholmen (Sjøfuglreservat)
Halsholmen (Sjøfuglreservat)
Pannekaka (A) – Utvide til flere mindre skjær i området
Bertesnes (A) Utvide hensynssone
Stakketo (Sjøfuglreservat med A verdi)
Holmen (Sjøfuglreservat)
Storskjæret (Sjøfuglreservat)

I tillegg er følgende områder viktige helårslokaliteter for sjøfugl og rovfugl:
Sandskjæra på grensa til Arendal

Flatskjæra ved Lyngør Fyr/ Kjeholmen

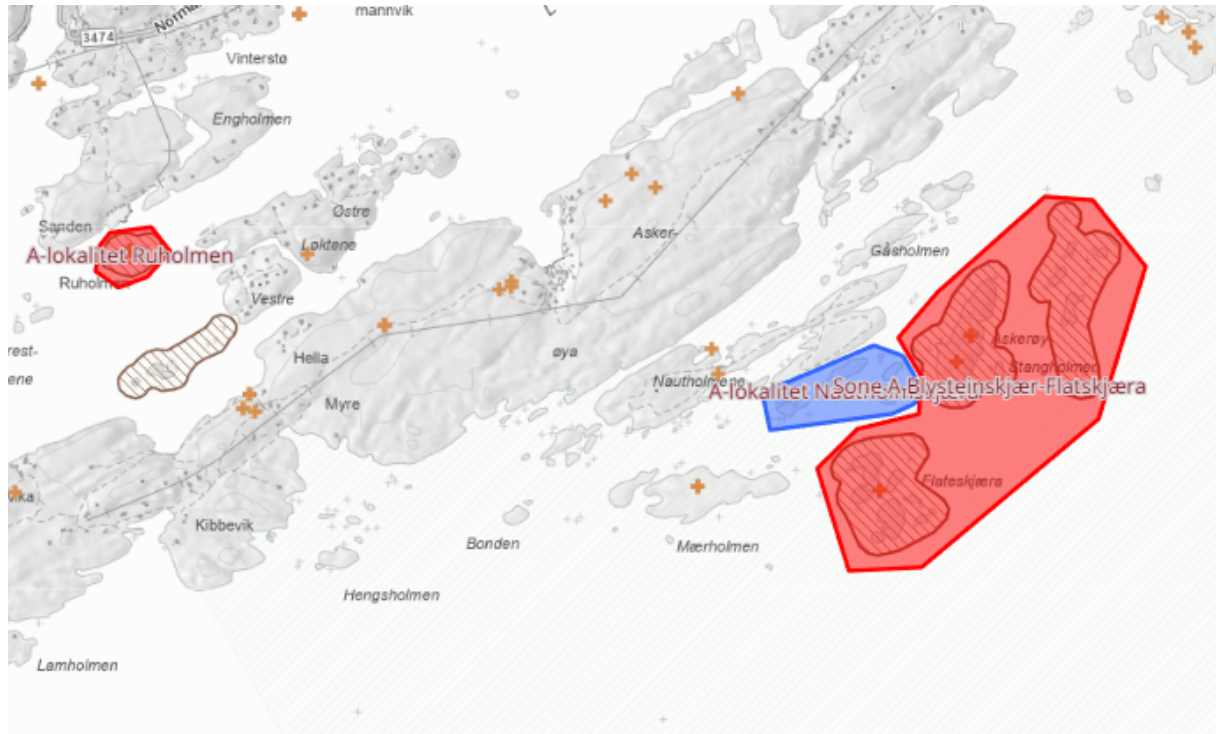
Kart over områder der Sone a = rød, A-lokaliteter = mørkeblå og B-lokaliteter = lyseblå

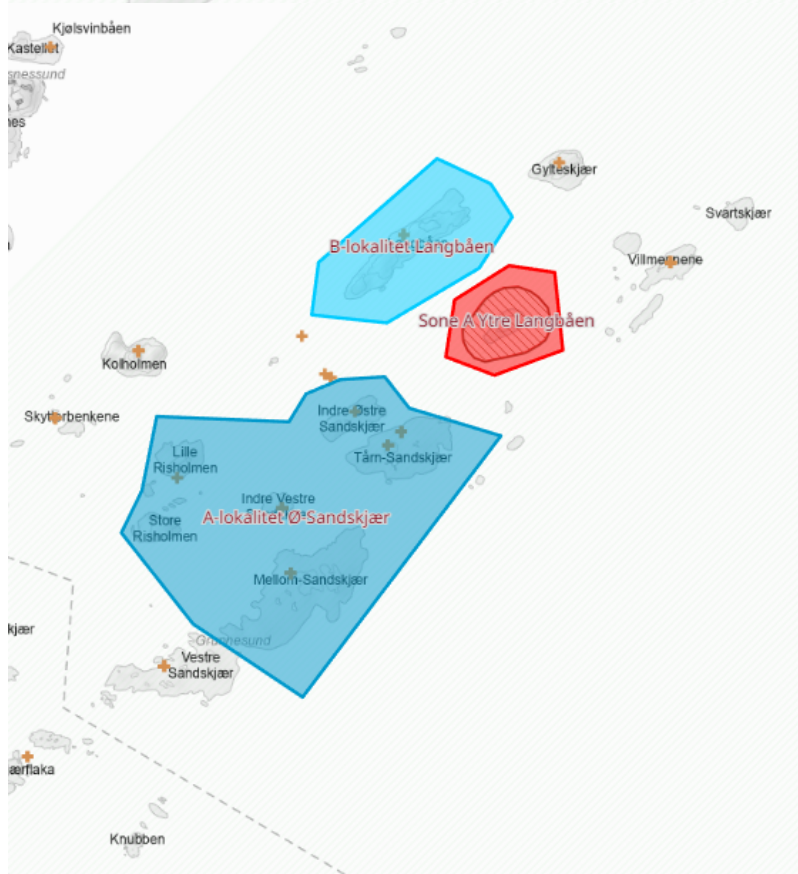
Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder
Agder fylkeskommune

Postboks 504
Postboks 788 Stoa

4804 ARENDAL
4809 ARENDAL

Arkivsaksnummer: 2023/1036-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 14.09.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	25/23	22.09.2023

Høring av endringer av forskrift for sjøfuglreservater inkl sone A

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre gir forvalter i oppdrag å skrive en uttalelse til høring om endret forskrift for sjøfuglreservater.

Holdepunkter i uttalelsen skal være:

- Utvidet tidsrom fra 15.3-15.8 støttes
- Utvidelse av radius/areal bør vurderes der det er praktisk mulig.
- Dynamisk kunnskapsbasert forvaltning der man kan flytte vern i tråd med hekkefuglenes bruk av områder.
- Opprettelse av nye reservater/Sone A der det er stabil bruk av hekkeområder
- Vurdere tiltak for å beskytte rasteområder under vår- og høsttrekket og områder for matsøk

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Ingen

Saksopplysninger

Statsforvalterembetene har fått i oppdrag å sende ut på høring en endring i forskrift for sjøfuglreservater inkl Sone A områder i Raet nasjonalpark. Dokumentet blir utsendt i september, men er ennå ikke klart ved møteinnkallingens utsendelse, så detaljene er ikke kjent.

Hovedendringen er en justering av ferdselsforbudstiden med oppstart 15.3 i stedet for 15.4, og en justering av avslutning fra 15.7 til 15.8. Det vil si at forbudstiden økes fra 3 til 5 måneder.

Stasforvalteren skal samle opp innspill og videresende til Miljødirektoratet.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Utdrag fra verneforskriften:

§ 1. Formål

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 5. Vern av dyrelivet

Dyrelivet med hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er vernet mot skade og unødvendige forstyrrelser. Utsetting av dyr på land, i vann og i sjø er forbudt.

Vurdering

Verneområdeforvaltningen har allerede en etablert praksis med å benytte en forbudstid fra 15.3 til 15.8 som utgangspunkt for vurdering av søknadspliktige tiltak og arrangementer i/ved viktige sjøfugllokalteter (Sone A + A-lokalteter – se nedenfor for forklaring). Den frie ferdsel er ikke begrenset av dette.

A-lokalteter er en dynamisk liste over de viktigste hekkeområdene i distriktet som utarbeides sammen med verneområdeforvaltningen, Statsforvalteren og Statens Naturoppsyn. Innspill blir gitt fra Birdlife Agder.

På områder uten ferdselsforbud er man prisgitt respekt for dyrelivet for å hindre forstyrrelse av hekkefugler, rastende trekkfugler og under matsøk.

Forvalter mener at man bør tilstrebe en utvidelse av forbudstiden i både tid og rom, da flere studier viser at fugl blir stresset/forstyrret på betydelig lengre avstander enn 50 meter. Nå er 9 /11 måkefugler oppført som truet på den norkse rødlista, og mande vade- og andefugler er også rødlistet. Sikring av hekkeplasser og rasteområder er et viktig tiltak for å øke overlevelse. Tilsvarende gjelder vadeområder og tangvoller der fuglene finner mat.

Nye veje for det blå friluftsliv kartla ulike forstyrrelser på vannfulger, og der scorer vannskuter, kiter, windsurfing, motorbåt og løse hunder alle høyt (mer enn 5, se utsnitt).

Stress hos fugl kunne observeres på flere hundre meters avstand, men rolig forutsigbar retning begrenset fluktadferd.

Det er derfor ønskelig med større soner rundt lokalitetene, økt tidsrom og flere områder med restriksjoner.

Flere av A-lokalitetene i Raet NP har vært aktive hekkeplasser over lang tid, mens andre benyttes vekselvis. Flere fuglearter, særlig makrellterne, varierer mellom ulike lokaliteter fra år til år. Derfor hadde det vært hensiktsmessig å ha et dynamisk regime for ferdselsforbud som muliggjør flytting i tråd med bruk av lokasjoner, og som åpner opp ubrukte lokaliteter for allmenn ferdsel.

Forstyrrelsesniveau (effekt)

- Jetski/vandscooter (9)
- Speedbåd (9)
- Kitesurfing (8)
- Windsurfing (7)
- Motorbåd (5)
- Løse hunde (5)
- Sejlbåd (4)
- Fuglekigger (4)
- Robåd (3)
- SUP (3)
- Kajak/kano (3)
- Ridetur (2)
- Gåtur (2)

---

¹⁰ Laursen et al. (2017), 'Forstyrrelser af vandfugle ved friluftaktiviteter tilknyttet marine og ferske vande – en oversigt'. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 111

Arkivsaksnummer: 2017/6364-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 14.09.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	26/23	22.09.2023

Klage på avslag om tiltak i Raet NP og Søm LVO - Vessøyveien 105- Lillenes- Grimstad kommune gnr 57/4

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret har vurdert klagen og opprettholder sitt vedtak av 13.6.23.

Nasjonalparkstyret mener at søknaden er behørig behandlet av både Statsforvalteren i Agder (tidligere Fylkesmannen i Aust-Agder) og nasjonalparkstyret ved flere anledninger tidligere. Nasjonalparkstyret har landet på samme vurdering og avgjørelse som tidligere, og mener at det ikke foreligger grunnlag for dispensasjon. Nasjonalparkstyret kan ikke se at det har fremkommet nye momenter av betydning i saken.

Klagen oversendes til Miljødirektoratet.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlagt ligger vedtak av 13.6.23 og klagen på vedtaket.

Saksopplysninger

Saken er godt opplyst gjennom vedlagt saksframlegg til styremøtet 13.6.23 og den innsendte klagen.

Ang treterrasse så fremgår det av klagen at tiltakshaver mener den ikke medfører økt nedbygningsgrad, privatisering eller gir presedens. Tiltakshaver mener tiltaket er en tilbakeføring av opprinnelig parkanlegg (maleri), og at dette bør vektlegges. De mener tiltaket bør tillates som en dispensasjon jf nml § 48.

Ang betongkant på steinsatt strandlinje så mener tiltakshaver at dette ikke er et tyngre tiltak (jf verneforskriften §1) og ikke medfører en utvidelse av FBA. De påpeker videre at kanten er en brygge, og at det er dokumentert at båter har fortøyd her (brev fra nabo). Sikring av kanten var nødvendig for å ivareta sikkerhet til badende barn/barnebarn og andre barn i området.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Forvaltningsplan

Naturmangfoldloven

Presedens

Vurdering

Forvaltningen må først ta stilling til hvorvidt klagen er gyldig, og det er satt tre krav jf forvaltningsloven kap 5 §§28-32. Klagen må være fremsatt innen klagefristen som er tre uker fra vedtaket ble utsendt. Videre må klager være en part i saken og klagen må være relevant i forhold til vedtaket.

Klagen er datert 30.8.23, og det ble søkt om utsettelse på klagefristen per epost og telefon i sommer innen fristens utløp. Klagen anses som mottatt innen fristen.

Klager er part i saken og klagens innhold er relevant i forhold til vedtaket som forvaltningen har fattet. Klagen skal derfor behandles.

Klagen er adressert til Nasjonalparkstyret i Raet Nasjonalpark, og dersom den ikke tas til følge vil klagen oversendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Forvalters vurdering av klagen på avslaget om tiltaket treterrasse er at den øker nedbygningsarealet (FBA) på eiendommen (som ikke er avhengig av totalt areal), virker privatiserende og gir presedens. Nedbygging og privatisering med terrasser og hagemøbler er en vedvarende utfordring for den frie ferdsel i strandsonen og kystområdene.

Tiltakshaver mener treterrassen er en tilbakeføring av parkanlegg. Da parkanlegget var en del av en offentlig institusjon (hagebruksskole) var det åpent for allmennheten. Lite er kjent fra det opprinnelige parkanlegget, og den omsøkte treterrassen er ikke utformet på en måte som innbyr til allmenn ferdsel i parkanlegget – snarer det motsatte ved utsetting av private hagemøbler. Forvalter mener at det omsøkte tiltaket ikke kan beskrives som en tilbakeføring, noe som ville krevd en tidsriktig rekonstruksjon, og ikke minst en åpning for allmenn ferdsel.

Tiltakshaver mener at ettersom eiendommen er registrert som enebolig, og ikke fritidsbolig så må det gis økt handlingsrom jf forvaltningsplanen. Forvalter vurderer at handlingsrommet er mer enn oppfylt med tidligere dispensasjoner jf saksfremlegg. Det skal også legges vekt på at eiendommens hovedhus kun benyttes til feriebolig.

Forvalter kan ikke se at det har forekommet usaklig forskjellsbehandling da man allerede har fått dispensasjon til omfattende tiltak i form av oppstøpte trapper og terrasse, samt utbedring av brygge.

Forvalters vurdering av klagen på avslaget om betingkant er at påføring av betong er en oppgradering. Som et eksempel kan man vise til en natursteinsbrygge vs en oppmurt brygge. Dette endrer det visuelle landskapsbildet. At betongen er iblandet sand og senere har forvitret i stor grad har ikke betydning.

Forvalter har ved å gjennomgå flyfoto fra de siste tiår (1946-2023) og befaringer i området de siste 5 år ikke observert at det fortøyes båter på andre steder enn den bryggen som Statsforvalteren og nasjonalparkstyret allerede har gitt en dispensasjon til. Det kan ha forekommet fortøyning av båt langs strandlinjen, men det kvalifiserer ikke til å definere kanten som en brygge.

Det er flere populære badeplasser i området, da særlig ytterst på Lillenes, Sømsstranda lengre øst og på Hasseltangen helt ytterst. Det har ikke kommet innspill om at det grunne området ved «Lillenesbukta» er en badeplass under arbeidet med besøksstrategi.

Forvalter mener sikkerheten for bruk av området til fortøyning og bading kan ivaretas med tradisjonell tørrmuring slik som opprinnelig utført langs kanten, da dette er den tradisjonelle utformingen som har vært benyttet historisk. Kyststien går langs kanten og ut til Lillenes, og allmenn ferdsel kan bli fortrenget dersom området oppleves som oppgradert og privatisert.

Forvalter kan ikke se at det er vesentlige mangler ved tidligere dispensasjonsvurdering, slik som klagen anfører. Det er brukt betydelig tid på å vurdere alle aspekter ved de omsøkte tiltakene og klagen i saken.

Som også Miljødirektoratet viser til, så er det opp til verneområdeforvaltningen å vurdere om det skal gis en dispensasjon selv om vilkårene er innfridd. Styret har gitt avslag til tiltakene ved 3 behandlinger.

Forvalter anbefaler at klagen avvises og at saken oversendes til Miljødirektoratet.

Forvalter støtter tiltakshaver i klagens sluttspunkt der det bes om at Miljødirektoratet fattar endelig vedtak i saken slik at man kan få avsluttet saksgangen som nå har vart i 7 år.

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
fmavpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2017/6364-22

Deres ref. «REF»

Dato 10.07.2023

Vedtak Søknad om tiltak på Vessøyveien 105 -Søm LVO- Grimstad kommune

Hei!

I tråd med føringer fra Miljødirektoratet har Raet Nasjonalparkstyre behandlet søknad om to tiltak på Vessøyveien 105. Tiltakene omfatter oppstøpt kant mot brygge og treterrasse ovenfor fritidsbolig.

Nasjonalparkstyret har avslått begge tiltakene, og saksfremlegg og protokolluttdrag ligger i vedlegget.

Jeg sender vedtaket med kopi til Thomas Braathen og Sands Advokatfirma DA ettersom postgang til Sveits kan være utfordrende og Lasse Braathen ikke får post i altinn.

Vedtaket kan påklages som omtalt nedenfor.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Saksframlegg med vedtak

Kopi til:

Grimstad kommune
Statsforvalteren i Agder

Postboks 123
Postboks 504

4891
4804

GRIMSTAD
ARENDAL

Arkivsaksnummer: 2017/6364-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 07.06.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	14/23	13.06.2023

Søknad om tiltak på Vessøyveien 105 -Søm LVO- Grimstad kommune

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet NP § 11 (nml § 48) og verneforskriften for Søm LVO § 10 (nml § 48) avslag på søknad om henholdsvis påstøpt betongkant på 45 meter steinsatt kant i Raet NP og treterrasse på 11 m2 i utmark nordøst for fritidsbolig i Søm LVO.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Raet nasjonalparkstyre - 13.06.2023

Behandling

Vedtak

Forvalters innstilling er enstemmig vedtatt.

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet NP § 11 (nml § 48) og verneforskriften for Søm LVO § 10 (nml § 48) avslag på søknad om henholdsvis påstøpt betongkant på 45 meter steinsatt kant i Raet NP og treterrasse på 11 m2 i utmark nordøst for fritidsbolig i Søm LVO.

Dokumenter i saken

Kopi av vedtak fra Miljødirektoratet

Saksopplysninger

Lasse Braathen og Thomas Braathen har tidligere fått godkjent tiltak med støp av betongplattning/markterrasse, betongtrapper i forbindelse med markterrasse og reparasjoner i form av betongstøp på brygge på eiendommen Vessøyveien 105 gnr/bnr 57/4 i Grimstad kommune. Eiendommen var frem til 16.12.16 en del av Hasseltangen landskapsvernområde, og etter omgjøring av verneområdene ble eiendommen en del av Søm landskapsvernområde fra 16.12.16. Verneområdet forvaltes av Raet nasjonalparkstyre som ble konstituert i april 2017.

Slik saken er gjengitt i vedtak av 19.5.17 (sak 21/17) så har man fått en henvendelse per telefon i juli 2016 om mulige tiltak. Eier ble oppfordret til å søke om disse. Den 8.9.17 stanser SNO pågående aktivitet på eiendommen og tiltak som allerede er utført/ underveis blir søkt ettergodkjent til nasjonalparkstyret.

Den 19.5.17 blir det gitt tillatelse til deler av omsøkt tiltak (reparasjon av eksisterende brygge, betongterrasse med skifer ved husene og to nye betongtrapper i tilknytning til betongterrassen). Det gis ikke tillatelse til treterrasse på toppen av heia bak huset. Det er presisert i vedtaket at tillatelsen til reparasjon av brygge ikke omfatter steinsatt kant fra betongbrygge mot bolig.

Avgjørelsen ble påklaget og styret opprettholdt sitt vedtak 4.10.2017. Miljødirektoratet svarte den 27.2.2018 og opphevet i sitt svar vedtaket om å avslå tillatelse til terrasse og klagen avvises vedrørende forhåndsvarsel om fjerning av terrasse og betongstøp.

Styret anmodes om å ta tiltaket terrasse opp til ny behandling og Miljødirektoratet viser til at det fremgår at søker ba om å få behandlet betongstøp, men at dette ikke ble tatt med i styrets behandling av saken.

Miljødirektoratet viser til at omfanget av terrassen er lite og uten inngripende forstyrrelser. Styret bes om å vurdere prejudisielt om tiltaket var lovlig etter forskrift om Hasseltangen landskapsvernområde, men slik forvalter oppfatter svaret skal tiltaket vurderes opp mot verneforskriften for Søm landskapsvernområde og naturmangfoldloven § 48.

Det har blitt opprettet en anmeldelse som går uavhengig av saksbehandlingen.

Miljødirektoratet vedtak i saken:

1. Vedtak fra Raet nasjonalparkstyre av 19. mai 2017 i sak 21/17 oppheves så langt det gjelder avslag på søknad om dispensasjon for etablering av treterrasse innenfor Søm landskapsvernområde. Saken sendes tilbake til styret for ny behandling.

Vedtaket er kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

2. Klagen avvises så langt den gjelder klage på forhåndsvarsel om å pålegge fjerning av treterrassen og av betongpåstøp påført steinsetting innenfor Raet nasjonalpark. Vedtaket om å avvise denne delen av klagen, kan påklages til Klima- og miljødepartementet. En eventuell klage sendes til Miljødirektoratet for forberedende saksbehandling.

Slik forvalter oppfatter sakens punkt 2 så avvises klage på forhåndsvarsel om pålegg om fjerning av treterrasse og betongstøp på steinkant, men styret og forvalter har ikke fulgt opp dette med nye vedtak i samråd med Braathen. Braathen har ønsket en ny behandling av søknaden.

Miljødirektoratet presiserer at styret prejudisielt må ta stilling til om tiltaket var lovlig etterforskriften for Hasseltangen landskapsvernområde.

Ny søknad fra Braathen i 2021 omfatter treterrasse på 11 m² som tidligere beskrevet på toppen av berget på Lillenes og en oppstøpt betongkant langs Sømskilen der løse rullestein er festet med sandig betong. Betongen er iblandet betydelig sand, og er nå i prosess med å forvitte. Braathen ønsker å sikre disse steinene med ny påføring av betong. Disse tiltakene ble behandlet på styremøtet 10.09.21 og søknaden ble avslått. Klagen ble behandlet 13.05.22 og vedtaket ble opprettholdt. Miljødirektoratet fikk saken oversendt og har svart 3.11.22.

Svaret fra Miljødirektoratet er vedlagt. Miljødirektoratet opphever styrets vedtak for andre gang og ber styret behandle søknaden på ny.

Utklipp som viser treterrasse og gult område med påført betong, der det er søkt om ny betongstøp.

Flyfoto av brygge eller det som nok bør beskrives som steinsatt kant.

Flyfoto av tun med godkjente tiltak i betong og treterrasse. Huset øverst i bildet tilhører naboeiendommen og benyttes som helårsbolig.

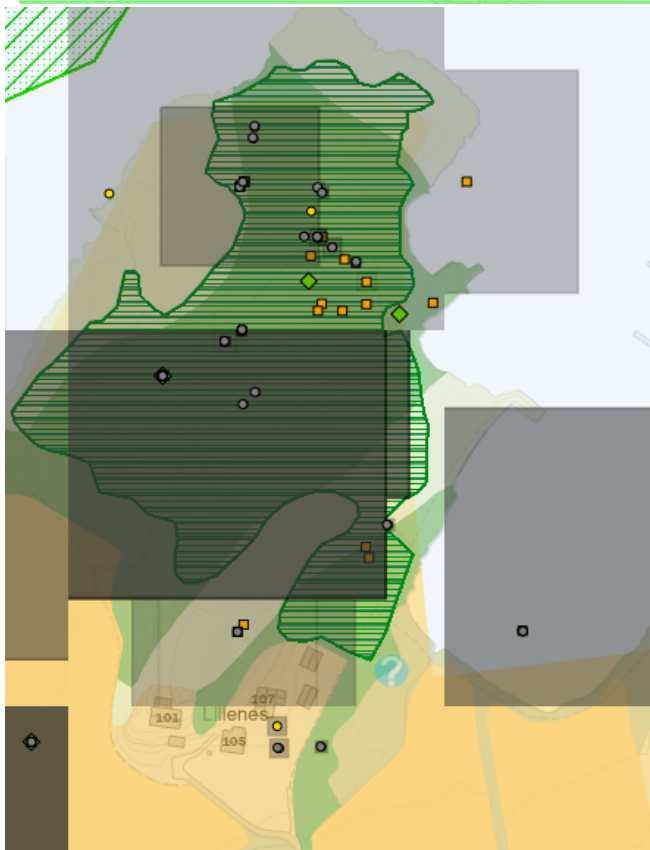
Flyfoto med markerte eiendomsgrenser og avgrensning av viktig friluftslivområde i Grimstad kommune. Dette omfatter arealet der det er omsøkt terrasse og påstøpt steinkant.

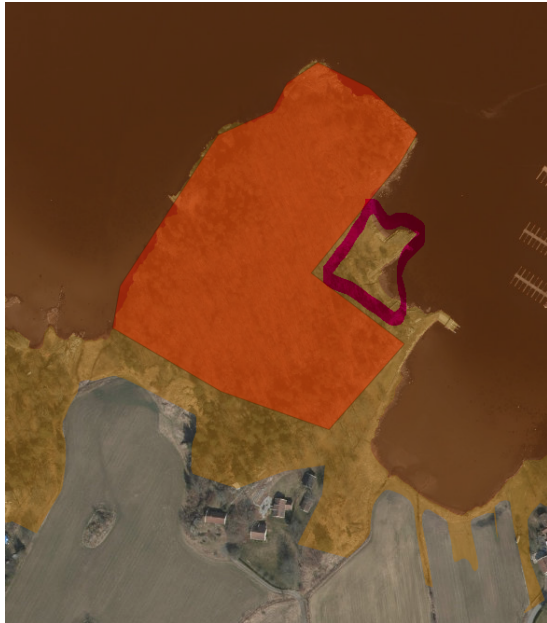

Kart over vernegrenser der Raet NP er mørkegrønt og Søm LVO er lysegrønt.

Treterrassen er i Søm LVO og Steinkanten er i Raet Nasjonalpark, mens den allerede godkjente betongstøpte brygga ligger i Søm LVO.

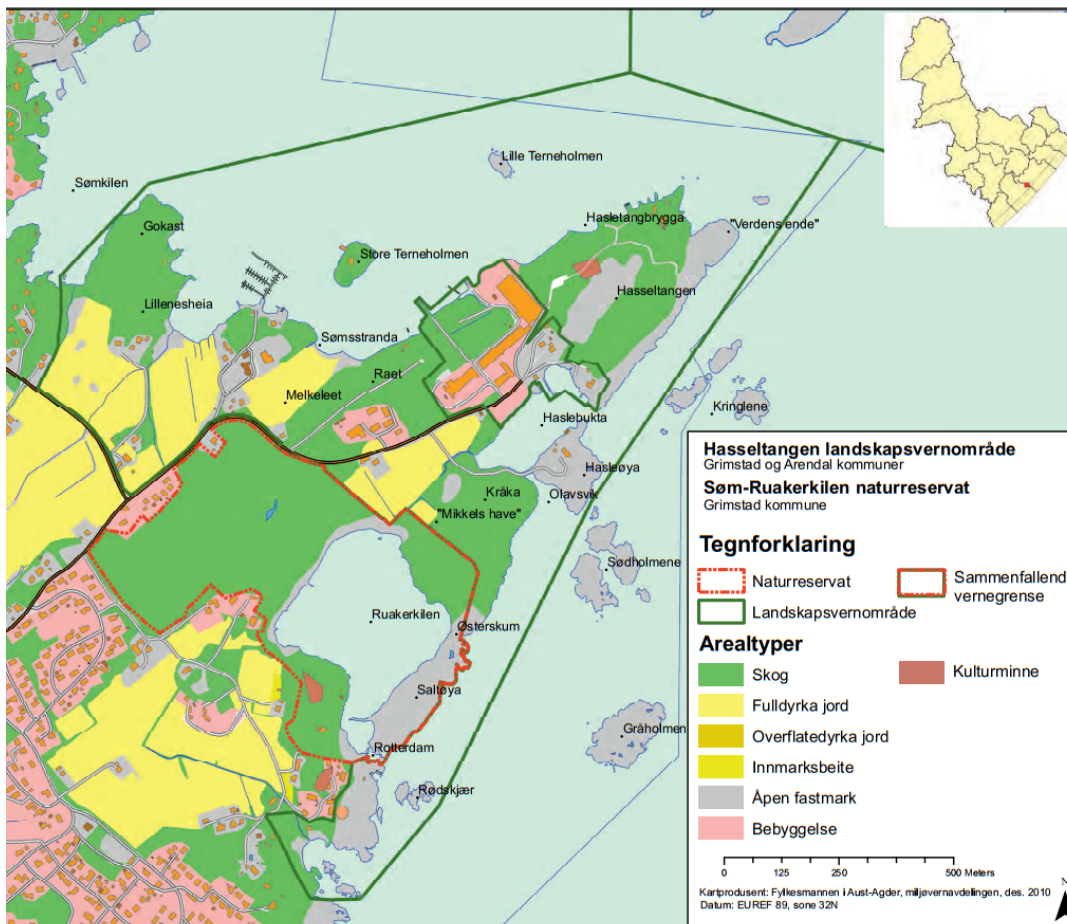

Naturtyper og arter i området.

Kyststien går fra Vessøy til Hasseltangen rundt Lillenes. Denne er ikke påtegnet, men går fra fritidsbebyggelse i vest, runder odden på Lillenes gjennom skogen og kommer ut på kjerreveien fra rasteplass (rosa) og ut gjennom parkanlegget på Braathens eiendom. Videre følger den bukta mot Søm Båthavn i øst. Området tegnet med rosa viser en mye brukt rasteplass der en annen grunneier/festetomt har tilrettelagt for friluftsliv med benk og toalett ved et gammel naust. Grensegangen her er upresis. Den oransje markeringen viser område med overnattingsforbud i Sone B Skogfredning i Raet Nasjonalpark

Kart over de utgåtte verneområdene Hasseltangen LVO og Søm-Ruager naturreservat:

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Da tiltakene ble startet opp i 2016 var det Forskrift for vern av Hasseltangen Landskapsvernområde som var gjeldende. Denne ble vedtatt ved kongelig res 22.09.2006 og utgikk ved opprettelsen av Raet NP og Søm LVO den 16.12.2016.

Formålet med Hasseltangen landskapsvernområde er stadfestet i § 2:

Formålet med vernet er å:

- *bevare det egenartede natur- og kulturlandskapet med kvartærgeologiske forekomster på land og på sjøbunnen innenfor Aust-Agders kystområde.*
- *ta vare på gradienten fra eksponert havstrand i sørøst gjennom grunne og skjermede saltvannspoller, strandenger, kystfuruskog og rikere edelløvsog til frodig kulturmark lengre inne i nordvest omkranset av rik edelløvsog, med tilhørende interessant flora og fauna.*

Vernebestemmelsene er gitt i § 3. Kun aktuelle bestemmelser er tatt med.

1. Landskapet

1.1 Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep som:

Oppføring og ombygging av bygninger, brygger og andre anlegg, andre varige og midlertidige innretninger, vegbygging, bergverksdrift, graving, påfylling av masse, (...), fjerning av større steiner og blokker, drenering og annen form for tørrelgging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan anses å endre eller virke inn på landskapets art eller karakter vesentlig.

1.2 Bestemmelsene i punkt 1.1 er ikke til hinder for:

a) Vedlikehold av bygninger, veger og andre anlegg. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utbygging. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og være tilpasset landskapet.

(..)

f) Bruk av eksisterende båtplasser for de som har rettighet til det.

(..)

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

a) Gjenoppføring av bygninger og anlegg som er gått tapt ved brann eller naturskade.

b) Ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger.

(..)

2. Plantelivet

(..)

2.2 Strandenger er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse.

(..)

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 3.Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger (..), opplag av båter, bøyelagging av båter(..), bakkeplanering,(..) bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

- a. vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.*
- b. vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsårer, skilt, bruer og lignende, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- e. akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.*
- f. å trekke joller på land for midlertidig oppbevaring ved egen fortøyningsplass, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. ombygging av, og mindre utvidelser samt bruksendring av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.
- b. gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.
- d. bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.
- e. riving av eksisterende bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med inntil samme størrelse og for samme bruk.
- i. vedlikeholdsmudring i tilknytning til eksisterende brygger i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.
- j. etterfylling av sand på eksisterende offentlige sandstrender.
- k. montering av nye fortøyningsbolter for båt og fiskeredskaper

Søm landskapsvernområde ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Søm landskapsvernområde, i Grimstad kommune i Aust-Agder fylke.

Formålet med Søm landskapsvernområde fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med Søm landskapsvernområde er å ta vare på et særegent natur- og kulturlandskap for denne delen av Skagerrakkysten med kvartærgeologiske forekomster og den varmekjære floraen som preger landskapet.

Allmennheten skal sikres anledning til natur og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging.

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.

Med de unntak som følger av tredje og fjerde ledd er det forbud mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter herunder vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, (...), opplag av båter, graving, påfylling av masse, (...) bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

- a. *Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.*

- b. Vedlikehold av eksisterende stier, skilt, bruer og liknende, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- c. Vedlikehold av eksisterende veier i samsvar med tilstand på vernetidspunktet, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- g. Bruk av eksisterende båtplasser.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. Ombygging av, og mindre utvidelser av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- b. Gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.*
- d. oppsetting av skilt og merking av stier.*
- f. Riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.*

Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for de utgåtte verneområdene Hasseltangen landskapsvernområde og Søm-Ruager naturreservat har følgende retningslinjer på Bygninger, anlegg infrastruktur og ferdsel (4.3.8)

Bygninger

Retningslinjer

For alle tiltak gjelder bestemmelsene i plan- og bygningsloven, jf. kap. 5.1 om søknadsprosesser og saksbehandlingsrutiner. Etter verneforskrift ene er det forbud mot oppføring og ombygging av bygninger, men bestemmelsene er ikke til hinder for vanlig vedlikehold. Etter forskrift for Hasseltangen landskapsvern område, jf § 3 pkt. 1.1 må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter og etter § 3 pkt. 3 i forskrift for Søm-Ruakerkilen natur reservat må det ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet. Dette gjelder foruten bygninger alle typer anlegg, varige eller midlertidige inkl. oppføring og ombygging av brygger og andre anlegg knyttet til båtplasser og båtopplag.

Bestemmelsene er imidlertid ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende anlegg. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utbygging. Før det foretas endringer av bygninger som kan ha kulturhistorisk interesse, skal det også innhentes uttalelse fra kulturvernseksjonen i Aust-Agder fylkeskommune.

Infrastruktur

Retningslinjer

Eksempelvis vil terrengarbeider som fylling/graving og planering for å utbedre eksisterende eller bygge nye veier også til landbruksformål og parkeringsplasser, i utgangspunktet være i strid med verneformålet for land skaps vern området. Det vil kunne endre landskapets art eller karakter vesentlig og vil derfor ikke være tillatt uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Slike tiltak vil derfor være søkepliktig.

Dersom nybygging og ombygging av veier knyttet til jordbruk skulle bli tillatt etter forskrift en, må saken også behandles etter «Forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål» (FOR 1996-1 nr. 1200). Jf. kapittel 5.1 om søknadsprosesser og saksbehandlingsrutiner.

Veidekke skal gli naturlig inn i omgivelsene. Eksempelvis asfaltering av ikke tidligere asfalterte flater anses å kunne endre landskapets art eller karakter vesentlig, og vil derfor kunne være i strid med verneformålet. Noen inngrep kan i seg selv virke små, men inngrepene kan samlet sett få en stor uheldig effekt på landskapsbildet og vil derfor ofte være tiltak som strider mot forskrift en. Slike tiltak er søkepliktige. Vedlikehold av eksisterende veier og parkeringsplasser er tillatt slik at de kan holde den standard de hadde på vernetidspunktet. Vernet er ikke til hinder for utbedring av for eksempel humper, gjørmehull eller annet vedlikehold innenfor eksisterende standard.

Det er heller ikke til hinder for å opprettholde et ryddebelte på opptil 1,5 meter på hver side av eksisterende veier og parkeringsplasser både på private og offentlige. Man skal likevel merke seg at dersom hogst i et slikt ryddebelte skulle omfatte vegetasjon som kommer i kategorien C og naturtype 5 under kapittel 4.3.3, er tiltaket likevel søkepliktig. I naturreservatet er det ikke tillatt med bygging av veier. For vedlikehold av offentlig vei kan veimyndighetene fjerne vegetasjon som vokser utover veikant og representerer en trafikkrisiko. Utover båtforeningens havn er forskrift en for landskapsvernområdet ikke til hinder for fortøyning til land for de som har rett til det. Noen båter fortøyes imidlertid på svai med blåser på sjøen innenfor landskapsvern området og noen dras opp på land. Dette er fortøyning som ikke er midlertidig for dagsbesøk. Fortøyning på svai eller å dra båten opp på land/opplag omfattes ikke av § 3 pkt. 1.2 f) i forskrift en for landskapsvernområdet og er dermed ikke tillatt. Forskrift en hjemler kun rett til fortøyning av båt i båtforeningens småbåthavn og ellers ut fra dokumenterbar rettighet.

Videre er det anført at Gammel hagemark er registrert på Lillenes:

Gammel hagemark. Jf. figur 84.

Gammel hagemark med strukturer av eldre hageanlegg eller spesielle planter omfattes av begrepet kulturlandskap og er vernet. Det er ingen begrensninger på vedlikeholdet av dem, men trusselen er heller at de med tiden blir borte og glemt hvis man ikke vet hva de er og kjenner historiene bak. Det er sterkt ønskelig at eierne tar vare på disse for ettertiden. De er viktige i helheten for å bevare landskapets art og karakter.

I forvaltningsplanen inngår disse:

- Hagen til Nelly Knutsen, bevare historiske frukttrær.

Gnr/bnr 58/32

- Tun- og hagestruktur ved tidl. Søm aldershjem nå Søm Allé, bevare større trær ved tunet mot øst og spesielt et gammelt pæretre i hagen som overlevde brannen i 2006.

Gnr/bnr 57/2 m.fl.

- Lillenes, rester etter gamle hageelementer fra den tidligere hagebruksskolen, bl.a. på Lillenesheia. **Gnr/bnr 58/3**
- «Mikkels Have» med anlagt mur, trapp og buskplanter til et planlagt hus med hageanlegg som for øvrig aldri ble realisert.

Hos Nelly Knutsen står det ut mot veien enkelte frukttrær som er gamle og iflg. Nelly Knutsen, pers. medd., skal disse ha sin opprinnelse fra hagebruksskolen på Lillenes. Se mer om Lillenes senere i dette kapittelet og under naturtype 5. Bevaring og videre dyrking av disse sortene er sørget for av Norsk Hagebruksmuseum på Dømmesmoen, men det er viktig at nå- værende kjent opphavsmateriale bevares på stedet som også ligger nær Lillenes.

(...)

Lillenes har en spesiell historie. Her var det hagebruksskole i perioden 1880-1892 (1895). Det var den første i landet og var forløperen til Statens gartnerskole Dømmesmoen i Grimstad som startet i 1923.

Hvorvidt «Parken» på Lillenes som ble anlagt til undervisningsformål ble helt etter Aamots plan, se figur 69, kan vi ikke dokumentere, men de store løvtrærne særlig av eik og bøk og andre vekster som preger området i dag, stammer fra den tiden. Det er også rester av enkelte parkelementer ellers fra den tiden som for eksempel utsiktspunktet på Lillenesheia med anlagt stisystem opp. Av dette ses i dag fester for antageligvis en trapp og et tilrettelagt platå samt noen hageplanter. Utsiktspunktet kan lokaliseres på kartet/parkplanen, men det blir spekulasjoner om hva som ellers har stått i hagebruksskolens anlegg. Det er sterkt ønskelig at de parkelementene som ennå finnes, blir tatt vare på. De store løvtrærne i «Parken», arealet nederst til venstre på kartet, figur 69 omtales under naturtype 5.

Kartet fra 1891 og bildet fra 1955 er hentet fra publikasjonen: «Den første hagebruksskolen i Norge» av Torfinn Skard, og det står at hovedbygningen da i 1955 er temmelig uforandret. Bildet fra 2004 bekrefter det samme. Trærne rundt husene og partiet mot Sømskilen, «Parken» er fra hagebruksskolens tid. Dette er nærmere beskrevet under naturtype 5.

Figur 69: Kart over [Lillenes](#) fra 1891, tegnet av elev Mikal Aamot. Studer kartet med retning sør oppover. (Naturtype 2)

Skisse over hageanlegget på Lillenes fra forvaltningsplan for Hasseltangen landskapsvernområde 2011.

Forvaltningsplanen for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområdet er gitt i utkastet som ble godkjent ifm verneprosessen:

Retningslinjer for privat eiendom og tekniske inngrep – boliger, fritidsboliger og brygger mv.

Byggetiltak:

Fotavtrykk bebygd areal (FBA):

Følgende størrelsesbegrensninger på FBA anbefales ved søknader om nye tiltak. Dagens FBA på eiendommen er utgangspunktet ved søknad, og alle former for bygningsmasse skal medregnes i dette. Søknader om byggetiltak på fritidseiendom bør holdes innenfor disse arealrammene:

Eksisterende FBA på eiendommen	FBA-grense for nytt tiltak
Ca.20-30 m ²	Ca.30 m ²
Ca.30-50 m ²	Ca.25 m ²
Ca.50-70 m ²	Ca.20 m ²
Ca.70-90 m ²	Ca.10 m ²
>90 m ²	<2 m ²

Fritidseiendommer – utforming

Dispensasjonssøknader vil fortsatt gjennomgå skjønnsmessige vurderinger, hvor de faktiske forhold i hver enkelt sak som: eksponering, beliggenhet, terrengvurderinger og landskapsvurderinger mv. vil være avgjørende for utfallet. Retningslinjene er ment å gi signaler som kan styre søknader inn mot hva som er realistisk å oppnå dispensasjon for på den enkelte eiendom.

- Tiltak der man utnytter allerede bebygd areal er å foretrekke. Fotavtrykket av den totale bygningsmassen bør bli minst mulig. Det vil si at man kan søke om å ombygge en type bebygd areal til et annet formål. Eksempel nr.1: Rive annekset for å oppføre tilbygg. Eksempel nr. 2: Fjerne deler av veranda for å oppføre mindre tilbygg. Arealregnskapet vurderes i den enkelte sak.
- På de større hyttene (hytter over gjennomsnittet FBA 90-350 m²) er FBA-grensen på <2 m² ment som en "sikkerhetsventil" som kan vurderes i spesielle tilfeller.
- Ved påbygg skal bygget fremstå lavest mulig i terrenget. Mønehøyden på eksisterende hytte skal være retningsgivende.
- Takvinkel og takdekke, gavl og raft skal være i tråd med bygningen ellers.
- Dispensasjon til bygging av terrasse, levegg eller skillevegg utendørs, kan normalt ikke påregnes.
- Det skal alltid tilstrebes å bygge minst mulig eksponert. Dette vil i mange tilfeller være på baksiden av bygget, bort fra sjøsiden, stier, åpne områder osv.
- Bruk av store blanke flater (som vinduer) bør begrenses for å unngå stor landskapspåvirkning.
- Det anbefales bruk av jordfarger og/eller grånende tre for å begrense kontrasten mellom bygninger og terrenget.
- Terrenginngrep som sprengning og graving mv. skal unngås

* Boligeiendommer

Det er ingen boliger i nasjonalparken eller i HLVO. I SLVO er situasjonen i forhold til samlet belastning mer oversiktlig. Det er registrert 12 boliger, og vurderinger rundt samlet belastning vil gjøres fra sak til sak sammen med vurderingene av tiltaket opp mot verneforskriften. Spesifikke retningslinjer for boligeiendommer er:

- Maks 1 stk. garasje pr. eiendom.
- Antall byggenheter pr. eiendom skal holdes på et minimum.

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv, jf. kap. 3.3.1. Bestemmelsen i § 3 pkt. 1.3 d vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Vedlikeholdsmudring:

I NP skal vedlikeholdsmudring kunne fortsette for eksisterende brygger og anlegg, hvor mudring tidligere har vært gjennomført. Dette er søknadspiktig. Mudring er normalt strengt regulert i annet lovverk og må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Oppbevaring av båt på land:

Joller kan trekkes på land for midlertidig oppbevaring. Dette gjelder mindre båter som trekkes på land ved egen båt plass eller båtfeste uten bruk av motorredskap/kran. Det er ikke anledning for vinterlagring av båter på land i nasjonalparken.

Naturmangfoldloven

Dersom tiltak ikkje kan godkjennes med hjemmel i verneforskrift, så er det lagt inn en unntaksbestemmelse. For Raet nasjonalpark er dette § 11 og i Søm LVO er dette § 10. Begge viser til at man kan gi unntak på særlige vilkår. Dette gjelder for eksempel spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Bestemmelsen lyder:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. [naturmangfoldloven § 48](#).

Fra naturmangfoldloven:

§ 48.(dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Terrasse

Bryggekant/ brygge/ oppstøpt steinkant

Vurdering

I tråd med Miljødirektoratets avgjørelse i klagesaken 27.2.2018 og 3.1.22, så skal tiltaket først vurderes etter den verneforskriften som var gjeldende da tiltaket ble gjennomført. Det er verneforskrift for Hasseltangen LVO.

Treterrasse:

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (Hasseltangen LVO §3 pkt1.1). Dette inkluderer bygninger, bakkeplanering og tilsvarende. Området er vernet slik det er på vernetidspunktet. Det er forvalters vurdering at tiltak med terrasse ikke kan gjennomføres som vedlikehold eller restaurering av parkanlegg med hjemmel i § 3 pkt 1.2 a). Retningslinjene for Hasseltangen LVO er nokså upresise, og vektlegger endring av landskapet. Fylkesmannen har i sin vurdering vektlagt at den omsøkte betongterrassen er inne på tunet og dermed ikke påvirker landskapet. Den omsøkt treterrassen ligger i utmark og vil ha en større landskapspåvirkning, særlig ettersom det settes ut private hagemøbler.

Tiltaket vurderes å være søknadspliktige etter verneforskrift for Hasseltangen Landskapsvernområde og videre vurderinger vil gjøres med utgangspunkt i gjeldende verneforskrifter.

Tiltaket må først vurderes opp mot verneforskriften for Søm LVO § 3.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. Ombygging av, og mindre utvidelser av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- b. Gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.*

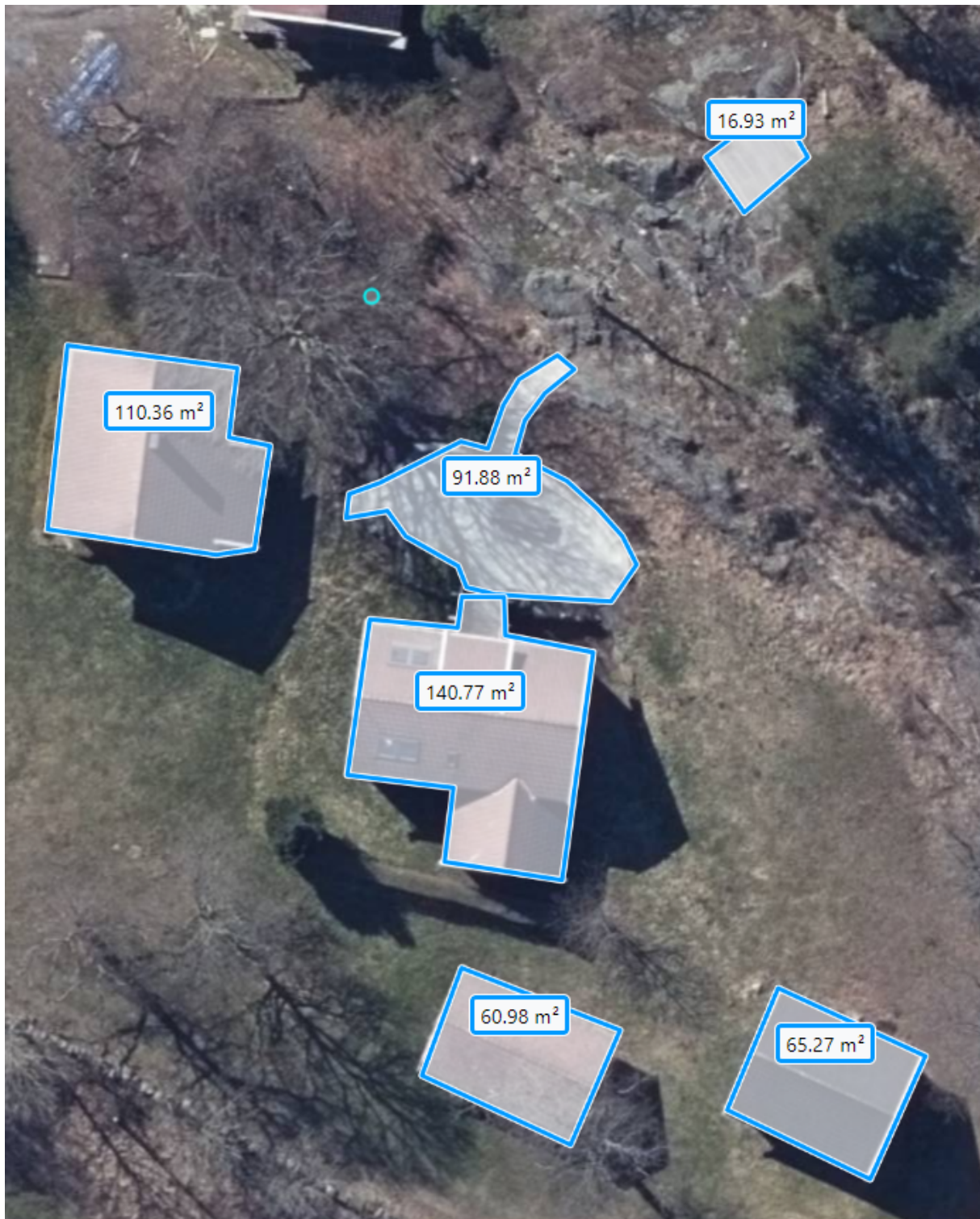
Braathen har anført at treterrassen er en tilbakeføring av tidligere parkanlegg. På vernetidspunktet i 2006 var det ikke noen terrasse på området, og kun et par bolter er beskrevet å finnes på stedet før terrassen ble bygd. Skisser over parkanlegget angir en rund konstruksjon som ser ut til å være på Lillenespyntens høyeste topp. Lokasjonen kan dermed også være avvikende. Det er dessuten viktig å skille på et parkanlegg på en offentlig skole og tiltak som gjøres på en privat eiendom. En plan for å tilbakeføre parken eventuelt utarbeides i tett samarbeid og dialog med både kulturminnevern og Hagebruksmuseet på Dømmesmoen. Tiltaket slik det er omsøkt bærer tydelig preg av å være private. Dette er forsterket av at det settes ut private hagemøbler på terrassen. Denne typen tiltak er en mye benyttet metode for å fortrenge allmennheten fra utmark og strandsone nær fritidsbebyggelse og bør ikke tillates. Forvalter vurderer at tiltaket ikke kan anses som en gjennomføring av parkanlegg ihht § 3 4.ledd g).

En vurdering av utvidelse av bygninger (økning i FBA) gjøres med utgangspunkt i en skjønsmessig vurdering basert på eksisterende FBA, tidligere innvilgete dispensasjoner og retningslinjer. En grov oversikt over FBA er gitt på flyfoto nedenfor. Totalt er det ca 110+140+60 + 65 m² bebygd på eiendommen ved vernetidspunkt. Dette inkluderer bolig/fritidsbolig og tre uthus der det ene er omdisponert til bolig. Totalt FBA ved vernetidspunkt er ca 375 m². Det er innvilget en utvidelse på ca 60 m² betongterrasse med skifer i tillegg til to betongtrapper i 2017. Det totale FBA på eiendommen er ca 469 m². Det omsøkte tiltaket med treterrasse er på ca 16 m² fra flyfoto. Tidligere søknad angir 11 m².

Retningslinjene angir at fritidsboliger med FBA over 90 m² må omdisponere allerede utbygd areal, og kun i unntakstilfeller skal det tillates utvidelser. På eiendommen er det allerede gitt en utvidelse på ca 90 m² i FBA (60 m² + to trapper) med hjemmel i nml § 48 og dette er langt mer en hva som er blitt innvilget på andre eiendommer i Søm LVO og Raet NP. En tillatelse til ytterligere økning i FBA vil uthule retningslinjene og skape presedens for andre utvidelser og bit for bit nedbygging av verneområdet. Det er forvalters vurdering at prinsippet om å samle tiltak (minst mulig eksponert) for å redusere forstyrrelsen på friluftslivet vil bli brutt ved en tillatelse og retningslinjene er tydelige på at en tillatelse til terrasse normalt ikke skal gis. I dette tilfellet er det søkt om en sekundær terrasse etter at en betydelig terrasse allerede er innvilget.

For tiltaket med treterrasse vil det være etablert forvaltningspraksis i Søm LVO og Raet NP som gjør seg gjeldende. Tilbygg (inkludert terrasser) er regulert med retningslinjer og det har blitt gitt avslag i flere saker der FBA overgår handlingsrommet gitt av retningslinjene i Raet NP og Søm LVO. I Søm LVO har man hatt en noe romsligere praksis, da særlig knyttet til eneboliger. Bebyggelsen i Søm LVO er ikke regulert til fritidsbebyggelse, men mange eiendommer benyttes til dette- inkludert Braathens. Alle eneboliger på Søm har nå fått innvilget en garasje eller uthus/anneks (om de ikke hadde fra før), og tillatelse til en mindre treterrasse er gitt til en fritidsbolig/enebolig. Naboeiendommen fikk innvilget tilbygg og garasje i 2022 på en enebolig. Braathen fikk i 2017 innvilget tillatelse til betongterrasse og trapper på ca 90 m², noe som langt overgår handlingsrommet som er gitt for fritidsboliger i Raet NP. Det er allereie gitt betydelig tillatelse til utvidelse av FBA på eiendommen og det omsøkte tiltaket vil danne presedens for andre med bustad/fritidsbolig i Søm LVO.

Forvalter vurderer at tiltaket ikke kan gis en tillatelse etter verneforskriften § 3 fjerde ledd a.

Dersom tiltaket ikke kan innvilges etter verneforskriften, så må det vurderes opp mot § 10 og nml § 48. *Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.* Dette gjelder for eksempel spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Økning av FBA er gitt utfyllende vurdering i forvaltningsplan og retningslinjer, der det er anført at man ikke kan påregne å få dispensasjon til terrasse. Det er dermed ikke grunnlag

for å vurder søknaden som et særlig tilfelle. Det er dessuten forvalters vurdering at tiltaket strider mot verneformålet, da særlig påvirkning på landskapet og at verneområdet skal være tilgjengelig for allmennheten med et naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Tiltaket er vurdert å være privatiserende og potensielt fortrenge allment friluftsliv i en sone som anses som utmark.

Miljødirektoratet legger til grunn i sin vurdering av 3.11.22 at vilkårene for vurdering etter nml § 48 er oppfylt. Dersom man legger til grunn at vilkårene er oppfylt vil det være en skjønnsmessig avgjørelse hvor man *kan* gi tillatelse.

Med utgangspunkt i nedbygginggrad, presedensvirkning og privatisering av utmark utenfor den private sonen er det forvalters tilrådning at det ikke gis dispensasjon til treterrasse..

Brygge:

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (Hasseltangen LVO §3 pkt1.1). Dette inkluderer bygninger, bakkeplanering og tilsvarende. Området er vernet slik det er på vernetidspunktet. Det er forvalters vurdering at tiltak med betongstøpt kant ikke kan gjennomføres som vedlikehold med hjemmel i § 3 pkt 1.2 a). Tilføring av betong vurderes som en oppgradering og ikke vedlikehold. § 3 pkt 1.2 angir også at det er tillatt med bruk av eksisterende båt plasser for de som har rettighet til dette. Eiendommen har allerede en egnet brygge ytterst på området, og det er ikke påvist at det finnes båt plasser langs det som omtales som bryggekant. En gjennomgang av flyfoto fra 1946 og frem til 2021 viser at det er bryggeområdet ytterst som er benyttet til både fortøyning og opplag av båter. Retningslinjene angir at det skal være dokumenterbar rettighet til fortøyning av båt utenfor småbåthavn jf siste avsnitt om infrastruktur.

Retningslinjene for Hasseltangen LVO er nokså upresise, og vektlegger endring av landskapet, og nevner særlig brygger og båt plasser. Den omsøkt betongkanten ligger i utmark og vil ha en større landskapspåvirkning ettersom betongen anses som et fremmedelement i landskapet som preges av tradisjonelle steingjerder.

Tiltaket vurderes å være søknadspiktige etter verneforskrift for Hasseltangen Landskapsvernområde og videre vurderinger vil gjøres med utgangspunkt i gjeldende verneforskrifter.

Tiltaket må først vurderes opp mot verneforskriften for Raet NP § 3.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

a. Ombygging av, og mindre utvidelser av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

b. Gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.

d. bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

Braathen har anført at eiendommens brygge omfatter både den støpte betongbryggen ytterst (i Søm LVO og godkjent oppgradert i 2017) og den ca 45 meter lange steinsatte kanten sør for betongbrygga. En del stein har rast ut og disse er sikret med betong for å trygge fortøyningsplasser for båt og sikre badende på området.

Verneforskriften tillater vedlikehold, men dette omfatter ikke oppgradering av dekke, hverken av brygger eller vei. Vedlikehold vil i dette tilfellet tilsi en sikring av steinkant ved å reetablere steiner i vannkanten med tradisjonelle metoder. Tilføring av betongdekke medfører en oppgradering som beskrevet i forvaltningsplanen. Det er ikke påvist båt plasser langs denne

kanten og det er heller uvisst om området er en badeplass. Etter hva forvalter er kjent med er det mye mudderbunn i bukta, og det er Sømstranda øst for Søm Småbåthavn og pynten ytterst på Lillenes som benyttes til bading. Tiltaket må dermed vurderes som en oppgradering eller utvidelse av brygge.

Søknader om brygger skal ihht retningslinjene behandles strengt, og tiltaket innebærer en økning av opparbeidet bryggeareal fra ca 75 m² til 140 m². 75 m² inkluderer den godkjente utvidelse av støpt dekke som ble innvilget i 2017 da bryggens støpte areal ble mer enn doblet. Søknadsbehandlingen fra 2017 har innvilget en tillatelse til å støpe på 30 m² i Søm LVO med hjemmel i nml § 48.

En grov oversikt over FBA er gitt på flyfoto nedenfor. Totalt er det søkt om å støpe betong på en trase som er ca 45 meter lang og denne varierer i bredde slik at arealet er vanskelig å anslå. En godkjenning vil innebære en betydelig bit for bit nedbygging av strandsonen og tilføre et fremmedelement som strider mot den tradisjonelle byggeskikken i verneområdet.

For tiltaket med bryggekant så er det lagt til grunn en streng forvaltningspraksis i tråd med retningslinjene i Raet nasjonalpark. Det er gitt mange avslag på tiltak på brygger og i strandsonen, der man har fått inn søknader som skal utbedre ankringsforhold og adkomst til båt. Braathen fikk i 2017 tillatelse til å utbedre/utvide betongdekket på det som Fylkesmannen (i 2016) og nasjonalparkstyret (i 2017 og 2021) oppfattet som brygge. Dette tiltaket er avgrenset til å ligge i Søm LVO. Den 45 meter lange steinkanten langsmed kjerrevei ut mot betongbrygge ligger i Raet nasjonalpark. En tillatelse til ytterligere tiltak her for å gi muligheter for fortøyning av båt vil skape presedens for tilsvarende saker i verneområdet.

Forvaltningen har på andre områder gjennomført tiltak med sikring av kantsone med stein uten bruk av betong som har vist seg å være både varig og gi et positivt løft til kulturlandskapet. Se foto fra Haslebukta som ligger på sørsiden (mer eksponert) av Hasseltangen. Sikring med betong vurderes dersom som unødvendig av sikkerhetshensyn.

Det er ikke lagt til grunn at eksisterende brygger skal fjernes eller samles i fellesanlegg. Forvalter vurderer at tiltaket ikke kan gis en tillatelse etter verneforskriften § 3 fjerde ledd d, og heller ikke a eller b.

Dersom tiltaket ikke kan innvilges etter verneforskriften, så må det vurderes opp mot verneforskriften for Raet NP § 11 og nml § 48. *Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra*

forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Dette gjelder for eksempel spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Økning av FBA og utvidelse av brygger er gitt utfyllende vurdering i forvaltningsplan og retningslinjer, der det er anført søknader om brygger og oppgradering av brygger skal vurderes strengt. Det er dermed ikke grunnlag for å vurdere søknaden som et særlig tilfelle.

Det er dessuten forvalters vurdering at tiltaket strider mot verneformålet, da særlig påvirkning på landskapet og at verneområdet skal være tilgjengelig for allmennheten med et naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Tiltaket er vurdert å være privatiserende og oppta en betydelig del av strandsonen på eiendommen.

Miljødirektoratet har ikke vurdert om de anser vilkårene som oppfylt i sitt brev av 3.11.23..

Dersom man legger til grunn at vilkårene er oppfylt vil det være en skjønnsmessig avgjørelse hvor man *kan* gi tillatelse.

Med utgangspunkt i at tiltaket kan utformes uten tilføring av betong som fremmed element i landskapet, at det ikke er dokumentert at dette er en brygge og at det allerede er gitt tillatelse til oppstøpt brygge som bør dekke behovet for fortøyning av båter på eiendommen, presedensvirkning og at tiltaket er i strandsonen er forvalters tilrådning at det ikke gis dispensasjon til påstøpt steinkant/ bryggekant.

Felles

Kunnskap om verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess, befaringer og kartlegginger. Det er påvist en rekke arter i området, blant annet Rødtuppsopp, Olivenkremle, korallkjuke, duntrøffel, rosamelkriske og flere andre sopparter. Skogen er i stor grad avgrenset som svært viktig lågurt eikeskog og hele Lillenes er et viktig friluftslivområde.

Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Hasseltangen LVO siden år 2006 med dertil tilhørende forvaltningsplan. Føre-var-prinsippet (nml § 9) tillegges derfor liten vekt i vurderingen og kunnskapsgrunnlaget (nml § 8) vurderes som godt.

Samlet belastning fra en bit for bit utbygging i nasjonalparken og landskapsvernområdet anses som betydelig, da særlig for nedbygging av areal fra terrasse og oppstøpt steinkant som begge er omsøkt i områder som vurderes å være utenfor den private sonen på ca 1 da i tilknytning til fritidsbolig (nml. § 10). Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12). Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Konklusjon

Tiltakene ble påbegynt mens området inngikk i daværende Hasseltangen LVO og det er konkludert med at tiltakene var søknadspliktige etter daværende verneforskrift.

Tiltakene ble omsøkt i det området ble omgjort til henholdsvis Raet NP og Søm LVO, og skal vurderes etter disse verneforskriftene.

Ettersom tiltakene er utenfor retningslinjer angitt for verneområdene så må de vurderes etter unntakshjemmelen av nml § 48 (hhv Søm LVO § 10 og Raet NP § 11).

Dersom vilkårene for hjemmelen anses oppfylt – noe Miljødirektoratet har vurdert det til for treterrasse, så *kan* styret ut ifra sitt skjønn gi dispensasjon.

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å ikke gi dispensasjoner til søknad om terrasse med hjemmel i Søm LVO § 10 og betongpåstøp på steinkant med hjemmel i verneforskriften for Raet NP § 11, som begge er hjemlet i nml § 48.

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 Trondheim

Tønsberg, 30. august 2023
Vår ref.: 141242. GRECIC/GRECIC
Ansvarlig advokat: Bjørn Stordrange

Kun sendt per e-post til:
jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no
fmavjmg@statsforvalteren.no

Lillenes Vessøyveien 105 – Søm Ivo – i Grimstad kommune - Klage over vedtak om avslag på søknad om dispensasjon

1 Innledning

SANDS Advokatfirma DA viser til vedtak fra Raet Nasjonalparkstyre i sak 14/23 vedtatt i møte 13. juni 2023 («**vedtaket**»). Vedtaket ble sendt ut ved brev 10. juli 2023. Klagefrist er utsatt til 1. september 2023, jf. telefon og e-post til forvalter Jenny Marie Gulbrandsen 10. august 2023. Klagen er rettidig.

Klagen gjelder avslag på søknad om dispensasjon fra to tiltak, påføring av sandholdig betong på steinsetting mot sjø og treterrasse ovenfor bygninger på Lillenes Vessøyveien 105 – Søm Ivo – i Grimstad kommune («**eiendommen**»). Eiendommen eies av Thomas A Braathen («**Braathen**» eller «**tiltakshaver**»).

Vedtaket lyder:

Vedtak

Forvalters innstilling er enstemmig vedtatt.

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet NP § 11 (nml § 48) og verneforskriften for Søm LVO § 10 (nml § 48) avslag på søknad om henholdsvis påstøpt betongkant på 45 meter steinsatt kant i Raet NP og treterrasse på 11 m² i utmark nordøst for fritidsbolig i Søm LVO.

Vi påklager herved vedtaket på vegne av Braathen. I punkt 2 nedenfor redegjøres nærmere for det faktiske og rettslige grunnlaget for klagen.

Oppsummert anføres at det er vesentlige mangler ved Nasjonalparkstyrets dispensasjonsvurdering og interesseavveiing etter naturmangfoldloven («**nfl.**») § 48. Treterrassen vil verken medføre nevneverdig økning i nedbyggingsgrad eller privatisering. Innvilgelse av dispensasjon i dette tilfellet vil ikke skape uheldig presedensvirkning, jf. punkt 2.1.

Vilkår for å gi dispensasjon for tiltak på steinsetting mot sjøen er oppfylt, og dispensasjon bør gis ettersom tiltaket er utført som et nødvendig sikkerhetstiltak, jf. punkt 2.2.

Vi anmoder om at vedtaket omgjøres og at det innvilges dispensasjon for begge tiltakene.

2 Faktisk og rettslig grunnlag for klage

2.1 Treterrasse

Miljødirektoratet har i tidligere vedtak i saken kommet frem til at tiltaket skal vurderes etter nfl. § 48.

Omsøkt treterrasse på 11 m2 er etablert på et område som før vernetidspunktet allerede var opparbeidet med parkanlegg. Plasseringen er visuelt lite fremtredende og vil ikke medføre vesentlig endring av landskapets karakter.

Vi opprettholder anførsel om at treterrassen må anses som en reetablering av terrasse i tidligere parkanlegg. Vi mener derfor tiltaket skal vurderes som gjenoppføring, og ikke et helt nytt tiltak. Som vi kommer tilbake til nedenfor vil dette måtte hensyntas i vurderingen av dispensasjon etter nevnte dispensasjonsbestemmelse i naturmangfoldloven.

I vedtaket 27. februar 2018 la Miljødirektoratet til grunn at tiltaket isolert sett ikke er i strid med verneformålet.

Slik vi vurderer saken, kan vi ikke se at etableringa av plattingen isolert sett er i strid med formålet om å bevare "et særegent natur- og kulturlandskap ... med kvartærgeologiske forekomster". På bakgrunn av det svært beskjedne omfanget, og at det ikke kan påvises konkrete skadevirkninger på geologiske verdier eller på naturmangfold, kan vi heller ikke se at terrassen kan sies å påvirke verneverdiene nevneverdig.

Miljødirektoratet kom videre frem til at vilkårene for dispensasjon etter nfl. § 48 er oppfylt. Det uttales i vedtaket 28. februar 2018 at Nasjonalparkstyret skal foreta en skjønnsmessig vurdering av om tiltaket bør tillates og at det da må foretas en avveining hvor fordelene for tiltakshaver veies opp mot eventuelle ulemper for naturmangfoldet.

Etter vår vurdering er ikke Nasjonalparkstyrets vedtak i tråd med Miljødirektoratets føringer fra de tidligere vedtakene 27. februar 2018 og 3. november 2022.

Nasjonalparkstyret legger til grunn at tiltaket ikke er samsvar med verneformålet i strid med Miljødirektoratets vurdering på dette punktet.

Videre har ikke Nasjonalparkstyret foretatt en tilstrekkelig konkret og begrunnet interesseavveining i vurderingen av om det skal gis dispensasjon etter nfl. § 48, slik Miljødirektoratet forutsetter. Det fremgår av Nasjonalparkstyrets saksfremlegg s. 21 at avslag gis på grunnlag av en generell henvisning til nedbygginggrad, presedensvirkning og privatisering.

Utdrag fra saksfremlegg til vedtaket s. 21:

«Det er dessuten forvalters vurdering at tiltaket strider mot verneformålet, da særlig påvirkning på landskapet og at verneområdet skal være tilgjengelig for allmennheten med et naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Tiltaket er vurdert å være privatiserende og potensielt fortrenge allment friluftsliv i en sone som anses som utmark. Miljødirektoratet legger til grunn i sin vurdering av 3.11.22 at vilkårene for vurdering etter nml§ 48 er oppfylt. Dersom man legger til grunn at vilkårene er oppfylt vil det være en skjønnsmessig avgjørelse hvor man kan gi tillatelse. Med utgangspunkt i nedbygginggrad, presedensvirkning og privatisering av utmark utenfor den private sonen er det forvalters tilrådning at det ikke gis dispensasjon til treterrasse».

Vi anfører at tiltaket verken kan anses å medføre økt nedbygginggrad, privatisering eller presedensvirkning.

Treterrassen er etablert på utbygd privat eiendom. Eiendommen er på totalt 45 000 kvm. Tiltaket er relativt lite i størrelse og omfang og kan ikke anses å medføre økt privatisering i dette området, som allerede på vernetidspunktet var utbygd og privatisert. Som følge av dette kan det heller ikke legges til grunn at nedbyggingsgraden vil økes nevneverdig.

Treterrassen påvirker heller ikke miljøet eller eventuelle biologiske verdier negativt. Terrassen er nedfelt i en forsenkning i terrenget slik at miljøet og landskapet påvirkes i minst mulig grad. Terrassen er ikke synlig for omgivelsene med mindre man står på toppen av høyden. Etableringen av terrassen er også gjort etter minste inngrepsprinsipp ved at det ikke er sprengt, fjernet eller tilført masser. Det knytter seg ikke usikkerhet til virkningen av tiltaket på naturmiljøet og innvilgelse av dispensasjon vil ikke medføre uthuling av vernevedtaket.

Treterrassen forringer dessuten ikke allmennhetens ferdselsmuligheter i området. Den eneste adgangen til høyden (og plattingen) over terrassen ligger imellom husene, hvor allmennheten uansett ikke vil ha ferdselsrett. Treterrassen er etablert nær husene og ligger elevvert over husterrasse og hage med en gammel steintrapp (trolig fra hagebruksskolens tid). Området hvor treterrassen er etablert vil være å betrakte som innmark. Allmennheten vil ikke kunne oppholde seg i dette området uten å være til utilbørlig fortrengsel for eierne.

Tiltaket er heller ikke å anse som et helt nytt tiltak. Braathen har gjennom etableringen søkt å rehabilitere det anlegget som allerede befant seg på området. Dette må vektlegges i interesseavveiningen.

Det vises til forvaltningsplanen s. 64-65 hvor det fremgår at:

«Det er også rester av enkelte parkelementer ellers fra den tiden som for eksempel utsiktspunktet på Lillenesheia med anlagt stisystem opp. Av dette ses i dag fester for antageligvis en trapp og et tilrettelagt platå samt noen hageplanter. Utsiktspunktet kan lokaliseres på kartet / parkplanen, men det blir spekulasjoner om hva som ellers har stått i hagebruksskolens anlegg. Det er et sterkt ønske at de parkelementene som ennå finnes, blir tatt vare på.»

På vedlagte bilde med maleri av Lillenes malt i perioden 1883-1885 er terraseringen godt synlig på området hvor treterrassen er etablert. Ifølge naboer var det her etablert både treterrasse, samt et lysthus med stoler, bord og en stor bautastein. Da Braathen overtok eiendommen på midten av 1980-tallet, sto det igjen råttent treverk og rustent jernskrap på området.

Treterrassen er å regne for bevaring av området og det parkanlegget slik det besto fra tidlige tider, og slik det også er vernet. At tidligere treverk ikke lenger var eksisterende, vil ikke endre dette. Dette er særegent forhold som vil skille denne saken fra eventuelle andre saker med søknad om terrasse i verneområdet, slik at uheldig presedensvirkning ved innvilgelse av dispensasjon unngås.

Ovenstående underbygger at ulempene ved å innvilge dispensasjon for treterrassen vil være marginale. Sett opp mot fordelene som tiltakshaver vil ha ved å kunne gjenoppføre treterrasse på området som opprinnelig var opparbeidet med parkanlegg (treterrasse med sittemuligheter mv.), skal dispensasjon kunne innvilges etter en forsvarlig skjønnsmessig vurdering.

Videre påpekes at Nasjonalparkstyrets begrunnelse for avslaget på Braathens søknad om dispensasjon også fremstår som vilkårlig når det legges til grunn at «Braathen fikk i 2017 innvilget tillatelse til betongterrasse og trapper på ca. 90 m², noe som langt overgår handlingsrommet som er gitt for fritidsboliger i Raet NP». I matrikkelen er bygninger på eiendommen registrert som bolig, og ikke fritidsbebyggelse. Av hensyn til likebehandling må det sees hen til matrikelopplysningene ved anvendelse av retningslinjene, uavhengig av Nasjonalparkstyrets vurdering av faktisk bruk. Nasjonalparkstyret har med dette tatt inn et utenforliggende hensyn når saken er vurdert opp mot praksis for fritidsboliger i Raet Nasjonalpark. I Nasjonalparkstyrets vedtak bemerkes at det er romsligere praksis knyttet til å gi dispensasjon for eneboliger

i Søm LVO for eksempel når det gjelder etablering av nye garasjer/annekser. Det påpekes også i saksfremlegget at det i tidligere sak er gitt tillatelse til treterrasse.

Basert på dette vil det være i strid med likebehandlingsprinsippet (usaklig forskjellsbehandling), dersom Nasjonalparkstyret opprettholder sitt avslag på dispensasjon i denne saken.

2.2 Steinsetting mot sjø

I Miljødirektoratets vedtak 22. november 2022 legges til grunn at vurderingen av tiltak for «påstøp av betong på steinsetting mot sjø på ca. 45 meter» ved bryggen må vurderes opp mot verneforskriften for Raet nasjonalpark, samt generell dispensasjonsbestemmelse i nfl. § 48.

2.2.1 Vilkår for dispensasjon etter nfl. § 48 er oppfylt

Etter vår oppfatning er beskrivelsen «påstøpt betongkant på 45 meter» en uriktig beskrivelse og gir et helt annet inntrykk enn hva de faktiske forholdene tilsier. Det er ikke støpt en betongkant, men det er påført sandholdig betong mellom steinene for å hindre utrasing. Det fremstår i dag som sand og ikke betong. Se vedlagte bilder som illustrerer forholdene på stedet godt.

Tiltaket er gjort for å hindre utrasing av eksisterende steiner langs sjøkanten, og dermed unngå eventuelle personskader. Steinene var løse og utgjorde en klar sikkerhetsrisiko. Det vises til tidligere opplysning om at steinene langs bryggekannten ved flere tilfeller hadde rast ut i vannet, og at det også har vært tilfeller hvor steiner langs brygga har blitt dyttet ut i vannet. Området langs bryggekannten er langgrunt og brukes til bading av familiens barn/barnebarn samt av fastboende barn i området. De løse steinene fremsto som en betydelig fare for badende, og da spesielt for barn.

I saksfremlegget til vedtaket s. 24 legges det til grunn at tiltaket er i strid med verneformålet. Som vi kommer tilbake til nedenfor bestrides dette.

Det er noe uklart om Nasjonalparkstyret også legger til grunn at vilkår for dispensasjon etter nfl. § 48 ikke er oppfylt, eller om avslaget baserer seg på en skjønsmessig vurdering av at dispensasjon ikke bør gis. Etter vår vurdering er begrunnelsen lite konkret og mangelfull.

Utdrag fra saksfremlegg til vedtaket s. 24:

Økning av FBA og utvidelse av brygger er gitt utfyllende vurdering i forvaltningsplan og retningslinjer, der det er anført søknader om brygger og oppgradering av brygger skal vurderes strengt. Det er dermed ikke grunnlag for å vurdere søknaden som et særlig tilfelle.

Det er dessuten forvalters vurdering at tiltaket strider mot verneformålet, da særlig påvirkning på landskapet og at verneområdet skal være tilgjengelig for allmennheten med et naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Tiltaket er vurdert å være privatiserende og oppta en betydelig del av strandsonen på eiendommen. Miljødirektoratet har ikke vurdert om de anser vilkårene som oppfylt i sitt brev av 3.11.23.. Dersom man legger til grunn at vilkårene er oppfylt vil det være en skjønsmessig avgjørelse hvor man *kan* gi tillatelse.

Med utgangspunkt i at tiltaket kan utformes uten tilføring av betong som fremmed element i landskapet, at det ikke er dokumentert at dette er en brygge og at det allerede er gitt tillatelse til oppstøpt brygge som bør dekke behovet for fortøyning av båter på eiendommen, presedensvirkning og at tiltaket er i strandsonen er forvalters tilrådning at det ikke gis dispensasjon til påstøpt steinkant/ bryggekant.

Det er ikke sannsynliggjort at tiltaket strider mot verneformålet. Tiltaket er mindre omfattende enn utvidelse av brygge og kan ikke regnes som en økning i FBA. For øvrig påpekes at det er uriktig at det ikke er dokumentert at dette er en brygge. Braathen kan bekrefte at det alltid har ligget båter fortøyd på innsiden av den ytterste bryggen langs den aktuelle steinkanten. Det har tidligere vært oversendt et skriv fra Kristen Kristensen hvor det også bekreftes at det har vært fortøyd båter der fra gammelt av.

Verneformålet inntatt i § 1 i verneforskriften for Raet nasjonalpark lyder:

«Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø.»

Det anføres at tiltaket ikke er å anse som et *tyngre* tiltak. Som nevnt ovenfor påvirker ikke påføringen av sandholdig betong på steinsettingen langs sjøen verken miljøet, landskapet eller verneverdiene nevneverdig i dette området, som allerede er privatisert og nedbygd på vernetidspunktet.

Selv om tiltaket skulle anses å være i strid med verneformålet vil ikke dette hindre innvilgelse av dispensasjon da tiltaket er utført av sikkerhetshensyn med tanke på risiko for utrasing av steiner.

Det følger av ordlyden og forarbeidene til nml. § 48 (1) at «*dersom sikkerhetshensyn (...) gjør det nødvendig*» kan dispensasjon innvilges, selv om tiltaket skulle anses å være i strid med verneformålet. Med sikkerhetshensyn siktes blant annet til sikkerhet for liv og helse og sikkerhet mot omfattende og direkte skade på eiendom, jf. Ot.prp.nr. 52 (2008-2009) side 425.

Etter Braathens syn har tiltaket vært nødvendig for å unngå gjentakende utrasing og hindre at steinene langs sjøkanten påfører skade på personer som oppholder seg på området. Braathen har opplyst at det var et krevende arbeid å få steinene plassert tilbake slik de fra gammelt av var plassert og slik de står i dag. For å hindre at utrasing av steinene skulle skje på nytt, ble det ansett nødvendig å påføre sandholdig betong. Etter vår oppfatning er dette en helt vanlig metode å benytte for å unngå gjentatte utrasinger.

Det understrekes at dette også er i samsvar med forvalterens innstilling i tidligere saksfremlegg datert 15. september 2021 hvor det ble lagt til grunn at «*løse steiner kan løftes forsiktig ut og festes med betong på bakside/underside ved behov*». Det kan stilles spørsmålsteget ved bakgrunnen for at man har gått tilbake på dette i vedtakets saksfremlegg datert 7. juni 2023. At forvaltningen har gjennomført sikring av kantsone med stein uten bruk av betong andre steder, endrer ikke nødvendigheten av tiltaket som Braathen har utført.

Vilkårene for dispensasjon etter nml. § 48 må være oppfylt.

2.2.2 Interesseavveining tilsier at dispensasjon bør gis

Når vilkårene for dispensasjon er oppfylt skal det foretas en skjønnsmessig vurdering av om dispensasjon bør gis.

«Vurderingen er opp til forvaltningsmyndighetens skjønn innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjoner fra overordnet myndighet. Bl.a. vil omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, ha betydning. Også de hensyn som positivt taler for det omsøkte tiltak, og om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden, inngår i vurderingen».

Tiltaket er lite inngripende, og dette har verken endret eller virket inn på landskapets art eller karakter. Tvert imot bidrar tiltaket til bevaring av steinkanten som eksisterte når området ble vernet. Tiltaket kan ikke ha påvirket eventuelle biologiske verdier negativt.

Det anføres videre at tiltaket ikke er av et omfang som medfører en ytterligere bit for bit nedbygging av strandsonen i et område som allerede er bygget ut med brygge ol. Tiltaket vil ikke få området til å fremstå mer privatisert enn det allerede er. Det må legges til grunn at denne type sikringstiltak vil være positiv for allmennhetens bruk av området, og det vil ikke gjøre området mindre tilgjengelig. Fordelene ved tiltaket vil overgå eventuelle ulemper.

Ettersom tiltaket må anses som nødvendig sikringstiltak, vil innvilgelse av dispensasjon ikke medføre uheldig presedensvirkning for andre saker.

På denne bakgrunn bør det gis dispensasjon for tiltaket påføring av sandholdig betong på steinsetting mot sjø innenfor Raet nasjonalpark.

3 Avslutning

Tiltakenes omfang vil verken samlet eller isolert sett, i nevneverdig grad, bidra til ytterligere bit for bit nedbygging av nasjonalparken og verneområdet. Tiltakene vil heller ikke bidra til å skape uheldig presedensvirkning for senere saker. Det foreligger klar overvekt av fordeler ved tiltakene.

Vi ber derfor Raet nasjonalparkstyre om å omgjøre sitt vedtak om avslag på dispensasjon. Dersom Raet nasjonalparkstyre ikke finner å kunne omgjøre sitt vedtak, bes klagen oversendt Miljødirektoratet på vanlig måte.

Ettersom saken har vært gjenstand for lang saksbehandling med mange vedtak, vil vi i så fall anmode Miljødirektoratet om å omgjøre og treffe nytt vedtak hvor dispensasjon etter nfl. § 48 innvilges for omsøkte tiltak treterrasse og påføring av sandholdig betong på steinsetting mot sjø, slik at saken kan avsluttes.

Med vennlig hilsen
SANDS Advokatfirma DA

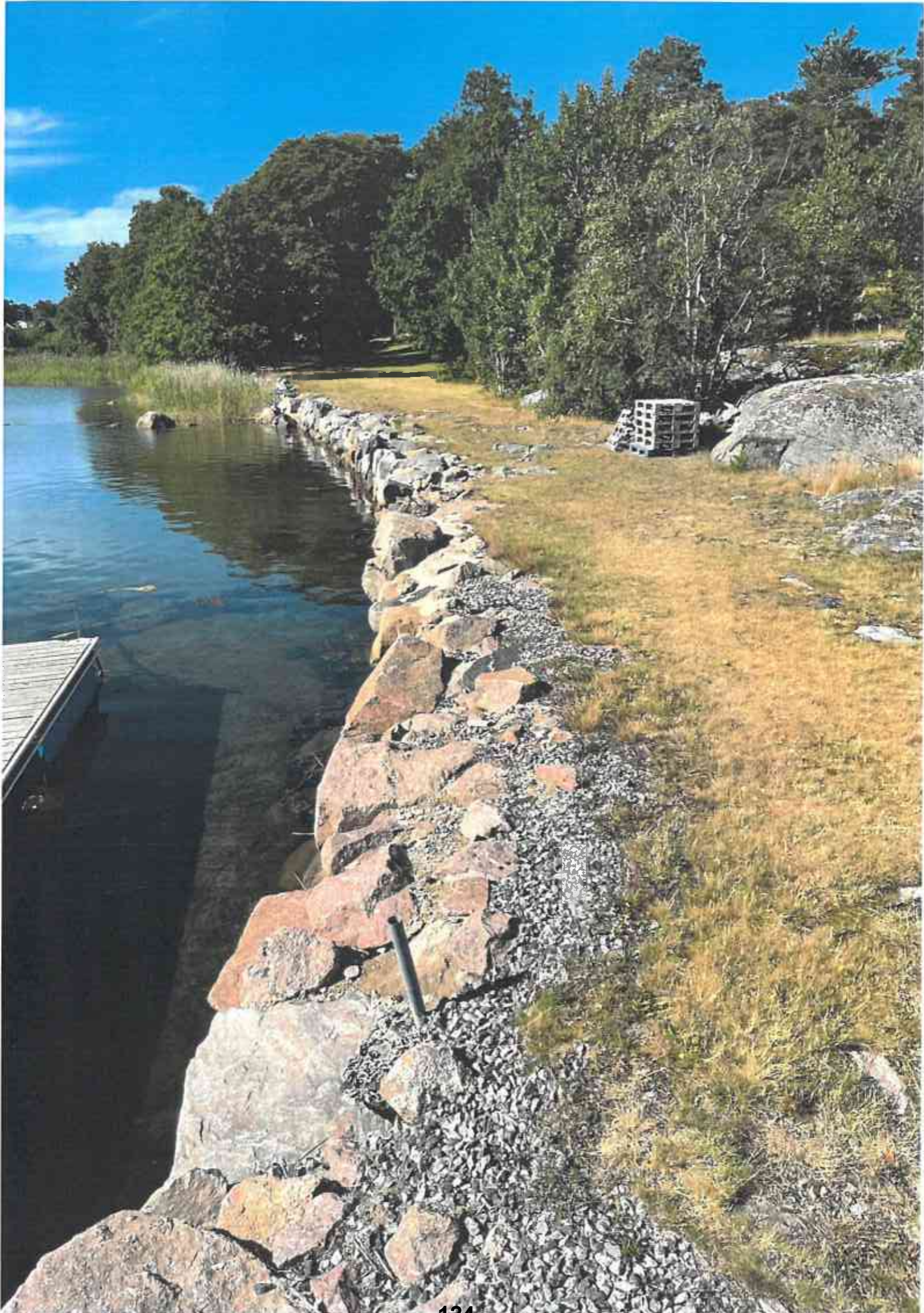
Cicilie S. Gregoire

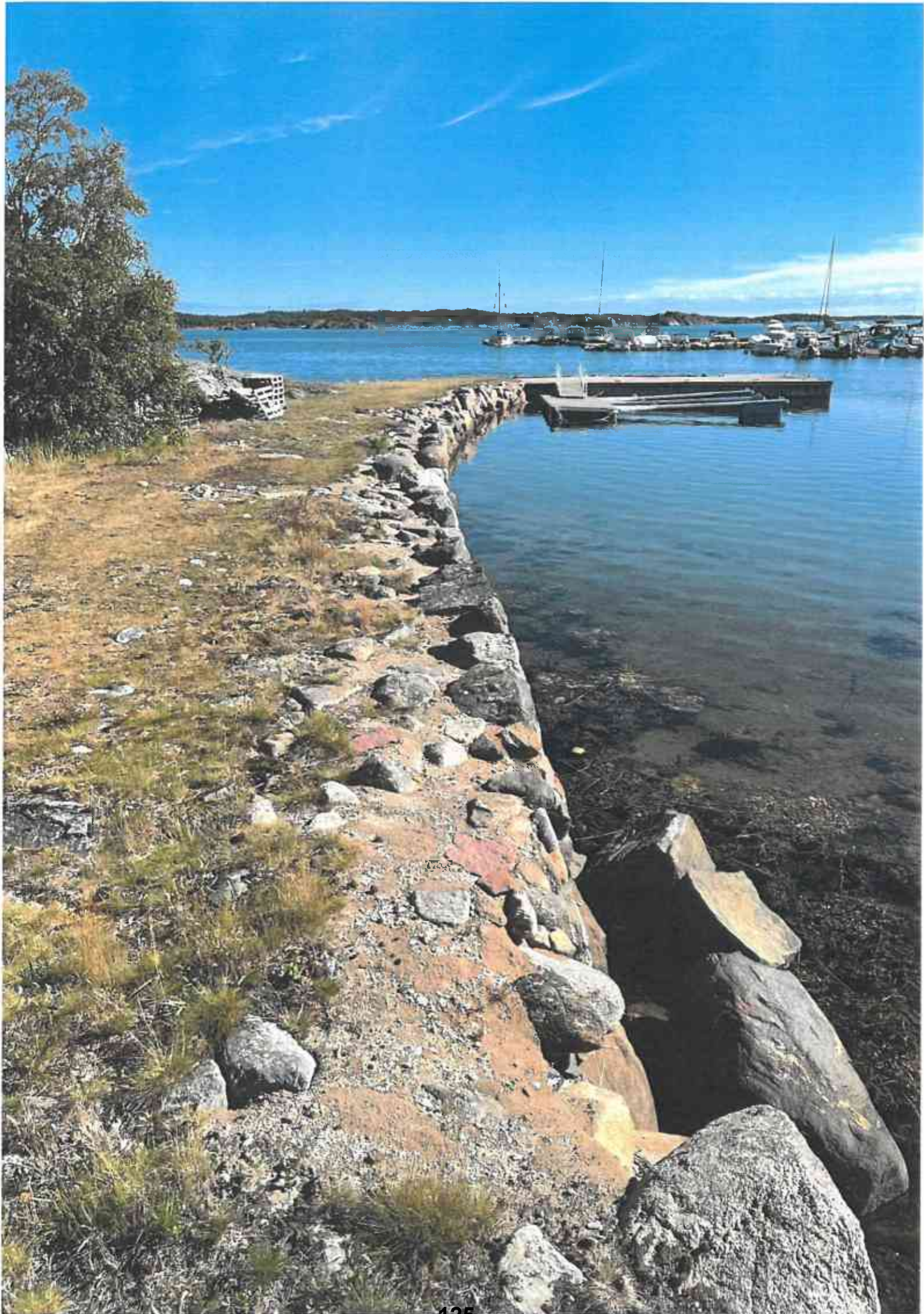
Cicilie Sørum Gregoire
Senioradvokat | Senior Lawyer

Vedlegg:

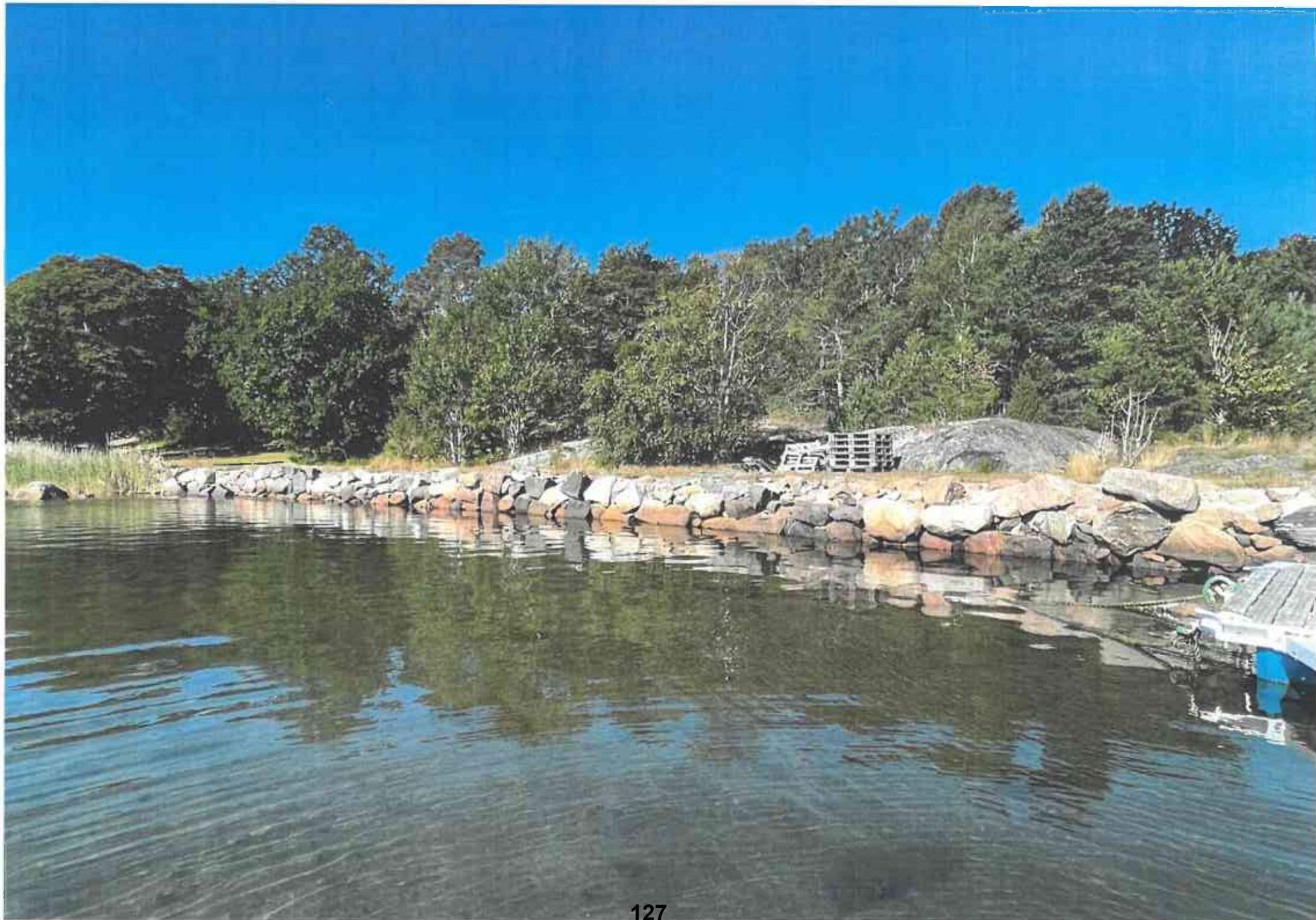
Bilde av maleri av Lillenes fra perioden 1883-1885

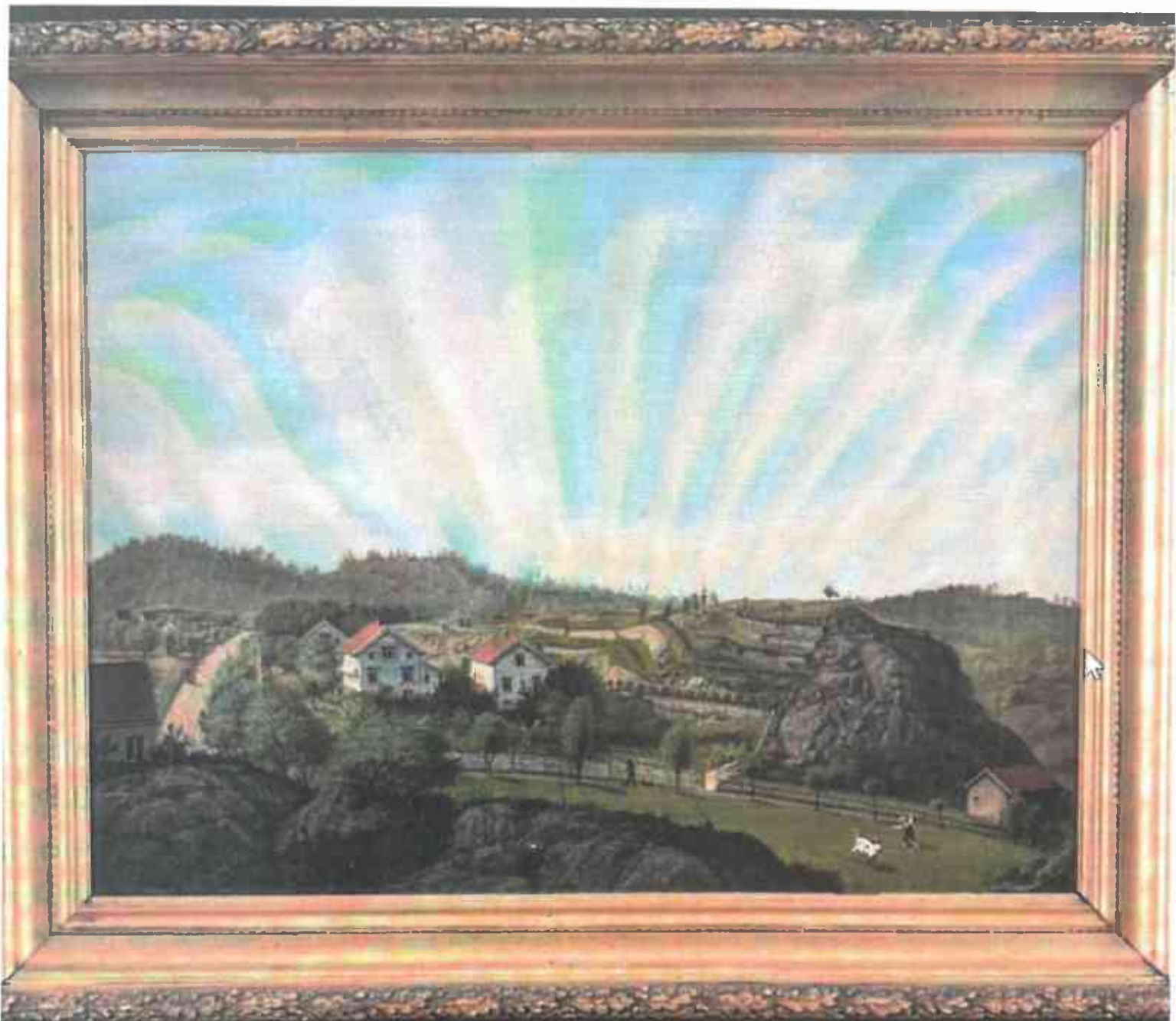
Bilder som viser hvordan steinsettingen langs sjø fremstår

LAURITZ HANSEN (KRISTIANSAND 1824 – GRIMSTAD 1895)

«HAGEBRUGSSKOLEN PÅ LILLENÆS VED SØMKILEN, FEVIK» (SENERE NEDENÆS AMTS HAGEBRUGSSKOLE)

Olje på lerret, 48x63cm. Signert innrisset i våt maling n.t.v. L. Hansen

Maleriet er antagelig utført ca. 1883 - 85

Lauritz Hansen flyttet fra Kristiansand til Grimstad ca. 1856. Hansen er en av få dyktige aktører på 1800-tallet som har utført viktige dokumentasjonsmalerier fra Grimstad og omegn. Han var også portrettmaler og ikke minst malte han skuteportretter for skip tilhørende ulike redere fra Grimstad. Hansen er representert i Grimstad bymuseum, og Aust-Agder museum, Arendal.

Hagebruksskolen på Lillenæs var Norges første hagebruksskole. Den ble etablert på Lillenes ved Sømkilen, Fevik 1. april 1880 og ble drevet der frem til 1892.

Litteratur: Norsk kunstnerleksikon bind II, Knut Brautaset «Mesteren i Vestregate – Malermester, dekoratør og kunstmaler Lauritz Hansen». Artikkel, katalogens maleri er omtalt og avbildet som nr. 9

ST 27/23 Eventuelt
ST 28/23 Tidsbruk - Møtehonorar